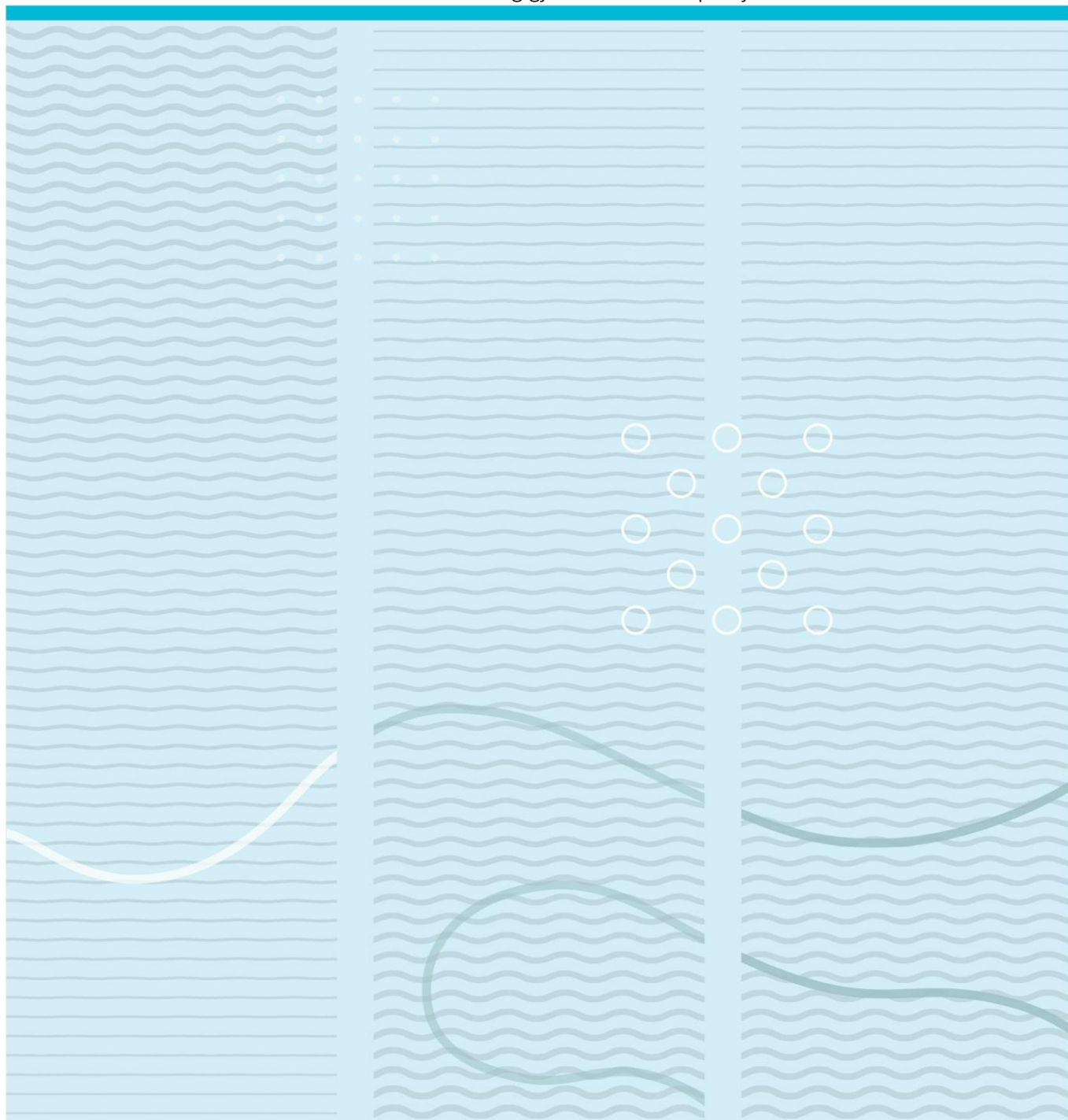

Iselin Graystone

Musikktivaler og sosiale prosjekter

Kan musikktivaler bidra til økt sosial inkludering gjennom sosiale prosjekter?

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for allmennvitenskapelige fag
Institutt for kultur og humanistiske fag
Hallvard Eikas plass
3800 Bø i Telemark

<http://www.usn.no>

© 2016 Iselin Grayston

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

Denne oppgaven har til hensikt å kartlegge sosial inkludering ved norske musikkfestivaler. Problemstillingen som besvares er: Kan musikkfestivaler bidra til økt sosial inkludering gjennom sosiale prosjekter? I denne oppgaven blir historiske endringer i det frivillige feltet beskrevet, teorier om samfunnsansvar, sosialt entreprenørskap, sosial kapital og sosial ekskludering presentert. Empirien er basert på dybdeintervju med representanter fra seks norske musikkfestivaler og én samarbeidsorganisasjon. Empirien er analysert ved hjelp av analysemetoden, systematisk tekstkondensering.

Oppgavens hovedfunn konkluderer med at sosiale prosjekter fører til gjensidig verdiskaping både for festivalen og for de inkluderte i de sosiale prosjektene. For festivalene fører prosjektene til nye perspektiver på arrangering, økt mediaoppmerksomhet og tilgang til frivillig arbeidskraft. For de inkluderte fører prosjektene til mestring, opparbeidelse av verdifullt nettverk, arbeidserfaring, tillit, mulighet til å gi noe tilbake og økt mediaoppmerksomhet. Festivalene i denne oppgaven fremstår som sosiale entreprenører og har en plassering mellom det offentlige, det private og det frivillige feltet. Festivalene kan på denne måten analyseres som en hybrid mellom folkebevegelsen og fritidsorganisasjonene, da driften er organisert både innover mot kjernevirksomheten, samtidig som de jobber utover og adresserer utfordringer i samfunnet. Festivalene fremstår også som en inkubator for både båndbygging og brobygging på tvers av sosiokulturell bakgrunn. På bakgrunn av dette, kan det tyde på at festivaler er en egnet arena for økt inkludering, gjennom sosiale prosjekter.

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært en lærerik prosess. Jeg vil gjerne takke informantene i denne oppgaven Egil Bye Damsgård, Henriette Larsen, Kjell Grinden, Morten Didriksen, Simon Lie, Jostein Forsberg og Bjørn Andersen. Tusen takk for at dere ville være med i dette prosjektet. Jeg er imponert over engasjementet dere har i arbeidet med å gjøre en forskjell for enkeltmennesker. Jeg vil også rette en stor takk til veilederen min Egil Bjørnsen for konstruktive tilbakemeldinger og hjelp gjennom en lang prosess. Takk til min gode svigermor Vigdis for korrekturlesing. Til slutt vil jeg takke Vegard og Tønes for oppmuntring og støtte fra start til slutt.

God lesning!

Innhold

1 INNLEDNING.....	1
1.1 PROBLEMSTILLING.....	3
1.2 TIDLIGERE FORSKNING.....	4
1.3 FESTIVALEN.....	6
1.4 PRESENTASJON AV FESTIVALENE.....	7
1.4.1 Notodden Bluesfestival.....	7
1.4.2 Blues Factory AS.....	7
1.4.3 Buktafestivalen.....	8
1.4.4 Festivalen Sin.....	8
1.4.5 Ladehammerfestivalen.....	8
1.4.6 Morodalsfestivalen.....	9
1.4.7 Miniøya.....	9
2 TEORIKAPITTEL.....	10
2.1 FRIVILLIGHET I NORGE.....	10
2.2 SAMFUNNSANSVAR.....	14
2.3 SOSIALT ENTREPRENØRSKAP.....	18
2.4 SOSIAL KAPITAL.....	22
2.5 SOSIAL EKSKLUDERING.....	27
2.6 SOSIAL KAPITAL OG SOSIAL INKLUDERING PÅ MUSIKKFESTIVALER.....	29
3 METODE.....	31
3.1 KVALITATIV METODE.....	31
3.2 DYBDEINTERVJUET.....	32
3.3 UTVALG OG REKRUTTERING.....	32
3.4 UTFORMING AV INTERVJU.....	33
3.5 INNSAMLING AV DATA.....	34
3.6 EPISTEMOLOGISKE BRUDD.....	34
3.7 UTFORDRINGER.....	35
3.8 VALIDITET.....	36
3.9 ETISKE HENSYN.....	37
3.10 ANALYSEMETODE.....	39
3.10.1 Systematisk tekstkondensering.....	39
4 ANALYSE AV EMPIRI.....	42
4.1 GJENSIDIG VERDISKAPING.....	43
4.1.1 Frivillige som avgjørende arbeidskraft.....	43
4.1.2 Nye perspektiver på arrangering.....	46
4.2 FESTIVALER SOM RESSURS I TILBAKEFØRINGSARBEID.....	48
4.2.1 Nettverk av ressurspersoner.....	48
4.2.2 Verdifull arbeidserfaring.....	50
4.2.3 Arbeidsmestring.....	51
4.2.4 Å kunne gi noe tilbake.....	54
4.3 OPPMERKSOMHET SOM FØLGE AV SOSIALE PROSJEKT.....	55
4.3.1 Økt oppmerksomhet for festivalene.....	55
4.3.2 Økt oppmerksomhet for samarbeidsorganisasjonene.....	57
4.4 Å SKAPE EN STØRRE VERDI UT OVER FESTIVALEN.....	58
4.4.1 Samfunnsansvar som grunnleggende verdi.....	58
4.4.2 Å bety noe for andre.....	61

4.5	FESTIVALER SOM EN ARENA FOR Å BRYTE NED FORDOMMER.....	63
4.5.1	<i>Omvendt integrering og fremmedfrykt.....</i>	63
4.5.2	<i>Tillitserklæring.....</i>	64
4.6	ENDRET PLASSERING I DET FRIVILLIGE FELTET.....	66
4.6.1	<i>Festivaler som hybrid mellom folkebevegelsen og fritidsorganisasjonene.....</i>	66
5	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	71
5.1	HVORDAN JOBBER FESTIVALER MED SOSIALE PROSJEKTER?.....	71
5.2	JOBBER FESTIVALER BEVISST MED SOSIAL INKLUDERING?.....	72
5.3	HVILKEN BETYDNING HAR DE SOSIALE PROSJEKTENE FOR DE INVOLVERTE?.....	73
5.4	VIDERE FORSKNING.....	77
6	KILDER.....	78
6.1	ELEKTRONISKE KILDER.....	78
6.2	BØKER OG ARTIKLER.....	81

1 Innledning

Første gangen jeg hørte festival i samme setning som sosiale prosjekter var på by:Larm konferansen i 2015. Sosiale prosjekter handlet i denne sammenhengen om samarbeid mellom festivaler og lokale organisasjoner, hvor målet var inkludering av marginaliserte grupper. Under foredraget, ble utfordringer knyttet til sosial ekskludering adressert, og tiltak for inkludering av marginaliserte grupper presentert¹. Representanter fra Buktafestivalen, Steinkjerfestivalen og Minøya fortalte hvordan de jobbet for å inkludere marginaliserte grupper som rusmisbrukere, innsatte, handikappede og asylsøkere i festivalarbeidet. Arrangørene fortalte om en økt verdiskaping som et resultat av de sosiale prosjektene. Jeg ble umiddelbart veldig nysgjerrig på å høre mer om hvordan festivaler jobber med denne utfordringen og hva som er motivasjonen for å arbeide med sosiale prosjekter. Inspirasjon til tema og problemstilling er hentet fra dette seminaret, og jeg vil gjennom denne oppgaven belyse hvordan festivaler jobber med sosial inkludering og hvilken betydning dette har for de involverte. Hensikten med oppgaven er å kartlegge hvordan festivaler samarbeider med lokale organisasjoner, for å oppnå mål om økt inkludering og verdiskaping. Med sosiale prosjekter mener jeg samarbeidsprosjekter mellom festivaler og organisasjoner som spesielt jobber med inkluderingsarbeid for marginaliserte grupper. Oppgaven er skrevet med festivalarrangørene i fokus, og vil være basert på deres oppfatning av å arbeide med sosiale prosjekter. Empirien er hentet inn gjennom kvalitative dybdeintervju med styreleder i Morodalsfestivalen, organisasjonssjef på Festivalen Sin, kunstnerisk leder på Miniøya, produsent for Buktafestivalen, leder på Ladehammerfestivalen, daglig leder i Blues Factory AS og festivalsjef på Notodden Bluesfestival.

Først i denne avhandlingen blir problemstilling presentert og gjort rede for. Deretter blir tidligere forskning på relevante tema kartlagt, for å kunne plassere min oppgave i en større kontekst, festivalforskning. Deretter formidles ulike syn på hva en festival kan være, for å legge grunnlag for mitt fokus i oppgaven. Festivalene i undersøkelsen blir presentert nærmere i et kort avsnitt, for å gi leser en oversikt. I teorikapittelet kartlegges frivillige organisasjoners fremvekst og endring fra føydalsamfunnet til informasjonsamfunnet, dette for å plassere festivaler i det frivillige feltet. Jeg mener at det er nødvendig med denne historiske oversikten, for å kartlegge hvordan norske festivaler i 2015 differensierer seg fra folkebevegelsen og fritidsorganisasjonene, samt for å undersøke om de har de noen likhetstrekk med de ovennevnte.

¹ by:Larm 2015 – Arrangørguide (Norske Konsertarrangører, 2015)

Deretter tar jeg for meg sentrale teorier om samfunnsansvar, med fokus på Carroll (1979) og hans firestegs modell for bedrifter, dette for å kunne analysere denne modellen opp mot festivalene i min undersøkelse.

Etterpå blir sosialt entreprenørskap presentert gjennom teoretikere som Sandal (2007) og Dees et al. (1998). Hensikten er å kartlegge kjennetegn ved den sosiale entreprenøren og forklare hvorfor vi trenger sosiale entreprenører i et samfunn. Deretter presenterer jeg sentrale teorier om sosial kapital ved hjelp av teoretikere som Bourdieu (2006) Coleman (1988, 1990) og Putnam (1993, 2000). Jeg fokuserer på begrepene *Bridging* og *bonding*, dette for å kunne kartlegge om nettverk på festivalene er basert på tette relasjoner mellom likesinnede personer eller mennesker med ulik sosial bakgrunn, etnisitet og tro. *Bridging* og *bonding* er relevant for å undersøke om festivaler kan være en egnet arena for inkludering.

Til slutt i teorikapittelet presenterer jeg teorier om sosial ekskludering, med fokus på Fløtten (2003) og Burchardt et al. (1999). Hensikten er å definere hva sosial ekskludering innebærer og hva som kjennetegner at en person er ekskludert.

Etterpå knytter jeg dette opp mot relevant forskning på festivaler og inkludering, med Laing og Mair (2015) og Wilks (2011). Senere i analysen kartlegger jeg om forskningen samstemmer med forholdene på norske festivaler.

I kapittelet om metode presenterer jeg valg av analysemetode og innhenting av empiri. Empirien er analysert ved hjelp av systematisk tekstkondensering og er basert på Kirsti Malterud (2011). I dette kapittelet vil metoden bli beskrevet og valg som er tatt underveis i prosessen gjort rede for.

Metodiske avveininger og avgrensinger blir også gjennomgått i kapittelet om metode. I analysekapittelet beskrives mine funn fra det empiriske materialet gjennom seks hovedtema og tretten undertema. Funnene blir satt opp mot eksisterende teori og analysert. Til slutt blir funnene oppsummert i en konklusjon, og forslag til videre forskning på temaet presentert.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen min er sentral i oppgaven, da den hjelper meg å finne svar på om festivaler kan bidra til økt inkludering. Med sosial inkludering, mener jeg tilrettelegging for lik deltakelse i samfunnets aktiviteter, på tvers av sosial bakgrunn, etnisitet og religion.

Sosial ekskludering kan forekomme på bakgrunn av lav inntekt og formue, lav produksjonsaktivitet, lavt politisk engasjement, eller på bakgrunn av at man er sosialt isolert (Burchardt et al., 1999). Taket et al. (2009) mener at sosial ekskludering forekommer når mennesker blir ufrivillig utelatt fra samfunnet, grunnet en eller flere av de ovennevnte dimensjonene. I min oppgave vil jeg eksemplifisere dette gjennom ekskluderte grupper som eksempelvis har en kriminell bakgrunn, har en fortid med rusmisbruk, har en psykisk eller fysisk funksjonsnedsettelse eller tilhører minoritetsgrupper, slik som asylsøkere og innvandrere. Jeg skal svare på problemstillingen min ved å se på betydningen av arbeidet med sosiale prosjekter ut fra seks norske musikkfestivalers perspektiv. Jeg vil også ta for meg konseptene samfunnsansvar, sosialt entreprenørskap, sosial kapital og sosial ekskludering, når jeg besvarer problemstillingen min. Jeg har valgt å avgrense oppgaven min til å omfatte festivaler som har musikk som hovedtema, og har valgt å fokusere på festivalarrangørene og deres samarbeidsorganisasjoner.

Problemstillingen min lyder som følger:

Kan musikkfestivaler bidra til økt sosial inkludering gjennom sosiale prosjekter?

For å svare på problemstillingen, har jeg følgende delspørsmål:

1. Hvordan jobber festivalene med sosiale prosjekter?
 - Hvor i det frivillige feltet befinner festivalene seg?
 - Kan festivalene regnes som sosiale entreprenører?
2. Jobber festivalene bevisst med sosial inkludering?
 - Hva er motivasjonen for å jobbe med sosiale prosjekter?
 - Kan fenomenet analyseres som et steg i en profesjonaliseringsprosess?
3. Hvilken betydning har sosiale prosjekter for de involverte?

- Fører sosiale prosjekter til økt verdiskaping for de involverte?
- Kan festivalen være en inkubator for brobygging på tvers av sosiokulturell bakgrunn?

1.2 Tidligere forskning

Det finnes et bredt spekter av publikasjoner og forskning som omhandler festivaler og tilknyttede tema, hvor de fleste er produsert i perioden 1998 – 2013 (Tjora, 2013). Tjora har oppsummert tematikkene i følgende samling:

- Festivalenes betydning for lokalsamfunn, stedsidentitet, omdømme og anerkjennelse
- Innovasjon og nettverkssamarbeid, lokal kompetanse, entreprenørskap og kunnskapsmessig bærekraft
- Revitalisering og mobilisering av etnisk identifikasjon og lokal tradisjon
- Betydning for lokal økonomisk verdiskaping
- Festivalopplevelse og brudd med det hverdagslige
- Symbolske og mytologiske bilder og fortellinger, myter og sagn
- (Sub)kulturell festivalidentitet knyttet til profil, nisje, stil og smaksfellesskap
- Samspill mellom publikum, utøvere, musikkshangere og musikkindustri
- Forholdet mellom massemedier og festivaler

(Tjora, 2013, s. 13).

Jeg vil plassere min oppgave under: Innovasjon og nettverkssamarbeid, lokal kompetanse, entreprenørskap og kunnskapsmessig bærekraft, da sentrale tema i min oppgave vil være samfunnsansvar, sosialt entreprenørskap, sosial kapital og sosial inkludering. Publikasjoner som tar for seg slike tema er blant annet Karlsen (2011), Langvik Haavind (2012), Kleppe (2010), Wilks (2011) og Laing og Mair (2015). Det som kjennetegner noen av disse publikasjonene er at de ser på forholdet mellom festivaler og sponsorer. Langvik Haavind (2012) tar for seg profilering av norske musikkfestivaler, og undersøker påvirkningskraften sponsorer har på festivalenes profil. Langvik Haavind (2012) ser på det miljømessige aspektet ved samfunnsansvar og Kleppe (2010) tar for seg norske festivalsponsorer og deres forventninger.

Både Kleppe (2010) og Langvik Haavind (2012) skriver om samfunnsansvar, men da med fokus på sponsorene. Jeg vil derimot undersøke motivasjon for samarbeid mellom festival og veldedige organisasjoner, men det vil være fokus på samarbeidsorganisasjoner og ikke sponsorer. Jeg skal videre se på hvordan de sammen kan bidra til sosial inkludering. Jeg skal

analysere festivalene som sosiale entreprenører og brobyggere, noe disse studiene ikke belyser. Karlsen (2011) skriver om festivalers kapital og hvordan festivaler posisjonerer seg i produksjonsfeltet for musikkfestivaler. Karlsen (2011) ser på sosial kapital i lys av Bourdieus sine kapitalbegreper, som en faktor for å formidle artister (Karlsen, 2011). Jeg skal i denne oppgaven ta for meg en annen tilnærming til sosial kapital med fokus på Bourdieu (1995, 2006), Coleman (1988, 1990) og Putnam (1993, 2000). Jeg skal vektlegge sosial kapital som et virkemiddel for å nå mål om økt inkludering. Wilks (2011) sin forskning har fokus på brobygging og båndbygging på musikkfestivaler. Wilks (2001) mener at festivaler ikke er en egnet arena for å nå kulturpolitiske mål om sosial inkludering og påpeker at musikkfestivaler kan fremstå som sosialt ekskluderende. Dette er interessant for min forskning og jeg skal etterprøve om dette er gjeldene for Norske festivaler.

Laing og Mair (2015) har forsket på sosial inkludering på britiske og australske musikkfestivaler. Forskningen konkluderer med at festivaler kan påvirke sosial inkludering gjennom fire kanaler: konsum, produksjon, politisk deltakelse og sosial interaksjon (ibid). Jeg vil undersøke om denne forskningen kan sammenlignes med norske forhold, og jeg vil bruke Laing og Mair (2015) som utgangspunkt. Målet er å undersøke om norske festivaler kan være en arena for sosial inkludering gjennom de fire overgående punktene. Jeg skal presentere forskningen til Laing og Mair (2015) nærmere under kapittel om sosial ekskludering, samt utrede hvorfor denne forskningen er aktuell for min oppgave.

1.3 Festivalen

En «festival» er et begrep som rommer mye og kan ha flere betydninger alt etter hvilken kontekst begrepet blir brukt i. Festivalen kan defineres som en offentlig feiring basert på ett eller flere kulturuttrykk som dans, musikk, litteratur, revy eller en historisk hendelse (Getz, 1997, s. 8). Festival som begrep kan spores tilbake til middelalderen og til ordene *fēstivālis* eller *festi vale*, som betyr slutten på en faste (Wikipedia, 2016). Fra gammelt av var festivalen en feiring til ære for gudene og hadde en sammenheng med høytider. I dag er det ikke vanlig å koble festivaler med religiøse høytider og det er mest utbredt å finne festivaler innen musikk, film, billedkunst, teater, litteratur, dans, mat, drikke, fotball, urfolk, kystkultur og politisk protest (Arbo 2010).

Festivaler har gjennomgått en ekspansjon i Norge siden 1990-tallet og det finnes i overkant av 1000 festivaler i Norge i dag (Kulturutredningen 2014). Nasjonal statistikk for musikkfestivaler (2015) viser til at det var 2,2 millioner besøkende på festivaler i året som hadde gått. Statistikken kunne også dokumentere i overkant av 20,000 frivillige som jobbet 420,000 timer totalt i løpet av 2014. Denne raskt voksende endringen i festivalfeltet omtaler Arbo (2010) som en *festivalisering* av det norske kulturlivet. Festivalene har vist seg å ha en positiv innvirkning på kulturell oppbygging av steder og lokalsamfunn, noe som reflekteres i de lokale kulturbudsjettene (Arbo 2010). Festivaler tar en stadig større andel av midlene på kulturbudsjettene, som noen politikere bekymrer seg for, da det mener det kan gå ut over det generelle kulturtilbudet (Arbo 2010). Forskning viser likevel at festivaler er positivt for både lokalt næringsliv og annen kultur (Jæger et al., 2012). Festivaler fremmer lokal kompetanseutvikling og er positivt for profilering og merkevarebygging både for et sted og for reiselivet i følge Jæger et al. (2012). Arbo (2010) mener at festivalen slik vi ser den i dag er et senmoderne fenomen, hvor hensikten er å reflektere og iscenesette større samfunnsmessige endringer. Han mener med dette at vi nå er i en overgang fra fritidssamfunnet og over i en ny epoke – opplevelsesamfunnet. Festivalene har blitt en arena for globalisering, der det lokale og det globale møtes (ibid).

I min oppgave vil jeg bruke Arbo (2010) sin definisjon og fokusere på musikkfestivaler som et senmoderne fenomen, som reflekterer og iscenesetter samfunnsmessige endringer.

1.4 Presentasjon av festivalene

I oppgaven har jeg intervjuet seks representanter fra norske musikkfestivaler, samt en representant som jobber med musikkopplæring for innsatte i norske fengsel. Det empiriske materialet mitt består av intervju med: styreleder ved Morodalsfestivalen, organisasjonssjef på Festivalen Sin, kunstnerisk leder på Miniøya, produsent for Buktafestivalen, leder på Ladehammerfestvalen, daglig leder i Blues Factory AS og festivalsjef på Notodden Bluesfestival. I det neste kapittelet gir jeg en kort introduksjon av disse. Følgende er basert på informasjon fra organisasjonens hjemmeside, samt fra intervjuene som ble utført.

1.4.1 Notodden Bluesfestival

Notodden Bluesfestval (NTBF), er en tidligere knutepunktfestival for musikkjangeren blues. Festivalen arrangeres på Notodden i Telemark første uken i august. Festivalen har blitt arrangert årlig siden 1988 og blir ofte omtalt som en av de største bluesfestivalene i Europa. Festivalen hadde rundt 30,000 besøkende i 2015 og mellom 600-700 frivillige. Notodden Bluesfestival har jobbet med musikkopplæring for unge blues musikere siden 1988 og jobber med opplæring og veiledning innen arrangering både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Siden 2012 har de samarbeidet med organisasjonen Blues Factory AS, en stiftelse som jobber med musikkopplæring for innsatte i norske fengsler. Notodden Bluesfestival arrangerer en gratis konsert under festivalen, som i fjor hadde 3000 besøkende. Under festivalen har de en innsamling til Norsk Folkehjelp, og i 2015 ble det samlet inn 1,383,039 kroner som gikk til syriske flyktninger (Notodden Blues Festival 2015; Forsberg, 2015).

1.4.2 Blues Factory AS

Blues Factory AS er en organisasjon som jobber med musikkopplæring for fanger, løslatte fra fengsel og ungdom. Blues Factory sin visjon er å inspirere mennesker - både innenfor og utenfor fengselsmurene - til å utvikle integritet og egenverdi gjennom samarbeid med andre. I dette samarbeidet benyttes musikk og kulturell virksomhet som verktøy for egenhabilitering. Blues Factory AS har samarbeidet med Notodden Bluesfestival siden 2012. Blues Factory AS samarbeider også med kriminalomsorgen, blues- og rock musikere, klubber, Eidsfossfestivalen og interesseorganisasjoner knyttet til det organiserte bluesmiljøet i Norge. I tillegg samarbeider de med private bedrifter, frivillige organisasjoner og ulike aktører innen behandlings- og habiliteringsfeltet (Blues Factory 2015; Andersen, 2015).

1.4.3 Buktafestivalen

Buktafestivalen er en musikkfestival innen sjangeren rock, som arrangeres i Telegrafbukta i Tromsø. Festivalen ble opprettet i 2004 og arrangeres tredje uken i juli. Festivalen har en kapasitet på 6000 publikummere og det er rundt 500 frivillige som jobber på festivalen i løpet av festivalhelgen. Den frivillige arbeidskraften utgjør over 15,000 dugnadstimer. Buktafestivalen har samarbeidet med Kafé X siden 2006. Kafé X er en nettverkskafé i Tromsø for mennesker som har en fortid med psykiske og/eller rusproblemer. Brukerne av Kafé X jobber som frivillig på festivalen, og all pant som blir samlet inn på festivalen går til kafeen. For hvert glass som samles inn, får Kafé X 1 kr. I 2014 ble det samlet inn pant for 30,000 kroner. Buktafestivalen har som visjon å ivareta og videreutvikle nordnorsk rockemiljø og jobber med musikkopplæring for ungdommer i Tromsø gjennom prosjekter som, Bukta for talenter og arrangørskolen (Buktafestivalen 2014; Bye Damsgård, 2015).

1.4.4 Festivalen Sin

Festivalen Sin er en musikkfestival som ble opprettet i 2006. Festivalen arrangeres i Moss andre uken i august. I 2014 hadde festivalen 3000 besøkende og en frivillig stab bestående av 70 personer. Festivalen Sin samarbeider med opplæringstjenesten Moss Voks, Moss Frivillighetssentral og Moss Internasjonale Kvinnegruppe. Målet er at festivalen skal være en møteplass hvor fordommer brytes ned, ved at mennesker fra ulike nasjonaliteter jobber sammen og knytter nye vennskapsbånd (Festivalen Sin 2015; Didriksen, 2015).

1.4.5 Ladehammerfestivalen

Ladehammerfestivalen er en musikkfestival som arrangeres årlig på Ladehammeren i Trondheim. Festivalen ble etablert i 2010 og er en ideell organisasjon basert på frivillig arbeid. Festivalen arrangeres andre uken i juni og er et gratis arrangement. Festivalen har et eget barnarrangement som arrangeres på dagtid. Festivalen hadde 2182 besøkende og 50 frivillige i 2015. Ladehammerfestivalen samarbeider med det lokale asylmottaket i Trondheim, hvor de har en ordning der de som bor på asylmottaket kan jobbe frivillig på festivalen. Festivalen arrangerer også bandkonkurranse for ungdommer, hvor vinneren får spille på festivalens hovedscene under festivalhelgen. Festivalen gir hvert år det økonomiske overskuddet til en lokal organisasjon (Ladehammerfestivalen 2015; Lie, 2015).

1.4.6 Morodalsfestivalen

Morodalsfestivalen er en musikk og kulturfestival som arrangeres i Nord-Odal i juni. Styret ble opprettet i 2008 og første festival ble arrangert i 2009. Festivalen har en stab på 9 personer og en frivillig gruppe på rundt 35-40 personer. I 2015 hadde festivalen 1700 besøkende (Mette Haugland 2015). Festivalen arrangeres i samarbeid med Norsk Forbund for Utviklingshemmede og er spesielt tilrettelagt for utviklingshemmede, men er åpen for alle. Festivalen ønsker å skape en kulturell og sosial arena for dialog, likeverd og samhold via felles positive opplevelser. Festivalen inkluderer utviklingshemmede i det frivillige arbeidet gjennom dekorering i forkant av festivalen, frivillig arbeid under festivalen og kulturelle innsalg (Morodalsfestivalen 2015; Grinden, 2015).

1.4.7 Miniøya

Miniøya er en musikk og kulturfestival som har blitt arrangert årlig siden 2009. Festivalen har barn fra 3-12 år som hovedmålgruppe. Festivalen arrangeres i Tøyenparken andre uken i mai og hadde 15,500 besøkende og 300 frivillige i 2015. Miniøya er et alkoholfritt arrangement som har til hensikt å tilby unge en musikkfestival med samme kvalitet som Øyafestivalen, en musikkfestival for voksne. Miniøya samarbeider med Røde Kors sitt prosjekt «Nettverk etter soning», som er en organisasjon for innsatte og tidligere innsatte. 50 frivillige fra «Nettverk etter soning» deltok i 2015 med rigging i forkant av festivalen. Miniøya samarbeider også med Kompass & Co som jobber for å gi ungdom arbeid. Kompass & Co selger mat under festivalen, hvor inntektene går til organisasjonen. Det er mellom 10-15 ungdommer fra Kompass & Co som jobber frivillig under festivalen. Miniøya samarbeider også med ROCKSLO, som er en konsertarrangør og et kompetansesenter for ungdommer i Oslo. Ungdommer fra ROCKSLO hadde i 2015 ansvaret for deler av musikktilbudet under festivalen (Miniøya 2015; Larsen, 2015).

2 Teorikapittel

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere mitt valg av teori. Jeg skal først beskrive frivillige organisasjoners fremvekst og endring fra føydalsamfunnet til informasjonsamfunnet, dette for å plassere festivaler i det frivillige feltet. Deretter skal jeg formidle sentrale teorier om samfunnsansvar. Etterpå skal jeg redegjøre for hva en sosial entreprenør er og hvilke kjennetegn en sosial entreprenør har. Til slutt vil sentrale teorier om sosial kapital og sosial ekskludering bli presentert.

2.1 Frivillighet i Norge

For å kunne forstå fremveksten av organisasjonsamfunnet sier Selle og Øymyr (1995) at det er nødvendig med en historisk og kontekstuell tilnærming til forholdet mellom den frivillige sektoren og samfunnet. Jeg vil derfor legge et grunnlag, for å forstå utviklingen fra arbeiderbevegelsen etter 1930 til frivillige organisasjoner på musikkfestivaler i 2015.

Ingen land i verden har flere interesseorganisasjoner per innbygger enn Norge, og Norge kan derfor kalles et organisasjonssamfunn (Frivillighet Norge, 2015). Organisasjonssamfunnet i Norge har endret seg i organisasjonstetthet, sammensetting og nivå av deltagelse gjennom det siste århundre (Selle og Øymyr, 1995). Selle og Øymyr (1995) beskriver de frivillige organisasjonene som viktige for å fremme demokrati i et samfunn, da de er differensierte i verdier og interesser. Videre mener de at frivillige organisasjoner er sosialt integrerende og kan være med å forhindre sosiale problem i et samfunn (ibid). De frivillige organisasjonene fungerer som en motsats til den økende kommersialiseringen og er dermed et vern mot en dominerende stat og økende privatisering. Med dette kan man se på relasjonen mellom frivillige organisasjoner og staten som et forhold basert på tillit og avhengighet. Ved at staten holder seg på armlengdes avstand vil organisasjonene fremstå som autonome og frie til å realisere egne mål (Selle og Øymyr, 1995).

«Organisasjonane gjev dels høve til personleg engasjement, meiningsfylt aktivitet, kulturell utfalding og reaksjon, dels utfører mange av dei hjelpearbeid og samfunnsnyttig arbeid i helse- og sosialsektoren og skapar sosiale nettverk, og dels verkar dei som skular i demokrati» (Selle og Øymyr, 1995, s. 14).

Norge har en lang historie for å være et organisasjonssamfunn, så langt tilbake som siste delen av forrige århundre har vi organisert oss i foreninger og lag. I perioden før andre verdenskrig var det en stor utbredelse av folkebevegelser som ble opprettet som en motsats til det statlige

maktapparatet. Organisasjonene på denne tiden hadde et svakt bånd til de offentlige og hadde stor grad av autonomi, selv om de utgjorde en viktig ressurs for det offentlige gjennom å fremme kunnskap og opplysningsarbeid (Selle og Øymyr, 1995). Folkebevegelsene så på kunnskap og opplysning som en nødvendig løsning på sosial undertrykkelse og fattigdom (Vestheim, 1995).

Folkebevegelsene var til for de underprivilegerte og «folket» stod i motsetning til den sosiale eliten, som per definisjon var ikkje-folkelig, eller «over» folket. (Vestheim, 1995 s. 88)

Det som kjennetegnet organisasjonene på denne tiden, var at de var opptatt av samfunnsorienterende aktiviteter innenfor økonomi, politikk, religion, kulturelle og sosiale spørsmål. Flere av organisasjonene fikk stor påvirkningskraft på det politiske systemet både på nasjonalt og regionalt nivå. Eksempel på organisasjoner med stor påvirkningskraft var avholdsbevegelsen, lekmannsbevegelsen, bondevennbevegelsen, norskdomsbevegelsen og arbeiderbevegelsen. Disse organisasjonene hadde en viktig rolle i nasjonsbygging og fremveksten av det moderne demokratiet (Vestheim, 1995). Denne måten å jobbe på kan sammenlignes med det Putnam (2000) omtaler som *bridging*. Det vil si å bygge broer mellom mennesker med ulik sosial, etnisk, religiøs bakgrunn (ibid).

I tiden etter andre verdenskrig var fremveksten av fritidsorganisasjoner i en raskt voksende fremmarsj og da særlig etter 1960 får organisasjonene en oppblomstring. Tidsbruken til norske familier endret seg fra at jobb, familie og fritid skled inn i hverandre, til at fritid ble en adskilt aktivitet fra familielivet ellers (Selle og Øymyr, 1995). På denne tiden blir organisasjonene mer spesialisert innenfor områder som interesseorganisasjoner og fritidsorganisasjoner (ibid).

I denne perioden oppstår en økende differensiering blant organisasjonene og et bredere mangfold i aktiviteter. Spesialisering, egenorganisering, sentralisering og profesjonalisering er strukturelle utviklingstrekk som kjennetegner det frivillige organisasjonsamfunnet (Selle og Øymyr, 1995). Disse strukturene påvirker forholdet mellom aktivitet, ideologi og sosialisering, som er tre hoveddimensjoner i frivillig organisering (ibid). I følge Selle og Øymyr (1995) dreier det seg om endringer i det frivillige organisasjonslivet, det sivile samfunnet og dermed i demokratiet. Spesialisering vil si at organisasjonene rettet seg mot spesifikke målgrupper og aktiviteter. Eksempel på dette var idrettslag som spesialiserte seg innen en gitt idrett, som fotball. Denne måten å jobbe innover mot en bestemt gruppe, omtaler Putnam (2000) som *bonding*. *Bonding* skjer når homogene grupper samler seg i nettverk, som er forbeholdt gruppens medlemmer (ibid).

Egenorganisering var et annet utviklingstrekk i de frivillige feltet. Egenorganisering kjennetegnes av at de frivillige organisasjonene ble mer opptatt av å jobbe innover mot egne medlemmer. Organisasjonene ble innadvendte og var ikke lengre opptatt av endringer i samfunnet på samme måte som før. De frivillige organisasjonene ble mer opptatt av medlemmenes behov og interesser, som førte til en organisert individualisme i følge Selle og Øymyr (1995). Videre beskriver Selle og Øymyr (1995) denne utviklingen som en endring i verdier:

«Dette tyder på ei endring frå kollektive verdier til individuelle verdier, og ei utvikling frå det me kallar verdiorientering i retning av aktivitets- og tilbudsorientering.» (s. 241).

Endringen i det frivillige feltet førte til at fritidsorganisasjonene organiserte aktiviteter innover mot en bestemt målgruppe, og fremsto som en motsetning til folkebevegelsen, som jobbet med aktiviteter utover mot storsamfunnet.

Et annet strukturelt utviklingstrekk ved det frivillige organisasjonssamfunnet var sentralisering. Det vil si at organisasjonene ble slått sammen til større lag og sentrert i sentrale områder. Geografisk nærhet til organisasjonen var ikke lengre like viktig og medlemmer ble rekruttert ut fra interesse (Selle og Øymyr, 1995). Den siste endringen som skjedde var at lagene ble profesjonaliserte. Organisasjonene endret måten de organiserte seg på og forventningene mellom organisasjon og medlemmer ble endret. Organisasjonene begynte å stille krav til det frivillige arbeidet samtidig som medlemmene stilte krav til organisasjonen (Selle og Øymyr, 1995).

I løpet av 1970-tallet begynner medlemstallene i organisasjonene og synke, samtidig som den frivillige sektoren ble en viktig del av desentraliseringen av kulturtilbudet i Norge. Den nye kulturpolitikken på 1970-tallet skulle fremme demokrati, med å utvide kulturbegrepet til å gjelde amatørvirksomhet, frivillighet, idrett og ungdomsarbeid. Dette skjedde blant annet ved at disse kulturformene ble løftet frem og likestilt med høykulturen (Mangset, 2012).

Norsk kulturråd utpekte seks tendenser som dannet retningslinjer for den nye kulturpolitikken: utvidelse av kulturbegrepet, desentralisering, aktivisering, økt kontakt med publikum, nærmere samarbeid mellom ulike kunstarter og større vekt på barnekulturen (Vestheim, 1995). Videre ble kulturpolitikken delt opp i tre delområder; den tradisjonelle kulturen, ungdomsarbeid og idrettsarbeid (Vestheim, 1995).

Den nye kulturpolitikken skulle i følge kulturdepartementet fremme demokrati gjennom å tilby kultur i distriktene (geografisk-kulturell) og gjennom å fremme kulturtilbud til

spesielle grupper, som barn, ungdom, eldre, funksjonshemmede og syke (sosial-kulturell) (Vestheim, 1995, s. 182).

Opprettelse av kulturadministrasjoner og folkebibliotek var viktige virkemiddel for å spre demokrati og opplysning fra by til periferi. Frivillige organisasjoner fikk på denne tiden en viktig rolle som iverksetter av offentlig politikk (Mangset, 2012; Vestheim, 1995). Det ble opprettet kulturadministrasjoner i distriktene, som ga kommune og fylkeskommune mer kulturpolitisk ansvar (Mangset 1992; Vestheim 1995). Egenaktivitet var et prinsipp som skulle gjennomsyre den nye kulturpolitikken, og med dette åpne opp for et bredere kulturbegrep med amatørvirksomhet som en kunstnerisk aktivitet på lik linje med høykulturelle aktiviteter.

I perioden etter 1970 ble det mindre fokus på medlemsbaserte organisasjoner og antall medlemmer var fortsatt synkende (Selle og Øymyr, 1995). Rundt år 1990 var organisasjonsamfunnet preget av inngangen til informasjonssamfunnet og en ny æra for organisasjonsamfunnet trådte i kraft (Wollebæk og Sivesind, 2010). Med Internett endret måten frivillige organisasjoner organiserte seg på og forskere stilte spørsmål om medlemmene ikke var like viktige lengre (ibid). Noen forskere stilte også spørsmål om organisasjonene hadde nådd et metningspunkt og at det skulle bli et vendepunkt for frivillig aktivitet (Selle og Øymyr, 1995).

I Selle og Øymyr (1995) sin forskning på det sivile samfunn, fant de en gradvis svekkelse av de utadvendte lagene som var samfunnsorienterte og en økning i organisasjoner med et innadvendt fokus. Et eksempel på en innadvendt organisasjon kan være et idrettslag, som har et konkret mål som er lukket for organisasjonens medlemmer. En organisasjon som Røde kors er en utadvendt organisasjon som er opptatt av å fremme en tjeneste for andre. Det Norske Mållag er også et eksempel på en utadvendt organisasjon, som har et mål om å fremme demokrati. Selle og Øymyr (1995) konkluderer med at nåtidens organisasjoner har færre av de kjennetegnene som blir omtalt som demokratiske og at de frivillige organisasjonene ikke nødvendigvis er med på å knytte bånd mellom individ og stat, slik de gjorde før (Ibid).

Videre i oppgaven min skal jeg utfordre Selle og Øymyr (1995) sin påstand om at frivillige organisasjoner har færre av de kjennetegnene som blir omtalt som demokratiske og ikke er med på å knytte bånd mellom individ og stat. Jeg skal også gi svar på om de frivillige organisasjonene i dag har et utadvendt eller et innadvendt fokus på festivalarbeidet.

2.2 Samfunnsansvar

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for begrepet samfunnsansvar som i engelsk litteratur omtales som Corporate Social Responsibility eller CSR.

Det finnes flere definisjoner på CSR og teoretikere har ulike syn på hva CSR som begrep rommer. Bowen (1953) blir omtalt som en av de første til å gi en innføring i CSR gjennom boken *Social Responsibilities of the Businessman*, hvor Bowen formidler at forretningsmenn skal ta hensyn til sosiale faktorer, i forretnings beslutninger (ibid). En teoretiker med et annet syn en Bowen, var økonomen Milton Friedman (2000), som mente at å maksimere økonomisk avkastning er det viktigste samfunnsansvaret for en bedrift. I følge Friedman (2002) trenger ikke bedrifter ta hensyn til sosiale eller tilsvarende ansvarsområder for å yte samfunnsansvar. Dette forklarer Friedman (2002) som:

«there is one and only one social responsibility of business - to use its resources and engage in activities designed to increase its profits so long as it stays within the rules of the game, which is to say, engages in open and free competition without deception or fraud.»
(s. 133)

I nyere tid er Archie B. Carroll (1979) mye referert til i litteratur om samfunnsansvar. Carroll definerer samfunnsansvar ut fra fire områder; økonomisk, juridisk, etisk og filantropisk ansvar. Disse områdene er ikke gjensidig utelukkende, men dreier seg om overlappede punkter som skal være til hjelp for å forstå ulike sider av en bedrifts samfunnsansvar (Carroll, 1979, s. 500)

For det første mente Carroll (1979) at en bedrift må være økonomisk lønnsom. Med dette han at en bedrift skal maksimere sin inntekt, opprettholde en konkurransedyktig posisjon i markedet, opprettholde en høy grad av effektivitet og maksimere avkastning per aksje. Bedrifter som er konsekvent økonomisk lønnsomme, skal bli omtalt som suksessfulle bedrifter (Carroll 1979). Dersom en bedrift ikke klarer seg økonomisk, vil den heller ikke være i stand til å ta på seg andre ansvar, derfor er det økonomiske ansvaret grunnmuren i en bedrift. En bedrift må forholde seg til gjeldene lover og regler som samfunnet krever, og dette kaller Carroll (1979) for juridiske ansvar. Det tredje området i Carroll (1979) sin modell, er etisk ansvar. Etisk ansvar vil si de standarder, normer og forventninger forbrukere, ansatte, aksjonærer og samfunnet anser som rettferdig (ibid). Eksempler kan være miljøhensyn, forholde seg til arbeidsmiljøloven og fremme en rettferdig handel. Det siste området er filantropisk ansvar. Filantropi vil si at en bedrift gjør oppgaver ut over det samfunnet pålegger

ved lover og regler, og er basert på egen ideologisk overbevisning om hva som gagnar samfunnet (Carroll 1979). Videre understreker han at det er frivillig for bedrifter hvorvidt de ønsker å ta på seg dette ansvaret. En bedrift blir ikke sett på som uetisk, selv om den ikke tar på seg filantropiske oppgaver. Likevel vil det være sosiale forventninger i et samfunn, til at bedrifter involverer seg i sosiale prosjekter eller donerer bort penger til veldedige formål (Carroll, 1979).

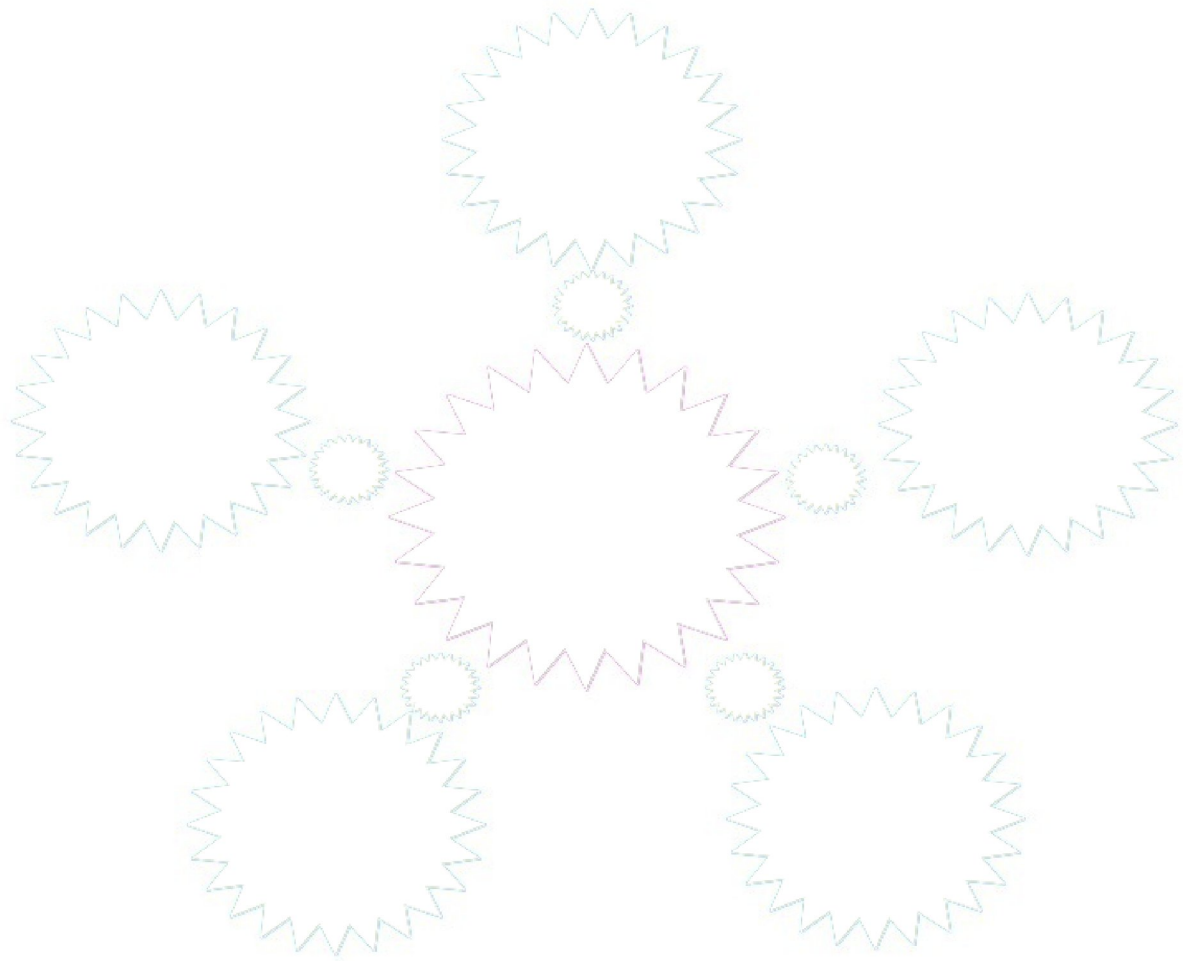
Ihlen (2011) mener at Carroll (1979) sin forståelse av samfunnsansvar har noen mangler. Han understreker at teorien ikke gir en grundig nok forklaring på hva de etiske forpliktelsene innebærer, utover å følge samfunnets sosiale og etiske normer. Han mener også at teorien burde si noe om når de ulike ansvarsområdene kommer i konflikt. En siste mangel som han påpeker, er at samfunnsansvar kan opptre på forskjellige måter i USA og Europa, da europeere har en større tiltro til den statlige styringen, samt at eierforhold kan opptre ulikt i USA og Europa (ibid).

Børhen (2011) mener at samfunnsansvar som begrep rommer mye av det samme innholdet i Norge som i Europa, men at noe som skiller Norge fra øvrige land er at bare 3% av norske selskaper kan regnes som store. Videre forklarer Børhen (2011) at små bedrifter ikke har de samme ressursene for å sette i gang store prosjekter og tiltak, som store bedrifter har mulighet til. Det handler om økonomisk overskudd til å kunne utrette de store endringene (ibid). Det som er fordelen med mindre bedrifter, er at det er mindre avstand mellom medarbeider og leder, i tillegg til at bedriftene ofte har en forankring i lokalmiljøet som kan gjøre samarbeid lettere. Mindre arrangører har også fordelen med at de har tette bånd med lokalmiljøet og kan gjøre store endringer lokalt, som igjen kan skape positiv oppmerksomhet nasjonalt og noen ganger også internasjonalt. Jeg eksemplifiserer dette forholdet senere i analysen.

Regjeringen har vektlagt viktigheten av samfunnsansvar for norske bedrifter gjennom en egen stortingsmelding om temaet. Regjeringen definerer samfunnsansvar som:

«det ansvar selskaper forventes å påta seg for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten, dvs. hensyn som ikke er pålagt ved lov» (Stortingsmelding nr:10, 2008-09 s 8).

Regjeringen har laget en modell som beskriver ulike dimensjoner hvor et firma må fokusere for å jobbe målrettet med samfunnsansvar. En bedrift må forholde seg til omgivelsene sine både internt i form av medarbeidere/eiere og eksternt i forhold til kunder/forbrukere, leverandører og samfunnet.

Illustrasjon 1: Eksempler på bedrifters forhold til arbeid med ulike interessenter (Stortingsmelding nr.10, 2009. s8)

Alle bedrifter har negative og positive innvirkninger på omgivelsene rundt seg, og samfunnsansvar handler om å minimere de negative påvirkningene (Ihlen 2011). Eksempler på dette kan være å benytte seg av lokale leverandører ved innkjøp og sørge for at varene er etisk produsert. Under en festival kan det oppstå skader på omgivelsene, i form av forsøpling og ødeleggelse. Vinjerock festivalen som årlig blir arrangert i Jotunheimen er et eksempel på en festival som måtte ta ett år pause i 2011, grunnet store belastninger av omgivelsene (Vinjerock 2015). I stortingsmeldningen om samfunnsansvar og norsk næringsliv, understrekes viktigheten av samarbeid med frivillige organisasjoner.

Frivillige organisasjoner er viktige talerør for å sikre at lokale interessenters behov og synspunkter blir formidlet til beslutningstakere nasjonalt og internasjonalt. Media spiller også en viktig rolle for å spre oppmerksomhet om saker de frivillige organisasjonene setter søkelyset på (Stortingsmelding nr:10, 2008-09 s. 95).

Videre blir det understreket at frivillige organisasjoner spiller en sentral rolle i å fremme samfunnsansvarlig opptreden i næringslivet.

De er pådrivere og overvåkere innenfor ulike spørsmål og sektorer (Stortingsmelding nr:10, 2008-09 s. 94).

I analysen skal jeg undersøke om Carroll (1979) sin modell om samfunnsansvar kan forklare festivalers profesjonaliseringsprosess. Jeg skal bruke modellen som et hjelpemiddel for å forstå endringen i organiseringen av festivaler, fra et innadvent fokus til et utadvent fokus på arrangementen.

2.3 Sosialt entreprenørskap

Sosialt entreprenørskap er et nytt begrep på et gammelt fenomen. Den sosiale entreprenøren har lenge funnet sted i trossamfunn, ordener, stater, politikk, frivillige organisasjoner, bedrifter, familier eller hos privatpersoner (Sandal, 2007). Eksempel på tradisjonelle sosiale entreprenører er blant annet Norske Kvinners Sanitetsforening, Blå kors og Krisesentrene (Gustavsen og Kobro, 2012). Sosialt entreprenørskap oppstår når privatpersoner griper inn i sosiale utfordringer mellom det offentlige, staten og det frivillige feltet (Sandal, 2007). I dette kapittelet skal jeg forklare hva som kjennetegner den sosiale entreprenøren og hva sosiale entreprenører har å si for et velfungerende samfunn. Til slutt skal jeg også si noe om hvorfor jeg mener det er viktig å kunne identifisere og definere aktører i festivalfeltet som sosiale entreprenører.

Det finnes flere definisjoner som beskriver kjennetegn ved den sosiale entreprenøren. Sandal (2007) beskriver sosialt entreprenørskap som:

«den kreative prosess som iverksettes og utvikles av unike kvinner og menn i den sosiale sektor. De drives frem av høye verdier og deres ultimate mål er å gjøre verden til et bedre sted for menneskene» (s. 27).

En annen som har definert den sosiale entreprenøren er Schwab (2002), som beskriver den sosiale entreprenøren som en skaper av tilbud, varer og tjenester for de svake og fattige som ikke har midler til å betale. Entreprenør som begrep stammer fra Frankrike og ble benyttet i forbindelse med fransk økonomi på 1700-1800 tallet.

«Entrepreneur kommer av verbet entrepredre, som er en person som får saker og ting gjort» (Sandal, 2007 s. 27).

En sosial entreprenør kjennetegnes av at en privatperson griper inn i sosiale utfordringer, som ofte er knyttet til omsorg og velferd (Sandal, 2007). Den sosiale entreprenøren drives ikke av profitt i form av penger, men i form av sosial verdi, det vil si gleden over å hjelpe andre (ibid). Denne motivasjonsfaktoren betegnes som altruistisk i følge (Comte, 1875).

Under fremveksten av industrisamfunnet i det 20. århundre ble det opprettet en sterk stat, hvor mye av styringen skjedde sentralt. Det som kjennetegnet denne styringsformen var en høy grad av byråkrati og kontroll. Norge var på denne tiden et industrisamfunn og de sosiale velferdsgodene ble fordelt ut fra samfunnets behov. Sandal (2007) beskriver denne styringsformen som mangelfull og lite tilpasningsdyktig i det Norge nå er gått inn i tjenestesamfunnet. Videre peker Sandal (2007) på at statens midler til omsorg er begrenset og

velferdsmodellen er mangelfull som følger av dette. En annen utfordring han peker på med den norske modellen for velferd, er de private tilbyderne som kan være sterkt preget av egne interesser, som samarbeider med aktører som ikke alltid har enkeltmennesket i fokus. Dette kan sammenlignes med Selle og Øymyr (1995) sin analyse som mener at de frivillige organisasjonene kan være en motsats til en den økende kommersialiseringen og på den måten være et vern mot en dominerende stat og økende privatisering. Sandal (2007) konkluderer med at nye tider krever nye løsninger og at den sosiale entreprenøren kan bidra til å møte behovene for omsorg og støtte, hvor det offentlige og private ikke strekker til.

Sandal (2007) mener at kvinner, barn, eldre og syke er eksempel på sårbare sosiale grupper som har blitt utpekt historisk sett. Videre mener Sandal at denne gruppen har utvidet seg til å omfatte flere grupperinger. Flyktninger og innvandrere er også en gruppe som Sandal (2007) betegner som en utsatt gruppe i dagens samfunn. Til tross for at vi har hatt en økende økonomisk vekst og velstand i vesten, viser Sandal (2007) til at det er et stort behov for omsorg, støtte, hjelp og trøst i Norge. Velferdsstaten klarer ikke å gripe over alle områder for omsorg som etterspørres i nåtidens samfunn og Sandal (2007) ser et nytt behov for kreative løsninger.

Sosialt entreprenørselskap kommer fra private initiativ og er dermed fristilt fra overstyring fra myndighetene. Dette gjør at de sosiale entreprenørene kan benytte seg av kreative måter å løse oppgaver knyttet til omsorg og velferd. Sosialt entreprenørskap kan bidra til å tette hullene i de offentlige omsorgsfunksjonene og på den måten komplementere velferdsstaten (Sandal, 2007).

På 1900-tallet oppsto en ny form for entreprenør. Hvor de tradisjonelle entreprenørene var overlegne på økonomisk profitt, var de nye entreprenørene mer opptatt av velferds profitt. Den sosiale entreprenør skilte seg fra den tradisjonelle entreprenøren, ved at den var orientert rundt sosiale utfordringer (Mangset og Røyseng, 2009, s. 31–32). Det samme hevder Leadbeater (1997) og sier at:

«Social entrepreneurs are driven by mission rather than by pursuit of profit or shareholders value» (s. 11)

I følge Schumpeter 1934 (sitert av Sandal, 2004, s. 5) kommer de sosiale entreprenørene ofte fra lavere samfunnssjikt, de er missforståtte, forfulgte og forhatte, fordi de trosser og går imot det som er vanlig i samfunnet. I begynnelsen av det 20. århundre beskrev Schumpeter (1934) den sosiale entreprenørens rolle som en funksjon som skulle reformere og revolusjonere produksjonsmønstre. Den sosiale entreprenøren er en endringsagent, som motiveres av sosiale

mål. Den sosiale entreprenøren finner nye løsninger for å tilfredsstille markedet og er dermed med på å føre økonomien fremover (Dees et al., 1998).

Dees et al. (1998) mener en sosial entreprenør har de samme trekkene som den klassiske entreprenøren i form av at de ser nye løsninger på problemer og revolusjonerer produksjonsmønstre. Det som skiller de ovennevnte er at den sosiale entreprenøren er mer opptatt av å nå sosiale mål. I følge Dees et al. (1998) har de sosiale entreprenørene evner til å se de underliggende faktorene fremfor å bare ta tak i symptomer. De sosiale entreprenørene jobber lokalt, men kan gjennom arbeidet sitt, skape forbedringer på globalt plan innen et område. Eksempel på dette kan være utdanning, helse, kultur og økonomisk utvikling (ibid). Dees et al. (1998) mener at den sosiale entreprenører er endringsagenter, og beskriver dette gjennom fem punkter:

- *Adopting a mission to create and sustain social value (not just private value).*
- *Recognizing and relentlessly pursuing new opportunities to serve that mission.*
- *Engaging in a process of continuous innovation, adaptation, and learning.*
- *Acting boldly without being limited by resources currently in hand.*
- *Exhibiting a heightened sense of accountability to the constituencies served and for the outcomes created (Dees et al. 1998 s. 3).*

Dersom en person kan identifiseres med flere av disse punktene, kan man i følge Dees et al. (1998) kalles for en sosial entreprenør. Listen gir i følge Dees et al. (1998) et idealisert bilde av den sosiale entreprenøren og de understreker at ledere i sosial sektor vil eksemplifisere de overgående punktene på ulike måter og i ulik grad.

For det første mener Dees et al. (1998) i likhet med Shumpeter (1934) og Sandal (2007) at den sosiale entreprenøren er opptatt av å skape og opprettholde sosial verdi gjennom å jobbe for sosiale mål fremfor profitt. De er på leting etter langsiktige avkastninger i form av sosiale verdier og har et mål om langvarige virkninger av arbeidet. For det andre er de sosiale entreprenørene opptatt av å se løsninger, der andre ser problemer. En sosial entreprenør prøver og feiler, og gjør endringer underveis. Sosiale entreprenører gir ikke opp når de møter på hindringer, men spør seg selv, hvordan kan jeg få dette til å fungere? Et tredje kjennetegn ved den sosiale entreprenøren er at de bygger på allerede eksisterende ideer, men ser nye løsninger til forbedringer. Sosiale entreprenører er gode på å ta risiko, selv om de skulle feile har de en tendens til å se fremover og prøve på nytt med nye løsninger. Som et fjerde kjennetegn lar ikke den sosiale entreprenører seg stoppe av egne begrensinger, men ser seg om etter hjelp og

støtte. De sosiale entreprenørene benytter seg både av ren filantropi, men kan også inngå avtaler med kommersielle aktører. Sosiale entreprenører er ikke bundet til én sektor, men undersøker ulike finansierings-metoder for å innhente ressurser. De sosiale entreprenørene er gode på å spre risiko, slik at de kan håndtere nederlag. Det femte og siste kjennetegnet i følge Dees et al. (1998), er at de sosiale entreprenørene samarbeider tett med sine partnere og måler om de har møtt behovet til den målgruppen de jobber sammen med. Dette gjør de ved å ha en god dialog og tette bånd med samarbeidspartnerne sine, både når det gjelder finansiering og menneskelige ressurser. De har klare forståelser av forventningene til de som legger ned tid, penger og ressurser i å hjelpe dem. Det overordnede målet er å gi noe tilbake til investorer og lokalsamfunn i form av sosial eller økonomisk avkastning (Dees et al., 1998, s. 3–4).

Dees et al. (1998) er opptatt av at samfunnet må anerkjenne viktigheten av sosialt entreprenørskap og funksjonen det har, gjennom å legge til rette for slikt arbeid. Videre understreker de at vi har et stort behov for sosiale entreprenører. Dees et al. (1998), mener også at sosialt entreprenørskap ikke er for alle, på lik linje med at det å drive forening ikke er for alle.

I analysen skal jeg benytte meg av Dees et al. (1998) og Sandal (2007) sine teorier for å kartlegge om aktørene på festivalene kan sammenlignes med sosiale entreprenører. Jeg mener at det er viktig å identifisere hvorvidt aktørene i oppgaven kan regnes som sosiale entreprenører, da det kan føre meg nærmere et svar på hva som må til for at en festival skal være en egnet arena for økt inkludering.

2.4 Sosial kapital

I dette kapitlet kartlegger jeg ulike perspektiver på sosial kapital og vil presentere sentrale teorier om begrepet. Jeg skal belyse ulike sider av sosial kapital ved hjelp av teoretikerne Pierre Bourdieu, James Coleman og Robert Putnam.

Forståelse for kapital som begrep og funksjon kan spores til Karl Marx og verket *Das Kapital*, hvor Marx utfører en kritisk analyse av kapitalismen (Bø og Schiefloe, 2007). Kapitalen kan ta flere former, men det dreier seg ofte om en ressurs som kan konverteres. Den franske sosiologen Bourdieu skiller mellom tre former for kapital; økonomisk kapital, kulturell kapital og sosial kapital. Bourdieu argumenterte for at «*kapital er noe som eksisterer på individnivå og som kan akkumuleres over tid*» (Bourdieu, 2006). Bourdieu (2006) definerer sosial kapital som:

«aggregater av de aktuelle eller potensielle ressurser som er knyttet til det å inneha et varig nettverk av mer eller mindre institusjonaliserte relasjoner av gjensidige bekjentskaper og anerkjennelse» (s. 16).

Videre beskriver Bourdieu (2006) sosial kapital som en individuell ressurs som en person innehar gjennom sitt nettverk. Dette nettverket kan være familie, venner, organisasjoner, jobb eller skole. Det er den samlede verdien av kulturell kapital, økonomisk kapital og sosial kapital, som utgjør summen av nettverkets kapital. Dette blir også kalt en form for *kollektiv kapital* (ibid). Denne formen for kapital kan mobiliseres for å oppnå tilgang til goder, som eksempelvis en jobb eller tilgang til tjenester (Bourdieu, 2006, s. 18). Bourdieu beskriver kapital som akkumulerende, det vil si at en person kan erverve sin kapital over tid.

Den Amerikanske sosiologen James S. Coleman så på sosial kapital som et todelt begrep. På den ene siden som en individuell ressurs, på den andre siden som en felles gode, bygget på sosiale strukturer (Bø og Schiefloe, 2007). Coleman (1988) definerer sosial kapital som en kollektiv ressurs:

en nyttig ressurs som er tilgjengelig for en aktør gjennom han eller hennes sosiale relasjoner, og bestående av aspekter ved sosial struktur, og som fremmer bestemte handlinger fra aktører - personer eller korporative aktører - innen denne strukturen» (ibid s. 98).

Videre definerer han sosial kapital som individuell ressurs med bakgrunn i Loury (1977; 1987, referert i Coleman, (1990) sin definisjon av sosial kapital som:

det settet av ressurser som ligger i familierelasjoner og den sosiale organiseringen av lokalsamfunn [community] og som er nyttig for den kognitive og sosiale utviklingen til et barn eller en ung person. Disse ressursene er forskjellige for ulike personer og kan utgjøre en vesentlig fordel for barn og unge i utviklingen av deres human kapital (s. 300).

Human kapital kan minne om den kulturelle kapitalen som Bourdieu beskriver og innebærer de ferdigheter som et enkeltindivid får gjennom skole, utdanning og dannelse gjennom foreldre (Coleman, 1988). Teoretikere har ulike syn på hvordan man skal analysere sosiale handlinger. Innenfor den ene sosiologiske retningen er det tradisjon for å definere sosialt fellesskap ut fra normer, tillit og nettverk. Denne retningen er styrt ut i fra fellesskapets nytte, hvor sosial kapital er en fellesgode. Her er sosial kapital en produktiv kraft som gjør mennesker i stand til å gjennomføre oppgaver og oppnå nye mål, som ikke kunne blitt nådd uten (Coleman, 1990, s. 302). Den andre retningen ser på sosialt fellesskap som summen av enkeltindividets handlinger, hvor enkeltindivider handler for å nå et bestemt mål for å maksimere egen nytte (Coleman, 1988, s. 96).

Loury (1977) introduserer sosial kapital som et begrep for å beskrive ressurser som enkeltindivider kan benytte for å nå sine mål. Loury mener på samme måte som Bourdieu at sosial kapital er noe som blir akkumulert gjennom familiære relasjoner og blir formet av miljøet et barn vokser opp i. Videre sier Loury (1977; 1987, referert i Coleman, 1990) at sosial kapital er nyttig for den kognitive eller sosiale dannelsen for et barn eller en ung person. Dersom et barn har foreldre med høy sosial kapital, vil dette kunne gi fordeler for barnets dannelse av human kapital (Coleman, 1990). Coleman (1990) deler sosial kapital inn i tre ulike sosiale relasjoner:

Forpliktelser og forventninger:

Coleman (1988) forklarer forpliktelser og forventninger ved å sette opp et eksempel hvor A gjør en tjeneste for B. A har en forventning til B og B har en forpliktelese til A. Dersom A gir en usynlig kreditt til B, vil A forvente at tjenesten blir gjengjeldt innen en rimelig tid. Et eksempel på dette kan være at person (A) låner bort penger til sin venn (B).

Informasjonskanaler:

En annen form sosial kapital kan ta, er gjennom informasjonskanaler. Et eksempel kan være en person som jobber med jazzmusikk som vil være oppdatert på andre musikkfelt som pop, rock og klassisk. Personen kan da bruke nettverket sitt til å holde seg oppdatert inne disse

feltene. Coleman (1988) understreker at personer kan bruke denne formen for kunnskap bevisst, for å holde på sin maktposisjon som informasjonsbærer i et nettverk.

Sosiale normer:

Eksempel på hvordan sosiale normer kan utspille seg i et nettverk beskriver Coleman (1988) med et eksempel fra en familie som har flyttet fra Detroit til Jerusalem. I Jerusalem kan familien med trygghet sende barna til lekeplassen, da det er oppbygde normer i det jødiske miljøet, som går ut på at alle foreldre ser etter andres unger og hjelper hverandre. Videre bruker han et annet eksempel fra diamanthandelen i New York. Dette nettverket har en sterk tillit mellom partene. En selger gir fra seg en pose med stener til en inspektør som kan være verdt mye eller lite og partene har full tillit til at de ikke blir svindlet i denne prosessen.

Coleman (1988) gjennomførte et studie, hvor formålet var å forklare hvorfor noen skoleelever droppet ut fra skolen, mens andre elever sto utdanningsløpet ut. Dette forklarte han ved hjelp av sosial kapital. Han mener at en avgjørende faktor for en vellykket skolegang er summen av foreldrenes human kapital og sosiale kapital. Et viktig funn var at human kapital alene ikke spilte en vesentlig rolle for skolegangen, men dersom foreldrene også hadde sosial kapital hadde barna større sjanse for å ikke slutte på skolen (Coleman, 1988, s. 113). Coleman konkluderte med at det er vel så viktig med sosial kapital, som finansiell kapital og human kapital for at et barn skal kunne lykkes med sin skolegang (Coleman, 1988).

Av disse eksemplene kan man se at Coleman både er opptatt av sosial kapital som en ressurs en enkeltperson innehar og noe som oppstår i fellesskap, mens Bourdieu har en mer snever forståelse av kapital som kun et virkemiddel for den enkelte. Statsviteren Robert Putnam definerer sosial kapital som:

“features of social organization, such as trust, norms and networks, that can improve the efficiency of society by facilitating coordinated actions” (Putnam, 1993, s. 167).

For at et samfunn skal være velfungerende, har Putnam (1993) lagt tre komponenter til grunn; normer, tillit og nettverk. Punktene skiller seg fra måten Bourdieu snakker om sosial kapital. Der Bourdieu ser på sosial kapital som en individuell egenskap ser Colman og Putnam på sosial kapital som en kollektiv egenskap. Putnam bygget videre på Colmans begreper om sosial kapital, men ser med bekymring på den sosiale kapitalen i Amerika som har hatt en drastisk nedgang siden 1960 tallet. Denne nedgangen skyldes blant annet en økt individualisering i følge Putnam (2000). I 1987 utførte Putnam en undersøkelse av «baby boomers» født rett etter andre verdenskrig om deres forestilling av dagens samfunn. 77 prosent av amerikanerne som var med i undersøkelsen svarte at mindre involvering i samfunns

aktiviteter, førte til et dårligere stilt samfunn. De svarte også at «samfunnets sammenbrudd» og «egoisme» var «seriøse» eller «ekstremt seriøse» problemer i Amerika (Putnam, 2000, s. 25). Flere undersøkelser gjort i 1999 viste til at to tredjedeler av amerikanerne mente at Amerikas sivile engasjement hadde blitt svekket i de siste årene, og at sosiale og moralske verdier var høyere når de selv vokste opp (Putnam, 2000). Videre ble det sagt at samfunnet er blitt mer fokusert på individet enn samfunnet i seg selv (Putnam, 2000).

Putnam er ikke av den oppfattelse at det sivile engasjementet har blitt stadig svakere gjennom historien, tvert imot mener han at det sivile engasjementet har gått i bølgedaler. Dette beskriver han som en historie av kollaps og fornyelse. Putnam sier videre at det er samfunnets ansvar å reversere denne nedgangen i sivil engasjement i de siste århundre (Putnam, 2000).

I verket «Bowling alone» forteller Putnam (2000) hvordan lokale lag har hatt en nedgang i sivil engasjement og viser til en nedgang i medlemstall. Denne nedgangen viser han gjennom eksempelet om den ensomme bowleren. I bowlingmiljøet har det vært en nedgang i antall klubber og det har blitt en økende trend å bowle alene heller enn i organiserte bowling lag. Putnam (2000) skyller på økende grad av individualisme og TV titting som en trussel for sosial kapital.

Putnam gjorde i 1970 en studie av det sivile engasjementet i ulike regioner i Italia (Putnam 2000). Undersøkelsen viste klare skiller mellom Nord og Sør i forhold til fordeling av sosial kapital. Dette forklarte Putnam med ulik fordeling av normer, tillit og sivil engasjement i Italia. I Nord Italia fant Putnam en større grad av sivil engasjement og sosiale nettverk. Det var også påfallende sterkere normer forankret i nord Italia enn i sør Italia.

For å forklare ulike dimensjoner av sosial kapital lagde Putnam (2000) et rammeverk for sosial kapital gjennom det han kalte for Brobygging (Bridging) og Båndbygging (Bonding). Bonding er et resultat av tette relasjoner mellom likesinnede personer. Det kan være personer i samme familie, vennegjeng eller tilhørere av samme trossamfunn. Dette er en innadvendt form for sosial kapital, da den kan oppleves som ekskluderende for utenforstående. Putnam (2000) beskriver dette som at homogene grupper trekker seg sammen i tette nettverk hvor de sammen utformer en eksklusiv identitet forbeholdt medlemmer i gruppen. Eksempler på organisasjoner som er båndbyggende kan være religiøse trossamfunn, eksklusive klubber og foreninger. På en annen side er Bridging (brobygging) en langt mer inkluderende form for sosial kapital. Her samles mennesker med ulik sosial bakgrunn, etnisitet og tro. I disse nettverkene er det hetrogene sammensettinger av mennesker som sammen skaper en inkluderende og utadvendt sosial kapital. Eksempel på denne formen for kapital finnes i åpne ungdomsklubber, ideelle organisasjoner og lokallag. Dersom det er mangel på brobygging i et samfunn, vil det være

negativt for den flerkulturelle fremvekst og kan i ytterste tilfelle skape en sterk spenning på tvers av etnisiteter (Putnam, 2000). Putnam (2000) mener at en organisasjon kan innta begge disse formene for kapital og at det nødvendigvis ikke trenger å være negativt med bindende sosial kapital. Putnam (2000) eksemplifiserer dette med en menighet som er både båndbyggende i den form at den ekskluderer andre livssyn, og bindende i form av at personene i menigheten har en spredt variasjon i alder, sosial bakgrunn og etnisitet (Putnam, 2000).

I dette kapitlet har jeg beskrevet hva som ligger i begrepet sosial kapital og hvordan sosial kapital kan bidra til verdiskapning. I analysen vil jeg gå nærmere inn på festivalen og hvordan sosial kapital genereres gjennom samarbeidene mellom festivaladministrasjon, frivillige og lokale organisasjoner. Jeg vil også analysere de ulike festivalene for å se om det finnes variasjoner av sosiale sammensettinger slik som Putnam (2000) beskriver i sin forskning.

2.5 Sosial ekskludering

Begrepet sosial eksklusjon, blir ofte brukt som substitutt for fattigdomsbegrepet og har sin opprinnelse i Frankrike (Fløtten, 2003). Rundt 1970 ble begrepet tatt i bruk av sosialistiske politikere og ble benyttet som en betegnelse for de menneskene som var utenfor velferdssystemet (Taket et al., 2009). Begrepet utvidet seg etter hvert til å gjelde andre grupperinger i samfunnet som vanskeligstilte ungdommer, arbeidsledige og hjemløse (ibid). Sosial ekskludering er et komplekst problem, med flere dimensjoner, da en person kan være sosialt ekskludert ut fra flere områder. Ekskludering kan skje på bakgrunn av lav inntekt og formue, lav produksjonsaktivitet, lavt politisk engasjement eller på bakgrunn av at man er sosialt isolert (Burchardt et al., 1999). Taket et al. (2009) understreker at det forekommer sosial ekskludering når mennesker blir ufrivillig ekskludert fra samfunnet, grunnet en eller flere av de ovennevnte dimensjonene. Det samme mener Burchardt et al., (1999) som beskriver at en person er sosialt ekskludert dersom:

(a) he or she is geographically resident in a society but (b) for reasons beyond his or her control he or she cannot participate in the normal activities of citizens in that society and (c) he or she would like to participate (Burchardt et al., 1999, s. 229).

I denne definisjonen ligger det at en person er sosialt ekskludert, dersom han eller hun ikke kan delta i samfunnets aktiviteter, på bakgrunn av faktorer som er utenfor han eller hennes kontroll, og personen selv ønsker å delta (ibid). Sosial ekskludering er et komplisert begrep og det kan være vanskelig å sette grenser for hva som er eksklusjon og ikke (Burchard et al., 1999). Dette forklarer Burchardt et al. (1999) med at ikke alle som blir sett på som ekskluderte, er ekskluderte. Det er noen som vil bli ekskludert fra samfunnet og gjør dette bevisst, slik som eksempelvis eremitter, og da er de ikke ufrivillig utstøtt og sosialt ekskludert (ibid). Fangen (2009) skriver også at ekskludering ikke utgjør en ensartet og stabil gruppe, men at det må ses på fra flere vinkler og grader av ekskludering og inkludering. Fangen (2009) mener at sosial ekskludering ikke bare kan bli sett i en isolert kontekst, som økonomisk fattigdom, da det også kan være eksklusjon fra sosiale relasjoner og ekskludering fra «mainstreamsamfunnet». Denne oppfatningen stemmer overens med Giddens (1998), som sier at: «Exclusion is not about graduations of inequality, but about mechanisms that act to detach groups of people from the social mainstream» (s. 104). Med dette mener Giddens (1998) at det ikke er grader av sosial ulikhet som er hovedproblemet, men spørsmål om hvilke mekanismene som løsriver mennesker fra storsamfunnet, eller «mainstreemsamfunnet».

Witcher (2013) bygger videre på Giddens sin definisjon og mener at det handler om å kartlegge hvilke mekanismer som holder oss sammen og hvilke mekanismer som separerer oss. Witcher (2013) understreker at vi trenger mer kunnskap om «limet» som holder samfunnet sammen. I Norge har ikke sosial ekskludering vært en del av samfunnsdebatten, før de siste tiårene (Fløtten, 2003). Sosial ekskludering har i flere tilfeller tatt over for fattigdomsbegrepet og blir benyttet for å forklare ulike typer av problemer med utenforskap (ibid). Likevel mener Fløtten (2003) at:

Fattigdom er ikke en nødvendig betingelse for å ha sosiale problemer, og sosiale problemer er ikke en nødvendig betingelse for å være fattig (s. 8).

Med dette mener Fløtten (2003) at sosiale problemer og fattigdom må ses på separat og hun understreker videre at de ulike sidene av fattigdom må studeres hver for seg. Fattigdomsproblemer har flere dimensjoner i følge i Fløtten (2003). Økonomiske problemer, mangel på forbruksartikler, mangel på sosialhjelp, dårlig bostandard og ulike grader av sosial eksklusjon er noen av dimensjonene hun peker på. Fattige med både økonomiske problemer og som er sosialt ekskluderte har behov for andre tiltak, enn mennesker med «bare» økonomiske problemer (ibid). Fløtten (2003) mener derfor at politikere og forskere må forholde seg til disse ulike dimensjonene av fattigdom i Norge. I Stortingsmelding nr:10 (2011–2012), blir sosial inkludering nevnt som et overordnet mål for regjeringen og det blir beskrevet som:

Det er eit overordna mål for regjeringa å jamne ut økonomisk og sosial ulikskap og arbeide for eit inkluderande samfunn der alle kan delta (s. 7).

I 2010 ble sosial inkludering og sosial ekskludering tatt med i EU sitt rådsmøte, for bekjempelse av fattigdom og sosial ekskludering. Det ble innført en kulturell dimensjon i den politiske planen rettet mot bekjempelse av sosial ekskludering. Kultur og idrett ble vektlagt som viktige arenaer for å nå målet om sosial inkludering. Videre ble det beskrevet at delaktighet i kultur og kulturutdanning kan fremme kulturelt mangfold, sosial inkludering og interkulturell dialog (ibid).

2.6 Sosial kapital og sosial inkludering på musikkfestivaler

I Norge har det vært lite forsket på festivaler som en arena for bekjempelse av sosial ekskludering, og jeg vil derfor presentere to britiske studier som tar opp dette temaet: (Laing og Mair, 2015) og (Wilks, 2011).

Laing og Mair (2015) har gjennomført et kvalitativt studie av seks musikkfestivaler i England og Australia, hvor de undersøkte hvordan festivalene jobbet med sosial inkludering. Målet for publikasjonen var å kartlegge festivalenes bidrag til sosial inkludering, ut fra arrangørens perspektiv. Funnene i dette studiet viser at festivaler kan bidra til sosial inkludering gjennom fire områder: Konsum, produksjon, politisk engasjement, og sosial interaksjon (Laing og Mair, 2015, s. 252).

Et av tiltakene for å påvirke publikums konsum, var gjennom billettpriser, ved å gi rabatter til mennesker med dårlig økonomi. En av festivalene i undersøkelsen hadde uttalt at selv om de ga ut rabatter, så var det ikke noe de reklamerte så mye for. Dette forklarte representanten på festivalen med at det kunne gå ut over festivalens inntektsgrunnlag. Flere av festivalene arrangerte også gratis konserter for å gi lik mulighet til deltakelse på arrangementet. Et annet område hvor festivalen kunne påvirke publikums konsum, var gjennom å ta i bruk historiske steder som publikum vanligvis ikke ville oppsøkt. (Laing og Mair, 2015).

Festivalene hadde også mulighet til å påvirke sosial inkludering, gjennom produksjonen av selve arrangementet. Festivalene gjorde dette ved å benytte seg av lokale leverandører, samt ved å rekruttere lokale frivillige under festivalen. Festivalene i forskningsprosjektet var opptatt av å tilegne publikum/frivillige nye ferdigheter, og da særlig med fokus på sosial rettferdighet (ibid). Som et eksempel på at inkluderingen på festivalene var vellykket, påpekte en av festivalene at flere av de frivillige fikk fulltidsjobb på bakgrunn av ferdigheter de hadde tilegnet seg som frivillige på festivalen (Ibid). Andre tiltak som ble iverksatt i produksjonen av festivalen, var å booke inn lokale band. Dette for å promotere dem og gi dem en mulighet til å vise seg frem. Som et tredje tiltak ble konsertene sendt live, slik at personer som av ulike grunner ikke får delta på festivalen, likevel kunne få med seg konsertene.

Politisk engasjement, ble nevnt som et annet område, hvor festivalene kunne påvirke sosial inkludering. En av festivalene hadde jevnlig kontakt med lokale politikere for å ivareta en god kommunikasjon med lokalsamfunnet. Dette tiltaket ble sett på som positivt og brobyggende mellom festival og det lokale samfunn. Ved å delta på møter med politikere, fikk festivalen mulighet til å synliggjøre sitt arbeid med sosial inkludering, samtidig som de kunne avdekke eventuelle negative konsekvenser av festivalen. Når festivalene hadde klare standpunkt rundt

sosial rettferdighet ble dette spredt videre til deltakerne på festivalen, som musikere, frivillige og publikum. På denne måten ble festivalen et talerør for politikk som kunne fremme sosial inkludering og sosial rettferdighet.

Det siste funnet som Laing og Mair (2015) fant i sin studie var at festivalene fremsto som «minisamfunn». Da festivalene la til rette for samarbeid på tvers av ulike sosial bakgrunn, skapte festivalen en inkluderende arena, hvor sosiale barrierer ble brutt ned. Festivalene ble en inkubator hvor verdier ble skapt, som toleranse for andre og aksept for ulikheter (ibid).

Til slutt i forskningen bemerker Laing og Mair (2015) mangler med festivalenes strategi for sosial inkludering. Et område som ble nevnt, var at tilrettelegging av festivalen for utviklingshemmede, ikke ble sett på som en mål i seg selv for sosial inkludering. Selv om festivalene var tilrettelagt for handikappede ble ikke dette nevnt som et tiltak for sosial inkludering, noe forskerne undret seg over. En annen forsker som hadde undersøkt sosial inkludering på musikkfestivaler i England, fikk et annet resultat enn Laing og Mair (2015).

Wilks (2011) har forsket på sosial kapital på tre musikkfestivaler i England. Funnene i forskningen til Wilks (2011) viser at det var stor grad av bindende kapital på festivalene, men mangel på brobyggende kapital. Dette forklarer forskeren med at deltakerne på festivalen hadde lik sosiokulturell bakgrunn, noe som førte til lite brobygging på tvers av sosiokulturell bakgrunn. Wilks (2011) konkluderer derfor med at festivaler ikke var egnede arenaer for å nå politiske målsetninger om bekjempelse av sosial eksklusjon.

Dette er et interessant funn, som jeg tar med meg videre i denne oppgaven. I analysedelen skal jeg sammenligne min empiri mot Laing og Mair (2015) og Wilks (2011) sine forskninger, for å kartlegge om Norske festivaler kan nå mål om sosial inkludering.

3 Metode

I dette kapittelet skal jeg redegjøre for metoden jeg har benyttet meg av. Jeg skal først gjennomgå valg av metode og deretter presentere hvordan jeg har hentet inn og behandlet det empiriske materialet. Det empiriske materialet mitt består av syv intervju: styreleder ved Morodalsfestivalen, organisasjonssjef på Festivalen SIN, kunstnerisk leder på Miniøya, produsent for Buktafestivalen, leder på Ladehammerfestvalen, daglig leder i Blues Factory AS og festivalsjef på Notodden Bluesfestival.

Jeg skal gjennom kapittelet komme med kritisk refleksjon av mine valg i prosessen, dette for å sikre at jeg så godt som mulig er klar over min egen forforståelse, og at denne kan ha påvirket resultatet. Dette er med på å sikre refleksiv objektivitet til det empiriske materialet, som vil bli nærmere beskrevet under utfordringer og epistemologisk brudd (Kvale og Brinkmann, 2009).

3.1 Kvalitativ metode

En undersøkelse er ofte basert på et spørsmål, som vi ønsker å finne svar på. Det kan være at vi har noen spekulasjoner om et fenomen og vil undersøke om antagelsene stemmer, eller at vi har et tema som vi ønsker å finne mest mulig informasjon om, for å øke kunnskapen vår innenfor et gitt tema (Jacobsen, 2005). Ved å gjennomføre en empirisk undersøkelse, kan vi finne årsaken eller svar på spørsmålet. En undersøkelse har til hensikt å skaffe ny kunnskap og det finnes ulike empiriske tilnærminger til kunnskap. Eksempler på dette er beskrivende, forklarende eller predikerende tilnærming (Jacobsen, 2005). Beskrivende tilnærming har som hensikt å finne ut mest mulig informasjon om et gitt fenomen. En forklarende tilnærming har som mål og gi en forklaring på et fenomen og en predikerende tilnærming har som mål og forutsi hva som kommer til å skje (ibid). Kvantitative metoder har som fordel at man kan generalisere data. Kvalitative metoder har som fordel at man kan gå i dybden på et fenomen. (Jacobsen, 2005).

Etter en nøye gjennomgang av de ulike tilnæringsmetodene, bestemte jeg meg for å bruke kvalitativ metode. Bakgrunnen for dette valget var at jeg ønsker en dypere forståelse hva som skjer mellom menneskene som er involvert i organiseringen av musikkfestivaler. Malterud (2011) beskriver den kvalitative metode slik:

«Kvalitative metoder er forskningsstrategier for beskrivelse og analyse av karaktertrekk og egenskaper eller kvaliteter ved de fenomenene som skal studeres» (Malterud, 2011, s. 26).

Denne beskrivelsen passer med min undersøkelse, da hensikten med denne oppgaven er å kartlegge sosiale prosjekter på festivaler og gå i dybden på hvordan festivaler jobber med samfunnsansvar og sosialt entreprenørskap.

3.2 Dybdeintervjuet

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke et kvalitativt forskningsdesign, hvor jeg skal utføre individuelle dybdeintervju med syv informanter i festivalbransjen. For å finne svar på problemstillingen min, ønsket jeg å høre informantene sine personlige erfaringer om temaet festivaler og sosiale prosjekter, og da er individuelle dybdeintervju hensiktsmessige å bruke (Gripsrud og Olsson, 2008). Det individuelle, dybdeintervjuet er en av de vanligste måtene å samle inn data på innenfor kvalitativ metode (Jacobsen, 2005). Undersøkelsen jeg skal gjennomføre har en induktiv fremgangsmåte og et intensivt design. En induktiv tilnærming, fordi jeg skal samle inn empiri uten å ha for mange antagelser på forhånd og et intensivt design, fordi jeg velger å gå i dybden på et tema, ved å ta for meg mange variabler og få enheter (Jacobsen, 2005).

3.3 Utvalg og rekruttering

Utvalget er formålsoorientert, det vil si at utvalget er styrt av den informasjonen jeg er ute etter (Jacobsen, 2005). Det var viktig for meg å sette en øvre grense på mengden av datainnsamling, for å unngå å sitte igjen med et u håndterlig stort empirisk materiale (Kvale og Brinkmann, 2009). Jeg bestemte meg for å intervju syv personer som kunne gi meg svar på problemstillingen min. Da jeg ønsket å gå i dybden på hvordan festivaler kan bidra til sosial inkludering, ønsket jeg å være sikker på at respondentene mine hadde kunnskap om temaet på forhånd (Jacobsen, 2005). På bakgrunn av dette, valgte jeg bevisst å sende mail til festivaler som jeg på forhånd var klar over jobbet med samfunnsansvar og inkludering. Dette leder meg inn på metodens første svakhet. Ved å oppsøke festivaler som jeg på forhånd var klar over arbeidet aktivt med en form for inkludering, ville ikke materialet mitt kunne brukes til å analysere graden av denne typen arbeid ved norske festivaler generelt. En annen svakhet er at jeg kun intervjuet festivalansatte, resultatet vil derfor være preget av de ansatte sitt subjektive syn på hvilken betydning sosiale prosjekter har for de inkluderte.

Disse valgene ble gjort på bakgrunn av at jeg ønsket å undersøke festivaler som jobbet aktivt med sosiale prosjekter og samtidig se på arbeidet fra arrangørers perspektiv. Slik at funnene kan bli en nyttig kunnskap, for festivaler som har ambisjoner om å gjøre det samme i

fremtiden. Jeg er tilfreds med dette valget, da informantene har gitt meg en nyansert empiri, som jeg mener er interessant og relevant.

Første kontakt med intervjuobjektene ble gjort gjennom telefon og mail, hvor jeg presenterte hvem jeg var og hva som var hensikten med prosjektet mitt. Jeg sendte ut syv mailer og fikk raskt svar fra fem av festivalene jeg kontaktet. Etter at jeg hadde fått positive tilbakemeldinger, avtalte jeg tidspunkt for intervjuer. Da jeg tok kontakt i juni var mange av respondentene travelt opptatt med festivalforberedelser, som gjorde at det var utfordrende å finne en tid hvor de lot seg intervjuer. Noen av respondentene var veldig ivrige etter å komme i gang, mens flere ville kontaktes etter festivalsesongen var over. Flere av festivalene var positive etter første kontakt, men et par mistet interessen og trakk seg fra undersøkelsen. Intervjuguide og samtykkeskjema ble utformet og sendt til respondentene et par dager før intervjuet skulle starte. Prosjektet ble også meldt inn til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) i god tid før jeg startet intervjuene, for å få godkjent forskningsprosjektet. Prosjektet ble godkjent.

3.4 Utforming av intervju

Intervjuguiden startet som strukturert, der alle spørsmålene mine var listet opp i streng rekkefølge. Etter råd fra veileder og gjennomgang av metodelitteratur, endte jeg heller opp med en åpen og semi-strukturert intervjuguide (Malterud, 2011). Jeg strukturerte guiden min i tema ut fra problemstillingen min, for å holde en rød tråd gjennom intervjuguiden. En forenklet intervjuguide i kulepunkter ble sendt ut til informantene på forhånd, slik at de kunne forberede seg på hvilke tema jeg ønsket å snakke om. I noen tilfeller hadde respondentene satt seg grundig inn i intervjuguiden og svarte ut fra den. I noen tilfeller hadde ikke respondentene sett på guiden i det hele tatt og foretrakk å snakke fritt uten for mye styring fra meg.

3.5 Innsamling av data

Gjennomføringen av intervjuene skjedde i tidsrommet juli-september 2015. Jeg valgte å gjennomføre intervjuene via telefon og Skype-samtaler. Dette valget tok jeg på bakgrunn av festivalenes geografiske beliggenhet, da jeg ikke hadde ressurser eller tid til å reise Norge på langs. Ved å snakke over Skype og telefon sparte jeg mye tid, som gjorde at jeg kunne samle inn data effektivt. Det var behagelig å kunne gjennomføre intervjuer over Internett og telefon, uten å måtte forholde meg til å reise til et annet sted. I de aller fleste tilfellene fungerte intervjumetoden bra. Risikoen ved å samle inn empiri på denne måten, er at man ikke får den samme nærheten til objektet som ved samtale ansikt til ansikt (Jacobsen, 2005). Dette valget er derfor en ytterligere svakhet med min metode. Ved ansikt til ansikt, er det lettere å skape en fortrolig samtale med intervjuobjektet, i tillegg til at det gir forsker mulighet til å observere kroppspråket til informantene (ibid). Jeg var likevel fornøyd med å gjennomføre intervjuene gjennom telefon og Skype, da jeg ikke trengte å begrense informantene mine til et geografisk område. Dette gjorde at jeg kunne velge ut de informantene jeg oppfattet som relevante og interessante for denne oppgaven. Intervjuene ble tatt opp og transkribert fortløpende, for å sikre det empiriske materialet.

3.6 Epistemologiske brudd

En forsker vil aldri kunne være helt nøytral i en undersøkelse, da forforståelse og personlige verdier, vil farge forskningen i større eller mindre grad. Dette kaller Jacobsen (2005) for forskningseffekt. I følge Bourdieu og Wacquant (1993) er det viktig å stille radikale spørsmålstegn til ens egen forståelse og bakgrunn til temaet som det blir forsket på. Som forskere er vi ofte gjennomsyret av tidligere erfaringer, som gjør at vi kan gå oss fullstendig bort i eget tankespinn, dersom vi ikke stiller kritiske spørsmål til oss selv (ibid). I følge Bourdieu og Wacquant (1993) skal man være klar over sin egen bakgrunn og jobbe seg gjennom fordommer og forforståelse, for å kunne komme frem til riktig forskning. Dette kaller Bourdieu og Wacquant (1993) for epistemologiske brudd. Først når forskere er bevisst på de epistemologiske hindrene og danne seg en forståelse av disse, kan en finne ny kunnskap om et felt. Ved å jobbe seg gjennom epistemologiske hindringer, gjør det at forskere kan ta med seg både de negative sidene og de positive sidene. Dette er nødvendig for å skape en bredere forståelse for temaet som forskes på. Dette forklarer Bourdieu og Wacquant (1993) som:

Den vanlege sosiologien, som er knipen med å stille radikale spørsmål overfor sin eigen måte å operere på og overfor sine egne tankereiskapar, og som tvillaust held ein slik refleksiv intensjon for å vere ei etterlevning av ein filosofisk mentalitet og der med noko som har overlevd frå den før-vitskaplege perioden, er fullstendig gjennomsyra av det objektet som den påstår at den kjenner, og som denne sosiologien ikkje verkeleg kan kjenne fordi den ikkje kjenner seg sjølv. Ei vitskapleg praksisform som let vere å stille spørsmål ved seg sjølv, veit ikkje eigentleg kva den held på med å gjere (s.218)

Motivasjonen min for å skrive oppgave om festivaler og sosiale prosjekter, er min interesse for denne bransjen. Jeg har jobbet som festivalarrangør i flere år, noe som har formet min forståelse av feltet. Styrken min som forsker er at jeg har god kjennskap til festivalarrangering og kjenner feltet fra innsiden. Svakheten min, er derimot at jeg er formet av forforståelse og antagelser om hvordan festivaler jobber og tenker om sosiale prosjekter. Jeg har forsøkt å ha et åpent sinn, men i følge Jacobsen (2005) vil forsker farge studien basert på personlige verdier. Andre faktorer som kan ha påvirket forskningen, er min tidligere studiebakgrunn fra Handelshøyskolen BI, hvor jeg har tilegnet meg et forretningsorientert syn på kulturfeltet. Dette kan føre til at jeg henger meg opp i det økonomiske aspektet med sosiale prosjekter. Dette kommer tydelig frem da jeg stiller spørsmålstegn til om sosiale prosjekter er et virkemiddel for å tilegne seg mer økonomisk støtte, eller for å styrke omdømme til festivalene. Jeg tror likevel at min bakgrunn gjør at jeg ser festivaler og deres arbeid fra flere perspektiver og at dette gjør forskningen mer interessant.

3.7 utfordringer

Under intervjuene oppsto det uforutsette hindringer. En utfordring som jeg ikke hadde forutsett, var at ikke alle respondentene mine var komfortable med å bruke videokonferanseverktøy som Skype og Google Hangouts. Da jeg bruker begge enhetene ukentlig, var jeg ikke klar over at dette skulle medføre ekstra påkjenning for informantene. Det var og mye frem og tilbake med noen av informantene og jeg oppdaget at det tok lengre tid å få gjennomført intervjuene, enn jeg hadde sett for meg før jeg begynte. En informant avlyste ved to anledninger i siste liten før vi fikk satt en endelig dato som passet.

Ved at informantene fikk en oversikt over temaene jeg ville belyse i oppgaven, er det sannsynlig at informantene «pyntet» på svarene, dette for å fremstå så bra som mulig. Fordelen med å sende ut tema i forkant, var at informantene fikk tid til å reflektere over temaene og flere av informantene var godt forberedt til intervjuet.

Et annet valg som kan ha påvirket resultatet, var at jeg besluttet å ikke anonymisere personene jeg intervjuet. Dette kan ha ført til at respondentene, så en mulighet for god reklame for festivalen, og ønsker å fremstå som glanseksempler. Da jeg både ønsket å trekke frem positive hendelser og negative hendelser, var kanskje ikke dette den beste måten å gå frem på. Få av respondentene ønsket å gå i dybden på negative hendelser og utfordringer med å jobbe med sosiale prosjekter. Det var noen av respondentene som fortalte meg om spesielle hendelser, hvor samarbeid ikke hadde fungert, men jeg fikk ikke bruke disse eksemplene i oppgaven, som er synd da det hadde vært en styrke for oppgaven min. Jeg har likevel kunnet bruke disse erfaringene i resoneringer under diskusjonen, da det har gitt meg et mer objektivt og nyansert situasjonsbilde.

3.8 Validitet

En metode må tilfredsstillende krav om validitet og reliabilitet, det vil si at empirien må være gyldig, relevant, pålitelig og troverdig (Jacobsen, 2005). Intern gyldighet vil si hvor god dekning vi har for å trekke konklusjoner. Det kan være at vi har en oppfatning av årsak-virkning, uten at vi har tilstrekkelig dekning for å si at det er slik det er (Jacobsen, 2005). En kvalitativ studie vil ha høy intern gyldighet, fordi metoden gir en dyp forståelse av fenomenet. Kvalitativ metode gir innsikt i detaljer, som igjen kan gi et helhetlig bilde av fenomenet. På en annen side vil kvantitativ metode ha en høyere ekstern gyldighet, da man i kvantitativ metode vil kunne se på tall og dermed generalisere funnene for en større gruppe (Jacobsen, 2005).

I min undersøkelse vil det være vanskeligere å generalisere, da den kvalitative undersøkelsen har en svakere ekstern gyldighet. Jeg vil derimot kunne oppnå intern gyldighet ved at jeg erverver et mer detaljert bilde av mine syv representanter.

Da jeg intervjuer få aktører vil ikke utvalget være representativt for festivalfeltet i sin helhet og jeg kan ikke generalisere dataene, men dette er heller ikke meningen i kvalitativ forskning. (Jacobsen, 2005).

3.9 Ethiske hensyn

I Norge er det tre grunnleggende krav knyttet til etikk i forskning: informert samtykke, krav på privatliv og krav på å bli korrekt gjengitt (Jacobsen, 2005, s. 45). Som forsker må jeg ta ansvar for å etterfølge disse kravene og sørge for at menneskene inkludert i forskningen føler seg trygge og ivaretatt. Det har jeg gjort ved å legge frem informasjon om prosjektet, slik at alle som er med i forskningen har god oversikt over hensikt, omfang og hva oppgaven skal brukes til. Dette ble løst ved at alle fikk et informasjonsskriv i forkant hvor dette sto nærmere beskrevet.

Når man studerer mennesker, går man inn i deres private sfære eller offentlige sfære og da må man som forsker være forsiktig med sensitiv informasjon (Jacobsen, 2005). Taushetsplikt og anonymitet ble avklart på forhånd for alle deltakerne i prosjektet. Dette kan skje ved at begge parter skriver under på en kontrakt, eller ved muntlig samtykke (Jacobsen, 2005). I mitt tilfelle ble dette tatt muntlig med alle informanter før intervjuet startet. Det var ingen av informantene som hadde et ønske om å anonymiseres, og jeg bestemte meg derfor for å bruke navn og tittel i oppgaven min.

Informantene ble informert om at lydopptak og personidentifiserende dokumenter skulle bli makulert ved studiets slutt. Det er viktig at etiske hensyn blir tatt gjennom hele prosessen (Kvale og Brinkmann, 2009).

Under et forskningsprosjektet må man være klar over hvilken rolle man har som forsker. Som forsker har jeg ansvar for å opptre redelig og lojal, slik at menneskene i forskningen føler seg komfortable. Det er viktig å være bevisst om mine fordommer og unngå å forme svaret i henhold til disse fordommene (Jacobsen, 2005, s. 48). I den kvalitative undersøkelsen er det viktig å gi objektet nok tid til å tenke, slik at forsker ikke avbryter eller begynner på neste spørsmål, uten å la intervjuobjektet få tenke seg om først (Jacobsen, 2005).

For å sikre at informantene blir korrekt gjengitt ble samtalene transkribert i etterkant av hvert intervju, dette for å holde det nært opp til hvordan respondenten formulerte seg. Under og etter intervjuene avklarte jeg eventuelle missforståelser slik at disse ble rettet opp til neste intervju. Jeg hørte gjennom lydopptaket flere ganger for å være sikker på at jeg fikk med meg viktige punkter og sitater. I de intervjuene hvor jeg hadde videokonferanse, gjorde jeg også analyse av kroppspråk og eventuelle pauser for å få en helhetlig inntrykk av intervjuet. Etter å ha hentet inn empiri, satt jeg igjen med rundt hundre sider med transkribert materiale. Det transkriberte materialet ble systematisert og gjennomgått ved hjelp av Malterud (2011) sin metode, som jeg skal beskrive nærmere i neste kapittel.

3.10 Analysemetode

Jeg har valgt å bruke analysemetoden til Kirsti Malterud (2011), systematisk tekstkondensering. Jeg hadde behov for et verktøy som kunne hjelpe meg med å finne essensen i de transkriberte materialet og fant Malterud sin metode som et godt hjelpemiddel til dette formålet. Systematisk tekstkondensering er inspirert av vitenskapsfilosofen Giorgi sin fenomenologiske analyse og Grounded Theory (Malterud, 2011).

3.10.1 Systematisk tekstkondensering

Analysemetoden systematisk tekstkondensering er en blanding av hermeneutisk og fenomenologisk metode og passer til deskriptiv analyse av fenomener, samt til å utvikle nye beskrivelser og begreper (Malterud, 2011). Analysemetoden har en induktiv tilnærming hvor forsker analyserer innsamlet data gjennom fire steg; helhetsinntrykk, meningsbærende enheter, kondensering og sammenfatning (Malterud, 2011). Hensikten med denne fremgangsmåten er å kategorisere funn i koder og kodegrupper. For å forklare metoden, har jeg valgt å kalle dette for tema og undertema, da jeg mener at det er mer oversiktlig. Prosjektlogg ble ført gjennom hele prosessen, da dette er noe Malterud (2011) anbefaler. Dette var til stor hjelp, da jeg hele tiden kunne ta et skritt tilbake og lese begrunnelsen for hvert enkelt valg som ble tatt i prosessen. Loggen skal også være til hjelp for å gjøre analysen mest mulig transparent og etterprøvbar for andre (Malterud, 2011). Jeg skal nå presentere de fire stegene i systematisk tekstkondensering nærmere:

Steg 1. Helhetsinntrykk

I første steg av systematisk tekstkondensering er hensikten å få et helhetsinntrykk av materialet og definere 4-8 temaer med midlertidige navn. Etter første gjennomlesning av det empiriske materialet, noterte jeg ned følgende tema: fordommer, samarbeid, avhengighet, prosjekt, mulighet, tillit, erfaringer og tilbakeføring. Målet med det første steget er å oppdage umiddelbare tema, som kan hjelpe forsker til å svare på problemstillingen (Malterud, 2011). I dette steget er hensikten å lese teksten med et overordnet «fugleperspektiv». Noen av temaene stemte overens med intervjuguiden, samtidig som nye tema dukket opp. Det er bare positivt at de foreløpige temaene ikke stemmer overens med intervjuguiden i følge Malterud (2011). Temaene som jeg registrerte i den første fasen var midlertidige førsteinntrykk og ikke et resultat av systematisk refleksjon. Etter å ha funnet 8 tema, skulle jeg korte dette ned til 3-6 tema. I dette trinnet endret jeg formuleringen på temaene mine og kom frem til at jeg ville ta

med meg 5 tema videre: gjensidig avhengighet, bryte med fordommer, se muligheter, gi noe tilbake, og dele erfaringer. Malterud (2011) beskriver det som en styrke at flere forskere går gjennom det transkriberte materialet, for å finne flere nyanser. En som forsker alene, kan overse viktige detaljer. Derfor kan det være hensiktsmessig å være flere, dette for å sikre at ingen tema blir oversett. Etter første gjennomlesning foreslår Malterud (2011) at forskerne sammenfatter sine temaer og kommer frem til en felles forståelse av hvilke tema som skal bli tatt med videre. Det er ikke alltid det umiddelbare tema, som er det beste og gjennom diskusjon kan man finne frem til nye tema som er mer passende. Da jeg jobbet alene er dette en svakhet i min analysemetode. Imidlertid fastslår Malterud (2011) at det kan være tidkrevende å sammenfatte de forskjellige forståelsene som forskerne har på tema og undertema og at det nødvendigvis ikke er bedre jo flere som ser på materialet. Etter å ha gjennomgått det empiriske materialet flere ganger endte jeg opp med følgende punkter: plassering av festivalen i det frivillige feltet, gjensidig verdiskaping, festivaler som ressurs i tilbakeføringsarbeid, økt oppmerksomhet som følge av sosiale prosjekt, å skape en større verdi ut over festivalen, festivaler som en arena for å bryte ned fordommer.

Steg 2. Identifisere meningsbærende enheter og organisering av tekst.

I steg to fant jeg meningsbærende enheter som skulle si noe om de ulike temaene som ble valgt ut i første steget av analyseprosessen. Det transkriberte materialet ble plassert under de ulike temaene fra første steget. I steg to startet jeg med å systematisere data ved hjelp av konvolutter. Jeg klippet direkte i materialet og plasserte meningsbærende enheter i konvolutter som skulle representere hvert tema. I følge Malterud (2011) er det bedre med for mye tekst enn for lite på dette stadiet, så jeg tok med store deler av empirien og fordelte det ut på mine konvolutter. I de tilfellene jeg ikke fant meningsbærende enheter i det empiriske materialet som passer under et av mine tema, ble materialet forkastet. Jeg analyserte 3-4 intervju om gangen, da Malterud (2011) beskriver det som mest hensiktsmessig for å beholde oversikten.

Etter at alle temaene/konvoluttene hadde fått utklipp av det empiriske materialet gikk jeg i gang med å lage undertema/koder for temaene og fordelte materialet under temaene inn i undertema.

Steg 3. Abstrahering av innholdet i de meningsbærende enhetene

I dette steget jobbet jeg med de enkelte undertemaene og skrev kondensat i jeg-form, for å abstrahere innhold i de meningsbærende enhetene. Et kondensat er en sammenfatting av utdrag eller setninger fra det transkriberte materialet og skal hjelpe forsker å finne relevant informasjon i materialet (Malterud, 2011). For å finne ut om materialet passet under

undertemaet, flettet jeg sammen de meningsbærende enhetene til en sammenhengende tekst. I de tilfellene jeg ikke klarte å sammenfatte et utklipp, forkastet jeg materialet. Målet på dette stadiet er å lage et falskt sitat som oppsummerer det informantene har sagt om et tema. På dette stadiet føltes teksten kunstig, men i følge Malterud (2001) er ikke dette et problem, da teksten vil bli bearbeidet i trinn fire. Kondensatet er et arbeidsnotat, som skal brukes som utgangspunkt for resultatpresentasjonen i analyseprosessens fjerde og siste trinn. I tillegg til det falske sitatet, fant jeg et «gullisitat», som skulle ha som hensikt å løfte kondensatet. Gullisitatet skal ikke være bevis for funn, men være med på å bygge opp om kondensatet (Malterud, 2011).

Steg 4. Rekontekstualisere og sammenfatte betydningen av kodegruppen

I det siste steget ble kondensatene skrevet om til tredje person og finpusset, slik at det ble mer flyt i teksten. Til slutt avsluttet jeg med ett gullisitat, med hensikt å bygge opp om tekstutdraget som jeg sammenfattet. I siste del av analysen, vurderte jeg resultatet mitt ut fra sammenhengen (Malterud, 2011). Målet er å rekontekstualisere materialet, for å kvalitets sikre at en ikke har missforstått empirien. I dette steget gikk jeg tilbake til den originale utskriften, for å se om resultatene stemte overens med det informantene faktisk hadde sagt, for å sikre at fantasien min ikke hadde løpt løpsk. Poenget i dette steget er å lete etter motsigelser i det originale materialet (Malterud, 2011). Gjennom disse fire stegene kom jeg frem til mine funn, som blir nærmere beskrevet i neste del av oppgaven. I neste kapittel skal resultatene settes opp mot foreliggende empiri og teori i diskusjonsdelen.

4 Analyse av empiri

I dette kapitlet vil funn fra det empiriske materialet presenteres. Jeg har som nevnt benyttet meg av metoden systematisk tekstkondensering av Kirsti Malterud (2011) som hjelpemiddel for å kartlegge funnene. Som jeg har beskrevet i metodekapitlet består metoden av fire trinn: *helhetsinntrykk, meningsbærende enheter, kondensering og sammenfatning*.

Etter å ha analysert intervjuene gjennom metodens fire trinn, kom jeg frem til seks hovedtema og tretten undertema som skal gi svar på problemstillingen min: *Kan musikkfestivaler bidra til økt sosial inkludering gjennom sosiale prosjekter?* Hovedtemaet har til hensikt å samle funnene i kategorier. Jeg har valgt å dele opp i undertema for å kunne gå mer i dybden på hvert hovedtema. Undertemaene i modellen er funn som jeg ønsker å gå nærmere inn på. Noen av eksemplene mine vil gå igjen under flere undertema, i de tilfellene dette skjer, er det fordi jeg ser flere nyanser i det empiriske materialet og ønsker å presentere disse fra flere sider.

Sitater er markert i kursiv, for å lage tydelige skiller mellom tekst og sitat. Sitatene er tatt fra det empiriske materialet og har derfor en muntlig form. Da sitatene er tatt fra syv ulike intervju har jeg satt hvert enkelt sitat inn i konteksten det er hentet ut fra, for å gjøre fremstillingen mest mulig korrekt. Jeg har listet opp funnene i tabell 1, dette for å gi leseren en oversikt, før jeg skal beskrive hvert av funnene i detalj.

Tabell 1: Hovedtema og undertema

Hovedtema	Undertema
1. Gjensidig verdiskaping	<ul style="list-style-type: none"> • Frivillige som avgjørende arbeidskraft • Nye perspektiver på arrangering
2. Festivaler som ressurs i tilbakeføringsarbeid	<ul style="list-style-type: none"> • Nettverk av ressurspersoner • Verdifull arbeidserfaring • Arbeidsmestring • Å kunne gi noe tilbake
3. Oppmerksomhet som følge av sosiale prosjekt	<ul style="list-style-type: none"> • Økt oppmerksomhet for festivalen • Økt oppmerksomhet for samarbeidsorganisasjonene
4. Å skape en større verdi ut over festivalen	<ul style="list-style-type: none"> • Samfunnsansvar som grunnleggende verdi • Å bety noe for andre
5. Festivaler som en arena for å bryte ned fordommer	<ul style="list-style-type: none"> • Omvendt integrering og fremmedfrykt • Tillitserklæring
6. Endret plassering i det frivillige feltet	<ul style="list-style-type: none"> • Festivalen som hybrid mellom folkebevegelsen og fritidsorganisasjonene

4.1 Gjensidig verdiskaping

Det første hovedtemaet jeg skal presentere er gjensidig verdiskaping. I samtale med arrangørene ble det klart at arbeidet med sosiale prosjekter hadde positive betydninger for både de inkluderte og for festivalene. Jeg skal først presentere funn som beskriver verdiskaping ut fra festivalens ståsted, deretter presenteres funn som beskriver verdiskaping for de inkluderte i de sosiale prosjektene.

4.1.1 Frivillige som avgjørende arbeidskraft

I dette avsnittet skal jeg presentere funnet som jeg har valgt å kalle for frivillige som avgjørende arbeidskraft. Hensikten er å forklare hvordan de frivillige i de sosiale prosjektene utgjør en verdi for festivalene.

Noe som gikk igjen i det empiriske materialet var at frivillige i de sosiale prosjektene var en avgjørende arbeidskraft for festivalene. Kunstnerisk leder på Miniøya fortalte at de var avhengige av de innsatte fra organisasjonen «Nettverk etter soning» som jobbet frivillig på

festivalen. Nettverk etter soning er et tiltak opprettet av Røde kors, som skal hjelpe mennesker ut av kriminalitet (Nettverk etter soning, 2016).

Vi klarer ikke å skaffe de frivillige uten samarbeid med de innsatte. Det er helt uaktuelt. Jeg vet ikke hvor jeg skulle gått en gang, da måtte vi gått på SATS eller et eller annet, for å lete etter de som står å pumper. Vi har ikke sjans til å finne de. Det går ikke (Larsen, 2015).

Videre fortalte den kunstneriske lederen at de sosiale prosjektene var grunnsteinen i festivalen og at noen av prosjektene ble igangsatt samtidig med opprettelsen av festivalen, nettopp fordi det hadde en reel verdi for Miniøya. Den kunstneriske lederen understrekte flere ganger at hjelpen fra de innsatte var avgjørende for å rigge opp og ned området, da de innsatte var sterke og effektive.

Vi dro inn prosjektet med de innsatte fra første året, fordi vi så at vi trengte det for å klare oss og da har det jo en større verdi med en gang, fordi vi hadde aldri klart oss uten (Larsen, 2015).

Denne måten å løse et problem på kan sammenlignes med Dees et al. (1998) sin fremstilling av den sosiale entreprenøren. I følge Dees et al. (1998) lar den sosiale entreprenøren seg ikke stoppe av egne begrensninger, men ser seg om etter hjelp og støtte. Videre beskrives den sosiale entreprenøren som frimodig og løsningsorientert (ibid). Jeg finner det interessant at Miniøya gir uttrykk for å være helt avhengige av den hjelpen de får fra de innsatte. Måten Miniøya fremsnakker deres samarbeidspartner på, som en gjensidig avhengighet mellom partene er frimodig. Med dette mener jeg at de ikke legger skjul på egen vinning av det sosiale prosjektet og er ærlige på at samarbeidet med de innsatte ikke er ren veldedighet, men at det er en synergi og gjensidighet mellom festivalen og samarbeidsorganisasjonen Nettverk etter soning.

Jeg mener dette er en anderledes måte å kommunisere frem resultatet av et samarbeid på, hvor tradisjonell filantropi normalt fokuserer på at en aktør hjelper en annen, så er det her fokus på gjensidig vinning.

Dette leder meg inn på et annet kjennetegn som Dees et al. (1998) peker på ved den sosiale entreprenøren. Den sosiale entreprenøren er opptatt av å anerkjenne de involverte i et prosjekt. De er opptatt av at de som hjelper til med tid og ressurser skal få noe tilbake i form av sosial eller økonomisk avkastning (ibid). I dette tilfellet hjelper de innsatte Miniøya med arbeidskraft, mens Miniøya bidrar til at de innsatte får komme ut fra fengselet og utføre praktisk arbeid. Jobben som frivillig på Miniøya bidrar til at de innsatte får en følelse av mestring og får mulighet til å bygge nettverk utenfor fengselsmurene. Miniøya opprettholder

også en dialog med fengselet gjennom besøk hos Nettverk etter soning. Festivaladministrasjonen i Miniøya holder presentasjon om deres arbeid og spiser middag med medlemmene av Nettverk etter soning. Gjennom jevnlig møter og samvær, opprettholdes en god dialog. Dette er også et typisk kjennetegn for den sosiale entreprenøren som er opptatt av tette bånd og gode relasjoner til sine samarbeidspartnere (Dees et al., 1998). Buktafestivalen kunne også vise til et eksempel hvor de sosiale prosjektene førte til gjensidig verdiskaping. Produsent på Buktafestivalen fortalte at de tidligere rusmisbrukerne fra Kafé X utgjorde en viktig del av den frivillige arbeidskraften på festivalen. Festivalen rekrutterte mellom 20 – 40 personer fra Kafé X, noe som utgjorde en betydelig forskjell. De frivillige fra Kafé X sørget også for at festivalen skulle nå sine miljømål, da de har en panteordning i samarbeid med kafeen.

Det er positivt for oss og så har vi lært at det er positivt for de også (Bye Damsgård, 2015).

På samme måte som Miniøya, benytter Buktafestivalen seg av synergien mellom festivalen og Kafé X, til gjensidig utbytte av verdi. Buktafestivalen rekrutterer frivillige gjennom Kafé X til å jobbe på festivalen, som gir en verdiøkning for Buktafestivalen. Brukerne av Kafé X får også her arbeidserfaring og mulighet til å danne seg et nettverk av mennesker som ikke har en fortid innenfor rus. I tillegg doneres all pant fra festivalen til Kafé X, som gjør at brukere av kafeen får hjelp til å finansiere kafedriften, samt finansiere utflukter for kafeens brukere.

Også Blues Factory hadde slike erfaringer. Daglig leder i organisasjonen fortalte om hvordan de er med på å redusere den finansielle risikoen til Eidsfossfestivalen de samarbeider med. Den finansielle risikoen reduseres ved at de innsatte har ansvar for det musikalske programmet en av dagene, hvor de innsatte spiller gratis på festivalen. I 2014 tiltrakk fengselsbandet et stort publikum og arrangøren var så fornøyd at de ga Blues Factory ansvaret for det musikalske programmet en av dagene på festivalen påfølgende år.

Flere festivaler sliter økonomisk. Det er klart at når vi kan booke hele fredags programmet med folk som virkelig kan spille blues og rock and roll, og som spiller gratis, så blir den økonomiske risikoen mye lavere (Andersen, 2015).

Dette funnet fant jeg særlig interessant, da finansiell risiko er en stor utfordring for konsertarrangører. Det at sosiale prosjekter kan bidra til å minske den finansielle risikoen til en festival, er et godt eksempel på at synergien mellom festival og sosiale prosjekter er vellykket. Den sosiale entreprenøren ser løsninger der andre ser problemer og Blues Factory kan dermed regnes som en sosial entreprenør (Dees et al., 1998).

Første steg mot å bli en samfunnsansvarlig aktør, er i følge Carroll (1979) økonomisk lønnsomhet. En bedrift som ikke klarer seg økonomisk, vil ikke kunne ta seg av de andre ansvarsområdene i Carroll (1979) sin modell, hvor han mener at økonomisk ansvar er grunnstenen i en bedrift. Representantene fra festivalene jeg snakket med, kunne fortelle at de hadde en stabil økonomi, som gjør at de har overskudd til å bruke ressurser på sosiale prosjekter. Derimot er ikke økonomisk lønnsomhet helt avgjørende i følge mine informanter, da festivaler som Miniøya og Morodalsfestivalen startet de sosiale prosjektene samtidig som festivalen. Eksempel fra Miniøya tyder på at det sosiale prosjektet ble igangsatt fordi festivalen trengte det for å klare seg. Dermed er det ikke nødvendigvis riktig at økonomisk lønnsomhet er en avgjørende faktor for å jobbe med samfunnsansvar hos festivalaktørene. Dette funnet viser derimot til at noen festivaler er avhengige av sosiale prosjekter for å klare seg økonomisk og på denne måten kan de være avgjørende forutsetning for en festivals suksess. Festivalene ser ikke på de sosiale prosjektene som ren veldedighet, men ser verdien i synergien som oppstår mellom samarbeidspartene. Ved at festivalene har denne innstillingen, blir inkluderingen av de involverte organisasjonene ikke bare sett på som en veldedig handling, men blir en viktig ressurs for festivalene.

4.1.2 Nye perspektiver på arrangering

I dette avsnittet skal jeg presentere hvorfor det er en fordel å inkludere minoriteter i festivalarbeidet. I det empiriske materialet, fremsto inkludering av minoriteter som en verdi for flere av festivalene. En verdi som ble nevnt var at minoriteter kunne tilføre nye perspektiver inn i festivaldriften. Organisasjonssjef på festivalen Sin påpekte at samarbeid på tvers av etnisk tilhørighet og sosial bakgrunn var viktig for å tilføre festivalen noe nytt og for å fremme utvikling. Dette er i tråd med politiske mål om at delaktighet i kultur og kulturutdanning kan fremme kulturelt mangfold, sosial inkludering og interkulturell dialog (Stortingsmelding nr:10, 2011–2012).

Denne formen for samarbeid på tvers av ulik sosial og etnisk bakgrunn, kan beskrives som brobyggende i følge (Putnam, 2000). Dette er en form for inkluderende og utadvendt sosial kapital, som bygger broer mellom mennesker. Mennesker som samles på festivaler kan ha en homogen sammensetting, da de samles om et felles interessefelt, som er musikk og i flere tilfeller én musikkjanger. Når likesinnede mennesker samles i tette bånd, kaller Putnam (2000) dette for *bonding*. *Bonding* er en form for bindende kapital mellom mennesker (ibid). Dersom det er mangel på brobygging i et samfunn, vil det være negativt for den flerkulturelle fremveksten og kan i ytterste tilfelle skape en sterk spenning på tvers av etnisitet, som igjen kan ha negative følger, sier (Putnam, 2000). I følge denne påstanden, kan festivalene være en

pådriver for flerkulturell fremvekst gjennom brobyggende kapital på festivalene. Gjennom sosiale prosjekter kan en festival øke den brobyggende sosiale kapitalen, som potensielt kan bli en arena for samarbeid på tvers av ulik sosial bakgrunn. Videre sier Putnam (2000) at en organisasjon kan innta begge disse formene for kapital og at det nødvendigvis ikke trenger å være negativt med bindende sosial kapital.

Festivalene fremstår som både brobyggende og båndbyggende i den forstand at mennesker med interesse for musikk samles, i tillegg til at det er samarbeid mellom mennesker med ulik etnisitet og sosial bakgrunn. Dermed skiller mine festivaler seg fra Wilks (2011) sin påstand om at musikkfestivaler ikke er en egnet arena for brobygging. Wilks (2011) mener at det kun oppstår båndbyggende kapital på musikkfestivaler, da deltakere på festival har en homogen sammensetning. Mine funn viser til et større mangfold i sosiokulturell bakgrunn, enn hva forskere har funnet på musikkfestivaler i England. Når det er sagt kommer det ikke frem av Wilks (2011) sin forskning om festivalene jobbet aktivt med inkludering. En annen studie basert på empiri fra England og Australia, viser til at musikkfestivaler kan bidra til inkludering av mennesker med ulik sosiokulturell bakgrunn (Laing og Mair, 2015). Det kan i så tilfelle være at det kreves en klar strategi og egeninnsats fra festivalenes side, for å få til vellykket brobygging på festivalen. Det at festivalene både innehar bindende kapital og brobyggende kapital er en positiv egenskap i følge Putnam (2000). Viktigheten av brobyggende egenskaper understrekes av organisasjonssjef på Festivalen Sin.

Det at det jobbes på tvers av alle mulige grenser skaper og utvikler kunst (Didriksen, 2015).

Leder for Ladehammerfestivalen fortalte at de rekruterte frivillige med ulik bakgrunn inn i festivalstyret, for å tilføre nye perspektiver på arrangering og for å holde engasjementet for det frivillige arbeidet oppe.

Vi har opplevd at det har vært en veldig stor styrke å ha ulike folk med i festivalstyret og i arrangeringen. Jeg tror en av grunnene til at vi har lyktes er nettopp at vi ikke har vært en vennegjeng med ti stykker som har samme interesse og driver med akkurat det samme (Lie, 2015).

Leder for Ladehammerfestivalen understreker med dette at brobyggende egenskaper i festivalstyret gjøre det lettere å lykkes, enn dersom festivalstyret bare innehar båndbyggende egenskaper. Det kan virke som om brobygging også har en påvirkning på en festival sin evne til å være nyskapende. Det ble nevnt at et festivalstyre bestående av ulike personer, var motiverende og tilfører nye perspektiver på arrangering. Det kan tyde på at samarbeid mellom

mennesker med ulik sosial bakgrunn har en positiv påvirkning på festivalers sosiale kapital, gjennom brobyggende egenskaper.

Putnam (2007) har gjennomført et studie på sosial tillit og etnisitet, hvor han konkluderer med at etnisk mangfold har en negativ påvirkning på både den bindende og den brobyggende kapitalen. Dette er spesielt interessant, da flere av festivalene i min forskning opplever positive virkninger av etnisk mangfold, som er det motsatte av hva Putnam (2007) beskriver.

Putnam (2007) forklarer dette med at dersom det er stor grad av heterogenitet i en gruppe har vi en tendens til å trekke oss tilbake. Han sammenligner dette med skilpadder som trekker seg inn i sitt eget skall. Videre skriver han at etnisk mangfold reduserer vår tillit til andre og gjør at vi trekkes mot likesinnede (ibid). Denne studien har blitt etterprøvd i europeisk kontekst, der det viser seg at funnet ikke er like gjeldene i Europa (Gesthuizen et al., 2009, sitert av Wollebæk og Seggaard, 2011). Forskningen konkluderer med at det ikke er etnisitet som nødvendigvis er den viktigste faktoren for redusert tillit, men store økonomiske forskjeller (ibid). Det samme mener (Wollebæk og Seggaard, 2011) som presiserer at mindre økonomiske forskjeller i et samfunn vil gjøre tilliten mellom mennesker sterkere. Videre presiserer Wollebæk og Seggaard (2011) at Norge har en høy grad av tillit og sosial kapital sammenlignet med andre land. Årsaker som spiller inn på tillit er høy utdanning og økende velferdsnivå i Norge (Wollebæk og Seggaard, 2011).

Det kan da gi mening at Norske festivaler opplever det som styrkende for festivalene med et etnisk mangfold. Det er mulig at dette vil endre seg, dersom det blir større økonomiske forskjeller i Norge, men enn så lenge kan de virke som om Putnam (1997) sin forskning ikke er gjeldende for norske festivaler.

4.2 Festivaler som ressurs i tilbakeføringsarbeid

I de påfølgende fire punktene, skal jeg presentere funn som beskriver verdiskaping for de inkluderte i de sosiale prosjektene. Hensikten er å forklare hvordan festivalene kan bidra til å bekjempe sosial ekskludering, gjennom å inkludere minoriteter i festivalarbeidet. Funn som skal bli presentert er: nettverk av ressurspersoner, verdifull arbeidserfaring, arbeidsmestring og det å kunne gi noe tilbake.

4.2.1 Nettverk av ressurspersoner

I samtale med festival arrangørene beskrev informantene festivalen som en viktig arena for nettverksbygging. Flere av arrangørene kom med eksempler på hvordan deres samarbeidsnettverk hadde hatt en positiv betydning blant de frivillige i prosjektene.

Organisasjonssjefen på Festivalen SIN fortalte om musikere som hadde dannet nettverk på festivalen, som resulterte i opprettelse av flere musikalske prosjekt i etterkant. For frivillige som hadde innvandrerbakgrunn ble det lagt vekt på viktigheten av nettverk med andre i lokalmiljøet for integrering og jobbsøking. Organisasjonssjefen fortalte at to personer med innvandrerbakgrunn hadde fått jobb på Moss Havn, etter å ha blitt satt i kontakt med en ressursperson på festivalen. Dette kan sammenlignes med Laing og Mair (2011) sin forskning, hvor festivaldeltakere fikk jobb på bakgrunn av kunnskap de opparbeidet seg under festivalen. Viktigheten av nettverk blir beskrevet av Wiborg (2006), som mener at innvandrere og minoriteter kan bli ekskludert fra arbeidsmarkedet, grunnet manglende sosialt nettverk med majoritetsbefolkningen. Dette kan skyldes at ikke-vestlige innvandrere har en tendens til å samles i båndbyggende nettverk bestående av lik etnisitet (Putnam 1997). For å lykkes med integrering og aktiv yrkesdeltakelse, har innvandrere behov for nettverk med brobyggende egenskaper til flertallsbefolkningen (Norges forskningsråd, 2005).

Da flere arbeidsgivere rekrutterer gjennom nettverk, kan det være desto vanskeligere å skaffe seg jobb for mennesker som ikke er inkludert i storsamfunnet. Dette gjelder særlig kvinner med lav utdanning og innvandrere som ikke snakker norsk (Bø og Schiefloe, 2007). Festivaler kan dermed være en viktige arenaer for innvandrere til å danne seg brobyggende nettverk, som kan åpne muligheter for ansettelse.

Daglig leder i Blues Factory som jobber med musikkopplæring for innsatte, fortalte om løslatte som fikk jobb i kulturbransjen og anleggsbransjen gjennom kontaktnett på festivalen. Han fortalte også at samarbeidet med Notodden Bluesfestival gjorde det mulig for dem å gjennomføre et undervisningsløp for innsatte hvor «svenneprøven» var å opptre på festivalen. Notodden Bluesfestival gjorde det mulig for de innsatte å spille for et ordentlig publikum utenfor fengselsmurene. Dette var en helt unik mulighet for de innsatte til å vise seg frem på, samt bygge nettverk utenfor murene. Videre påpekte daglig leder i Blues Factory at jobben hans var å koble sammen de innsatte med ressurspersoner på festivalen.

Han kan ikke begynne på Høgskolen i Telemark, han kommer ikke inn. Flere av disse lydteknikker utdanningene krever nå kun opptak fra karakterer, så flere av disse guttene må gå den praktiske vegen. Da er sånne nettverk gull verdt og det er min jobb å koble dem videre til ressurspersoner i kulturfeltet (Andersen, 2015).

Coleman (1990) mener at sosial kapital er en produktiv kraft som gjør mennesker i stand til å gjennomføre oppgaver og oppnå nye mål, som ikke kunne blitt nådd uten (s. 302). Gjennom musikk i fengselet og frivillig arbeid på festivaler får de innsatte mulighet til å øke sin sosiale kapital. De innsatte kan ha mye sosial kapital, men det er ofte av den negative typen, kalt for

svak eller negativ sosial kapital (Bø og Schiefloe, 2007, s. 182). Innenfor kriminelle miljøer, er det ofte en sterk gjengkultur preget av bindende egenskaper (ibid). I kriminelle miljøer kan sosial kapital bidra til å reprodusere negative handlingsmønstre som kan gjøre det vanskelig for kriminelle og bryte ut av gamle vaner. Dette kan også gjøre seg gjeldende under soning i fengselet, da personer som er i samme situasjon danner sterke bånd seg i mellom mens de soner (Bø og Schiefloe, 2007). I følge Bourdieu (1995), lever vi i et samfunn som er delt opp i klasser avhengig av hvor vi befinner oss i det sosiale rommet. De ulike typene av kapital danner en distingverende struktur. Bourdieu (1995) argumenterer for at det er en mulighet for å forflytte seg opp og ned i det sosiale rommet over tid, ut fra den kapitalen en person til en hver tid besitter (Bourdieu, 1995). Ved at Blues Factory hjelper fanger til å bygge nettverk utenfor murene, kan de bidra til at den negative sosiale kapitalen som kan bli ervervet før fengsling og innad i fengselet blir mindre dominerende. Blues Factory kan på denne måten bidra til at innsatte kan endre sin plassering i det som Bourdieu kaller det sosiale rommet.

4.2.2 Verdifull arbeidserfaring

Neste funnet jeg skal presentere handler om festivalen som en tilbyder av verdifull arbeidserfaring. Gjennom de sosiale prosjektene fikk minoriteter arbeidserfaring, som kunne være viktige for videre ansettelsesforhold. Informantene viste til eksempler hvor arbeidserfaring på festival ga positive følger for blant annet tidligere innsatte, innvandrere, og vanskeligstilte ungdommer.

Daglig leder i organisasjonen Blues Factory som arbeidet med fanger, fortalte at en av de innsatte, ble inspirert til å ta utdanning på Nordisk Institutt for Scene og Studio (NISS) med påfølgende jobb i musikkbransjen. En annen innsatt som ikke hadde fullført videregående skole, hadde fått opplæring innen lydteknikk gjennom Notodden Bluesfestival. Da denne personen ikke hadde mulighet til å søke seg inn på skole for lydteknikk, var denne formen for praktisk arbeid svært viktig for videre jobbmuligheter.

Festivalsamarbeidet er veldig viktig, og når vi i tillegg kan koble en av deltakeren til å få praktisk opplæring av en av Norges beste lydteknikere under hele festivalen, så er det veldig bra. Han jobber nå i Sandefjord og har opprettet et band der (Andersen, 2015).

Daglig leder i Blues Factory fortalte videre at han selv hadde ansatt en av de tidligere innsatte i sin organisasjon. Dette eksempelet understreker igjen viktigheten av nettverk og arbeidserfaring for innsatte. Opparbeidelse av arbeidserfaring og nettverk på festivalen ble for flere av de frivillige avgjørende for å komme seg tilbake i arbeidslivet, etter endt soning i

fengselet. Ved at Blues Factory ga innsatte mulighet til å opparbeide seg kompetanse gjennom musikkopplæring, fikk de nødvendig erfaring for å søke seg jobb i kulturfeltet etter soning. Forskning viser til at innsatte som får jobb kort tid etter løslatelse fra fengselet, har mindre sjanse for å bli satt i fengsel igjen, enn de som ikke får jobb etter endt soning (Skarðhamar og Telle, 2009). Funnet mitt viser derfor at arbeidserfaring på festival under soning er viktig for de innsatte og kan minske risiko for nye lovbrudd. Viktigheten av arbeidet frivillige organisasjoner gjør for å hjelpe straffedømte til å vende tilbake til samfunnet etter endt soning, blir også beskrevet i (Stortingsmelding nr: 37 2007-2008). I Stortingsmeldingen uttrykkes et ønske om en felles innsats med det frivillige feltet i tilbakeføringsarbeidet fra fengsel tilbake til samfunnet. Dette blir begrunnet med at frivillige organisasjoner representerer lokalsamfunn, kultur, religiøse virksomheter og fritidsaktiviteter, og kan dermed gi et tilbud der myndighetene og kriminalomsorgen ikke strekker til. Dette kan knyttes til Sandal (2007) sin beskrivelse av den sosiale entreprenøren, som griper inn i sosiale utfordringer mellom det offentlige, staten og det frivillige feltet. Festivalene fremstår også her som sosiale entreprenører som jobber med sosiale utfordringer mellom det offentlige, private og det frivillige feltet (Sandal, 2007).

4.2.3 Arbeidsmestring

En annen positiv betydning av arbeidet på festivalene, var at de inkluderte fikk mulighet til å kjenne på mestring over eget arbeid. Arbeidsmestring var verdifullt for de inkluderte, og var en pådriver for et vellykket tilbakeføringsarbeid, noe som ble eksemplifisert i samtale med festivalarrangørene.

Festivalarrangørene var opptatt av at de frivillige som var med i prosjektene skulle føle mestring over eget arbeid. Festival sjef ved Notodden Bluesfestival påpekte at mange av de innsatte som jobbet som musikere på festivalen, aldri hadde opplevd å få applaus i livet. Gjennom jobben de gjorde på festivalen fikk de frivillige en mulighet til å føle seg verdsatt og applaudert, noe som hadde en positiv virkning for de innsatte.

Produsent ved Buktafestivalen kunne også understreke at de tidligere rusmisbrukerne som arbeidet på festivalen hadde gitt uttrykk for at de gjennom festivalarbeidet fikk en mulighet til å bidra i et fellesskap og føle seg nyttige.

Jeg tror det brukere av Kafé X får oppleve, ved å være med på det fellesskapet, er følelsen av å bare være en av gjengen. Det er for mange en følelse av å for første gang jobbe aktivt med noe og føle at man gjør nytte for seg (Bye Damsgård, 2015).

Kunstnerisk leder på Miniøya fortalte om en innsatt som følte stor stolthet og tilhørighet til eget arbeid på festivalen. Etter å ha jobbet som frivillig, fikk noen av fangene permisjon fra fengselet, slik at det kunne delta på festivalen sammen med familien sin. Kunstnerisk leder fortalte at en fange som var på festivalen sammen med familien, hadde gått bort til festivalsjefen og sagt: «*dette er Linn som jeg har laget denne festivalen sammen med*». Denne setningen sier mye om stoltheten og eierskapet den enkelte frivillige kan ha til arbeidet på festivalen.

Videre fortalte hun at det var svært viktig at ungdommene som jobbet på festivalen følte mestring og ønsket at flere festivaler samarbeidet om dette viktige temaet, i forbindelse med håndtering av frivillige. Flere kunne fortelle at de frivillige i prosjektene hadde hatt lav grad av mestring tidligere i livet, og at de gjennom arbeid på festivalen fikk mulighet til å bygge opp selvtilliten gjennom mestring.

Det er viktig at de som er med føler mestring. Det er kanskje en grunn til at man ikke jobber til vanlig. Man trenger arbeidserfaring, man trenger et sted å føle seg trygg (Larsen, 2015).

Dette er i tråd med erfaringene til Mathisen, (2014) i Nettverk etter soning som beskriver at mestring er en viktig faktor for at kriminelle og rusmisbrukere skal klare seg i tilbakevendingen til samfunnet (Rørdal 2014). Den første tiden etter å ha blitt rusfri eller å ha blitt sluppet ut av fengselet er en sårbar tid. Det er derfor avgjørende med god hjelp og støtte i den første tiden (Rørdal 2014). Selv om festivaler ikke er rustet til å ta på seg ansvar for oppfølging alene i denne tiden, kan de være viktige støttespillere, som kan komplementere det offentlige helsetilbudet eller organisasjoner som kriminalomsorgen og Nettverk etter soning. Dette eksempelet viser som nevnt tidligere at festivaler kan sammenlignes med den sosialt entreprenøren, som griper inn i sosiale utfordringer mellom det offentlige, staten og det frivillige feltet (Sandal, 2007).

Flere av festivalene jeg snakket med påpekte viktigheten av det å gi mennesker som har falt på utsiden av samfunnet en mulighet til å komme tilbake igjen. Festivalsjef på Notodden Bluesfestival fortalte om tiltak de utfører rettet mot mennesker som sliter med sosial angst og psykiske problemer. Gjennom musikalske prosjekt, får mennesker med psykiske lidelser mulighet til å komme seg ut og utfordre angsten sammen med andre. Når disse menneskene til slutt klarer å stå på en scene og spille for et publikum er det et tegn på at dette tilbudet har en positiv effekt for deltakerne i prosjektet.

Det viser at musikk er en måte å gi folk en mestringsfølelse og at de gjennom musikk tør å komme ut hjemmefra, tør og komme ut og møte folk. Slik er musikk helt unik som en brobygger blant folk, men også som en hjelp til å få folk ut igjen i samfunnet. De blir trygge på seg selv og tør å møte andre mennesker ansikt til ansikt (Forsberg, 2015).

Produsent på Buktafestivalen kunne også fortelle om utfordringer knyttet til tilbakeføringsarbeid, men med fokus på rusmisbrukere. Produsenten fortalte at tidligere rusmisbrukere, ofte har vanskeligheter med å vende tilbake til samfunnet etter avrusning. Gjennom å jobbe frivillig på festivalen, får de tidligere rusmisbrukerne mulighet til å føle seg nyttige. De får kjenne på hvordan det er å være i et trygt miljø, der ingen dømmer dem på bakgrunn av tidligere rusmisbruk.

Brukerne fra Kafé X er tydelige på at det frivillige arbeidet er veldig viktig for dem. Det bygger seg opp en enorm angst i folk som har levd på sidelinja og som skal inn i et samfunn med mennesker, der din tidligere livsstil ikke hører hjemme. Spørsmål som hvordan man blir tatt i mot og om man kan gjøre nytte for seg, fører til en stor angst for å vende tilbake til samfunnet og forbli rusfri (Bye Damsgård, 2015).

Eksemplene nevnt ovenfor, viser at festivalene er aktører som bidrar med hjelp og støtte til personer som har havnet utenfor storsamfunnet. Når mennesker som tidligere har følt seg utstøtt og dømt på bakgrunn av at de ikke lever opp til den standarden samfunnet setter, kan festivaler bidra med å ivareta og bygge opp selvtillit og mestring for disse personene. Frivillige organisasjoner er som tidligere nevnt mer fristilt enn offentlige instanser og kan derfor være mer åpne for alternative måter å løse utfordringer knyttet til utenforskap. Ved at festivalene er mer fristilte, åpner det opp for at festivaler kan tilpasse seg den enkeltes behov. Disse eksemplene viser også at festivaler er villige til å ta en risiko og tro på mennesker som har vansker med å passe inn andre steder. Dette er også et typisk kjennetegn for den sosiale entreprenøren som er fristilt til å etablere nyskapende løsninger på utfordringer i samfunnet (Sandal, 2007) og tar risiko i sine prosjekter (Dees et al., 1998). Festivaler komplementerer det statlige omsorgstilbudet gjennom arbeid med sosiale prosjekter og tetter hullene der det offentlige tilbudet ikke strekker til. Disse funnene er også i overensstemmelse med Sandal (2007) sin beskrivelse av den sosiale entreprenøren.

Selv om festivalene tar risiko, har de en fordel ved at de er et midlertidig arrangement. Det vil si at det ikke innebærer en like stor risiko å engasjere personer med spesielle behov for tilrettelegging, som det er for bedrifter som ikke er midlertidige. En festival har en varighet på en uke eller en helg, og det er en lavere risiko for å gi mennesker som ikke fungerer optimalt i

en vanlig jobb en sjanse til å jobbe i en kortere periode. Dette er en fordel for de som jobber frivillig også, da det er mer overkommelig å binde seg til en dags arbeid på en festival. Når en person er forhindret i å jobbe fast grunnet en fysisk eller en psykisk utfordring, kan det være vanskelig å forholde seg til et fast ansettelsesforhold. Når festivaler derimot tilbyr kortvarig engasjement, gjerne bare en dag, er det overkommelig for disse menneskene å komme seg ut å arbeide. Gjennom å delta med musikalske innslag eller frivillig arbeid på festivaler, får disse menneskene en sjanse til å komme seg ut i arbeid, som kan hjelpe dem på veien tilbake til samfunnet.

4.2.4 Å kunne gi noe tilbake

Etter arbeid på festivalen fortalte informantene at de frivillige ble inspirert til å hjelpe andre som hadde psykiske vanskeligheter. Dette funnet syntes jeg var spesielt interessant. Daglig leder i Blues Factory fortalte at de innsatte som hadde fått musikkopplæring i fengselet og på Notodden Bluesfestival, opparbeidet seg kunnskap som de kunne lære videre til andre. Et eksempel på dette var innsatte som nå underviste et band med psykisk utviklingshemmede ungdommer. Gjennom å videreformidle kunnskapen sin til andre, får de mulighet til å gi noe tilbake, som kan være en god erfaring for de tidligere innsatte.

En av de tidligere innsatte som var en del av et sosialt prosjekt under soning, jobbet nå i Blues Factory og får bruke kunnskapen han fikk gjennom musikkopplæringen i fengselet og på Notodden Bluesfestival.

Det er en morsom setting der tidlige løslatte fra fengselet skal være med å hjelpe til med prosjekter og skal være med å undervise. Det er jo tidligere banditter som lager et tilbud som disse folkene ikke har (Andersen, 2015).

Dette er et godt eksempel på synergieffekten av frivillig arbeid på festival gjennom sosiale prosjekter. Dette funnet viser til at deltagelse i sosiale prosjekter kan motivere til økt samfunnsengasjement blant deltakerne. Prosjektene har da en dobbel virkning både for de involverte og for andre utenforstående grupper i samfunnet, gjennom motivasjon til igangsettelse av nye prosjekter.

Styreleder på Morodalsfestivalen fortalte at de utviklingshemmede, via festivalen bidro til å skape en merverdi for lokalmiljøet:

Uten de utviklingshemmede i Nord-Odal kommune, hadde det ikke vært noe Morodalsfestival. Så det blir på en måte en mulighet for utviklingshemmede via festivalen,

til å gi noe tilbake til lokalsamfunnet i form av reklameverdi og markedsføring i form av positive opplevelser for folk i bygda og distriktet (Grinden, 2015).

Dette eksempelet viser også til hvordan sosial inkludering kan ha positiv virkning både for festivalen, for de inkluderte og for lokalmiljøet. I neste kapittel skal jeg gå nærmere inn på hvordan sosial inkludering fører til ytterligere positiv virkning, gjennom reklameverdi og oppmerksomhet.

For å oppsummere, så viser funnene til at det er en gjensidig verdiskaping mellom partene som er involverte i de sosiale prosjektene. Dette kommer frem gjennom frivillige som verdifull arbeidskraft og nye perspektiver på arrangering, som kan være avgjørende for å lykkes med arrangering. For de inkluderte gir det sosiale prosjektet de en mulighet til å danne et nettverk, erverve arbeidserfaring mestrings over eget arbeid og muligheten til å gi noe tilbake til samfunnet.

4.3 Oppmerksomhet som følge av sosiale prosjekt

En annen synergieffekt fra den gjensidige verdiskapingen, var en økt oppmerksomhet som følge av de sosiale prosjektene. I denne delen skal jeg først presentere oppmerksomheten festivalene opplevde og deretter oppmerksomheten de inkluderte i prosjektene opplevde. Funnene som er presentert i denne delen beskriver hvordan mediaoppmerksomhet, kan bidra til å synliggjøre utsatte grupper og kartlegge hvilke positive ringvirkninger dette kan føre med seg.

4.3.1 Økt oppmerksomhet for festivalene

De fleste festivalene kunne vise til økt oppmerksomhet som følge av de sosiale prosjektene. Styreleder på Morodalsfestivalen opplevde økt oppmerksomhet både lokalt, nasjonalt og internasjonalt for den jobben de gjorde med sosial inkludering. Lokalt fortalte han at Morodalsfestivalen hadde fått positive tilbakemeldinger av Nord-Odal kommune, da festivalen bidro til synliggjøring av stedet. Festivalen hadde en markedsføringsverdi, som bidro til å sette stedet på kartet. Morodalen har festivalbesøkende fra hele landet, i tillegg til utenlandske gjester, som besøker Nord-Odal. Kommunen ble også synliggjort gjennom en film om festivalen under reklamefrie dager på de riksdekkende TV kanalene, TV2 og TVNorge, noe som også er med på å rette et positivt fokus på kommunen og lokalmiljøet. På nasjonalt plan, var det flere som hadde blitt inspirert av Morodalsfestivalen til å starte opp lignende festivaler for utviklingshemmede. Styreleder i Morodalsfestivalen fortalte om to nye festivaler som hadde blitt opprettet i ettertid. Da Morodalsfestivalen ikke er segregert, skiller

de seg fra andre musikkfestivaler for utviklingshemmede som ofte er segregerte. At et arrangement er segregert, vil si at det er et lukket, og kun åpent for utviklingshemmede. Dette er en positiv utvikling, hvor det etableres tilbud for utviklingshemmede som ikke tidligere har eksistert. Dette har ført til oppmerksomhet i Norge, men også i utlandet på bakgrunn av festivalen og den jobben de gjør. Av internasjonal oppmerksomhet ble Morodalsfestivalen kontaktet av United by Music, som er en internasjonal organisasjon som fremmer musikalske talenter med utviklingshemminger (United by Music, 2016). De hadde fanget opp det gode arbeidet som ble lagt ned i festivalen og ønsket å spille hos dem.

Daglig leder i Blues Factory fortalte om mediaoppmerksomhet for den jobben de gjorde med fengselsbandene. Han fortalte om en reportasje i den internasjonale avisen The Guardian, hvor de hadde skrevet en artikkel om musikkprosjektet som Blues Factory har i fengselet på Bastøy utenfor Oslo. I ettertid hadde de fått spilleoppdrag på den Engelske ambassade i Oslo. Daglig leder i Blues Factory fortalte videre at fengselsbandet hadde blitt så populært, at det er mer publikumsoppslutning på deres arrangement i forkant av festivalen, enn på den offisielle festivalåpningen senere på dagen. Han fortalte også at de gjennom samarbeid med Eidsfossfestivalen bidro til å trekke et større og mer mangfoldig publikum, som ellers ikke hadde kommet på festivalen.

Blues Factory booker fengselsbandet inn på ulike bluesklubber i løpet av året og på flere steder ble det utsolgt, når de sto på plakaten. Det er ikke enkelt for norske konsertarrangører og selge ut billetter i følge Andersen (2015) og det er tydelig at det sosiale prosjektet Blues Factory har med fengselet har en positiv innvirkning for disse stedene.

Det samme bekrefter festivalsjef på Notodden Bluesfestival:

Samarbeidet har generert positiv omtale i media og igjen så gir det positiv effekt ut over oss som arrangør (Forsberg, 2015).

Selv om samarbeidet med Blues Factory førte til mer oppmerksomhet for Notodden Bluesfestival, var festivalsjefen opptatt av at mediaoppmerksomhet var en sideeffekt av det sosiale arbeidet og ikke grunnen til samarbeidet. Videre understreket han at festivaldrift er veldig transparent, og mente at det er lett å bli avslørt, om festivaler går inn i samarbeid med intensjoner basert utelukkende på egen vinning.

Vi gikk inn i dette med respekt både for de innsatte, for prosjektet og de andre berørte folkene i samfunnet. Vi i er ydmyke i forhold til hva vi holder på med og er både forsiktige, ærlige og redelige. Dette er ikke noe vi driver med for å cashe inn (Forsberg, 2015).

Videre fortalte flere at de ble kontaktet av andre festivaler og interesseorganisasjoner angående samfunnsansvarlig arrangering. Leder for Ladehammerfestivalen hadde blant annet blitt kontaktet av Norske konsertarrangører, som var interessert i hvordan de jobbet med sosialt entreprenørskap, rettet mot asylmottaket i Trondheim. Dette var i forbindelse med et hefte, som skulle bli laget om festivaler og sosialt entreprenørskap.

Miniøya som ikke merket en økende oppmerksomhet fra media fortalte at de ikke hadde markedsført alle prosjektene sine og at det kan være grunnen til lite oppmerksomhet. Kunstnerisk leder på Miniøya begrunnet dette med at de sosiale prosjektene kanskje ikke er tabloide nok for avisene til å ville skrive forhåndssaker om dem.

Som en oppsummering på dette funnet, vil jeg konkludere med at sosiale prosjekter i de fleste tilfeller gir økt oppmerksomhet både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Jeg skal i neste avsnitt kartlegge om sosiale prosjekter fører til økt oppmerksomhet for samarbeidsorganisasjonene.

4.3.2 Økt oppmerksomhet for samarbeidsorganisasjonene

Funnene i det empiriske materialet viser til økt oppmerksomhet for både festival og samarbeidsorganisasjoner. Daglig leder i Blues Factory fortalte at samarbeidet hadde gitt dem økt finansiering og synlighet, som igjen hadde ført til nye samarbeid med festivaler. Oppmerksomheten kom også en tredjepart til gode, som i dette tilfellet var kriminalomsorgen og fengslene som fikk positiv respons utenfra, for prosjektet som de innsatte fikk være med på. Blues Factory kunne også vise til internasjonal oppmerksomhet av det russiske, feministiske punkrock kollektivet Pussy Riot, som hadde besøkt fengselsbandet på Bastøy. Videre fortalte daglig leder at den norske seileren Jarle Andøy hadde tatt kontakt med dem og ønsket at fengselsbandet skulle spille på piratfestivalen, som arrangeres i Tønsberg.

Leder på Ladehammerfestivalen påpekte at de alltid fremsnakkert deres samarbeidsorganisasjon når de var i media, for å løfte de frem i lyset. Dette var også viktig for Buktafestivalen. Produsent på Buktafestivalen nevnte at det var viktigere for dem at samarbeidsorganisasjonen fikk oppmerksomhet enn de selv, da det betydde mer for Kafé X enn for festivalen, som allerede har en sterk merkevare.

Vi kan gjøre det vi gjør med Kafé- X uten noe støtte, det gjør oss ingen ting. Da er det bedre at vi kan synliggjøre kafeen slik at de kan få støtte direkte til den driften de gjør fra kommunen. Dersom det vi gjør med dem kan bidra til at dette skjer, så hadde det vært enda mer positivt (Bye Damsgård, 2015).

Eksemplene over viser at festivalene bruker sin merkevare til å fremme sine samarbeidsorganisasjoner i media. Produsent på Buktafestivalen nevnte at de vil fremme Kafé X, slik at de kunne få mer midler til driften sin. Det samme mente Leder for Ladehammerfestivalen, som uttalte at det var viktig for dem å fremsnakke samarbeidsorganisasjonen i media. Festivalene har på denne måten en stemme som kan brukes til å rette fokus på enkeltgrupper og sitter dermed i en posisjon, hvor de kan fremme politikk. På bakgrunn av dette blir det naturlig å konkludere med at sosiale prosjekter fører til økt oppmerksomhet for både festival og samarbeidsorganisasjon.

4.4 Å skape en større verdi ut over festivalen

Det neste hovedtemaet jeg presenterer, har jeg kalt for: å skape en større verdi utover festivalen. I de neste punktene beskriver jeg hvordan sosiale prosjekter på festivaler, fører til verdiskaping utover festivalen. I følge Carroll (1979) er etisk ansvar, et viktig område i samfunnsansvar. Med dette mener Carroll (1979) at en bedrift skal forholde seg etisk til sine omgivelser. Som beskrevet i litteraturdelen, mener Ihlen, (2011) at samfunnsansvar kan brukes for å legitimere bedrifter. Med bakgrunn i Ihlen (2011) ville jeg finne ut om dette var tilfelle for festivalene mine. Jeg ville undersøke hva motivasjonen deres var for å jobbe med samfunnsansvar og sosiale prosjekter. Jeg ville også undersøke om sosiale prosjekt ble igangsatt som en mulighet for å distingvere seg i mengden av festivaler. Det er stadig større konkurranse om støtte og sponsormidler blant festivalene og jeg ville kartlegge om dette var en motivasjonsfaktor til å legge ned tid og ressurser i sosiale prosjekter.

4.4.1 Samfunnsansvar som grunnleggende verdi

Hvorvidt festivalene brukte sosiale prosjekter som en bevisst strategi, varierte fra festival til festival. Festival sjef på Notodden Bluesfestival var klar på at det var en del av deres oppdrag som festivalarrangør å jobbe med samfunnsansvar og sosial inkludering. Notodden Bluesfestival har hatt knutepunktstatus² i flere år og har vært opptatt av å tilfredsstille forventningene som ligger i denne tittelen.

Festivalen arrangerer blant annet gratiskonsert på søndagen i festivalhelgen, for å gi et tilbud til de som ikke har festivalpass. På denne måten påvirker Notodden Bluesfestival

²Knutepunktstatus - En knutepunktfestival er betegnelsen på en ledende festival innen sitt område i Norge. Knutepunktstatusen gir garanti for statlige overføringer til knutepunktinstitusjonen over statsbudsjettet. Det forutsettes at knutepunktfestivalene hjelper mindre festivaler innen deres knutepunktområde med erfaring fra festivaldrift. (Wikipedia, 2016)

publikums konsum, som er en av de fire områdene for inkludering som Laing og Mair, (2015) beskriver i sin forskning.

Festivalen har også en innsamlingsaksjon til et veldedig formål hvert år, sammen med Norsk Folkehjelp. I 2015 samlet de inn 1.383.039 kroner til syriske flyktninger (Forsberg, 2015). Festival sjefen poengterte flere ganger at de ønsket å gjøre noe utover det å arrangere en stor fest, og at det var viktig for dem å ha en verdi og et oppdrag utover det å være festivalarrangør. Disse eksemplene kan tolkes som om de sosiale prosjektene er en del av en bevisst strategi, som ikke skjer ved en tilfeldighet, men som er et resultat av et ansvar som ligger i tittelen knutepunkt.

Daglig leder i Blues Factory mente at det var viktig med sosiale prosjekter for legitimeringsarbeidet, samt for å tilfredsstille krav om samfunnsansvar for festivalene. Dette kan sammenlignes med Festival sjef på Notodden Bluesfestival sin oppfatning av å arbeide med sosiale prosjekter. Måten Notodden Bluesfestival jobber med sosiale prosjekter, kjennetegnes som tradisjonell filantropi. Festivalen er opptatt av å fremstå som en ansvarlig aktør, uten å forvente noe tilbake, som er typisk for tradisjonell filantropi (Carroll, 1979). På en annen side kan denne måten å jobbe på oppfattes som et middel for å opprettholde tittelen knutepunkt og fast post på statsbudsjettet. Jeg vil likevel katalogisere Notodden Bluesfestival som en sosial entreprenør, da de fremstår som mer opptatt av menneskelig verdi fremfor økonomisk profitt.

På Morodalsfestivalen var det sosiale tiltaket rettet mot mennesker med utviklingshemninger grunnen til at de startet festival. Selv om flere festivaler legger til rette for utviklingshemmede, så styrelederen et behov for en festival som var spesielt tiltenkt utviklingshemmede, som også var åpen for alle. Målsettingen var at festivalen skulle være en inkluderende arena. Sosial inkludering på festivalen fremsto som en del av den daglige driften, uten at dette var noe som ble snakket om i organisasjonen. *Vi prater ikke så mye om det, vi gjør det sier vi da* (Grinden, 2015).

Buktafestivalen skiller seg fra Notodden Bluesfestival og Morodalsfestivalen, da samarbeidet med Kafé X, ble opprettet ved en tilfeldighet. Samarbeidet oppsto da brukere av kafeen etterspurte gratis billetter til Buktafestivalen. Svaret de fikk av daværende leder, var at de ikke kunne gi ut gratis billetter, men at de kunne komme å jobbe frivillig, mot festivalpass. Produsenten på Buktafestivalen understrekte at prosjektet ikke var startet bevisst, med det formål at det skulle være et sosialt tiltak:

Det var aldri en bevisst strategisk plan at nå skal vi gjøre noe som blir et kjempe sosialt tiltak for mennesker. Det hadde vært gøy å kunne påberope seg den og ta æren for det, men det har gått seg til (Bye Damsgård, 2015).

Leder på Ladehammerfestivalen fortalte at de jobbet bevisst for å fremme sosial inkludering i lokalmiljøet. Fra andre året har de samarbeidet med det lokale asylmottaket i Trondheim, hvor de rekrutterer frivillige som jobber på festivalen. Leder understrekte at de ikke ønsker at arrangementet skal være kommersielt, og at de derfor har gratis inngang for alle.

Vi ville bare gjøre dette her for å ha det artig selv og for å gjøre en bra ting for folk i byen. Og det har vi fortsatt med uendret, siden den gang (Lie, 2015).

Når det er gratis inngang hele helgen, skaper Ladehammerfestivalen et kulturtilbud for de som blir ekskludert av økonomiske grunner. På denne måten påvirker også Ladehammerfestivalen graden av sosial inkludering gjennom konsum (Laing og Mair, 2015). Schwab (2002) beskriver den sosiale entreprenøren som en skaper av tilbud, varer og tjenester for de svake og fattige som ikke har midler til å betale. Denne definisjonen passer også inn med Ladehammerfestivalen og Notodden Bluesfestival sin måte å arrangere festival på.

Vi er klar over at vi en en liten festival med et lite budsjett, så vi klarer nok ikke redde verden alene, men vi håper å bidra litt iallfall (Lie, 2015).

Miniøya skilte seg noe ut fra de andre festivalene, da kunstnerisk leder snakket åpent om den gjensidige verdiskapingen av samarbeidsprosjektene. Likevel understrekte den kunstneriske lederen at prosjektene var drivkraften bak festivalen og at hun:

Lever for å kunne gjennomføre kule samarbeidsprosjekt (Larsen, 2015).

Videre fortalte den kunstneriske lederen at prosjektene var grunnsteinen i festivalen og uten prosjektene hadde det ikke blitt festival.

Det er prosjektene som driver oss, det er prosjektene som er grunnsteinen i Miniøya. Miniøya er ikke noe, hvis vi bare skulle hatt de to dagene i året hvor vi hadde festival (Larsen, 2015).

Dette kan sammenlignes med Morodalsfestivalen, hvor styrelederen fortalte at uten de utviklingshemmede i Nord-Odal kommune, hadde det ikke blitt festival. Dette funnet har også en parallell til den sosiale entreprenøren som drives av profitt i form av sosial verdi og gleden over å hjelpe andre (Sandal 2007).

Motivasjonen for å jobbe med sosiale prosjekter, fremsto sammensatt av ulike faktorer. Likevel var festivalene opptatt av sosiale prosjekter som en grunnleggende verdi om å gjøre noe positivt for andre. Flere fortalte at de jobbet med samfunnsansvar fordi de kunne se behovet for sosiale prosjekter og andre festivaler var avhengige av sosiale prosjekter for å gjennomføre festivalen. De sosiale prosjektene var for noen en del av den daglige driften, uten at de tenkte noe over dette. For å sammenligne med Laing og Mair (2015), påvirker også festivalene i min forskning graden av sosial inkludering gjennom konsum, ved gratis inngang til arrangementet. På bakgrunn av dette kan det se ut som at festivalene i min undersøkelse ikke bruker sosiale prosjekter for å øke pengemidler eller legitimere driften sin, men har altruistiske motiver til grunn.

4.4.2 Å bety noe for andre

Flere av arrangørene påpekte at det var viktig at frivillige følte seg betydningsfulle. Et kjennetegn som gikk igjen på festivalene, var at de så potensialet i mennesker som ofte blir ekskludert fra storsamfunnet og arbeidslivet. Dette kan være personer som ikke snakker norsk, har en funksjonshemming, har et kriminelt rulleblad, eller ungdom som har falt utenfor.

Det er veldig viktig å vise frem at mennesker er mennesker og at hvert enkelt menneske og individ har en betydning utover seg selv, når forholdene er lagt til rette for det (Forsberg, 2015).

Det disse gruppene har til felles er at de kan ha problemer med å få seg jobb, da de ikke blir godtatt og akseptert. Flere av informantene kunne vise til positive opplevelser, der disse menneskene gjennom tilrettelegging av arbeidsoppgaver ble store ressurser for festivalene. Styreleder på Morodalsfestivalen fortalte at:

Det var tanken da vi startet, å vise verdien i folk, samme hvilken funksjon du har, så kan du ha en verdi (Grinden, 2015).

Flere av festivalene fortalte sterke historier fra involverte i de sosiale prosjektene. Leder for Ladehammerfestivalen fortalte at de rekrutterte frivillige gjennom asylmottaket HERO i Trondheim. Lederen fortalte om en flyktning fra Mali som hadde sagt at festivalen var det eneste fine han hadde opplevd siden han kom til Norge, hvor han ellers følte seg stuet vekk på transittmottaket. Den mannlige flyktningen som var musiker, syntes det var interessant å få oppleve norsk og vestlig musikk på festivalen. Dette er et eksempel på hvordan en festival blir omgjort til et sted, hvor mennesker kan få en pause fra en ellers vanskelig hverdag. De frivillige som blir rekruttert gjennom HERO, får mulighet til å være en del av

Ladehammerfamilien, som frivilligruppen blir kalt for. Gjennom Ladehammerfamilien, tilbyr festivalen en arena for nettverksbygging og gir flyktingene et sted, hvor de kan inkluderes med majoritetsbefolkningen. Ladehammerfamilien kan sammenlignes med det Laing og Mair (2015) kaller for *comunitas*, eller *minisamfunn*. Innenfor et slikt minisamfunn, kan festivalen påvirke musikere, frivillige og publikum til å samarbeide på tvers av sosiokulturell bakgrunn og festivalen blir en arena for å fremme verdier om sosial rettferdighet, aksept og toleranse. Kommunen anerkjenner arbeidet Ladehammerfestivalen gjør, ved å innlemme festivalen i kommunens satsningsplan for integrering (Monajemi og Eliassen 2015). Dialog med kommunens politikere er også et virkemiddel Laing og Mair (2015) peker på som en strategi som festivalene kan bruke for å fremme brobygging lokalt og dermed økt sosial inkludering.

Organisasjonssjef på Festivalen SIN, kunne også fortelle om tilfeller der festivalen hadde en betydning for den enkelte. Som nevnt tidligere hadde to personer fått jobb på Havnen i Moss på bakgrunn av kontaktnett på festivalen. Han kunne også fortelle om innvandrere som hadde sagt at de opplevde det som positivt å få være med å bygge opp noe i Norge og ta del i festivalen.

Jeg tror at de innvanderne som nå føler at de kjenner noen, det betyr mer for dem enn hva vi egentlig tenker over til daglig (Didriksen, 2015).

Slik jeg ser det, blir festivalen tilbydere av meningsfull aktivitet for innvandrere og asylsøkere, gjennom *produksjonen* av festivalen (Laing and Mair, 2015). Særlig for asylsøkere som ikke har en jobb å gå til, blir festivalen en viktig bidragsyter for at disse menneskene kan føle at de har noe meningsfylt å gjøre, i en tid med mye venting og usikkerhet.

Daglig leder i Blues Factory var også opptatt av viktigheten samarbeidet med de innsatte har for den enkelte. De innsatte musikerne får gjennom festivalen mulighet til å spille på en scene og får oppleve hvordan det er å være artist på lik linje som de andre artistene som er innleid til å spille på festivalen.

Festivalene er veldig viktige, fordi det ikke er en lekejobb. Det er ikke juleavslutningen til Røde kors, inne i fengselet. Det er en ordentlig festival og vi står på plakaten (Andersen, 2015).

Funnene viser til at festivalene kan ha en betydning for den enkelte, gjennom sosiale prosjekter. Festivalen fremstår som en arena hvor ulike mennesker kan møtes på tvers av etnisitet og sosial bakgrunn og kan være et springbrett for mennesker til å skaffe seg et kontaktnett. Festivalen bidrar til meningsfull aktivitet og gir mennesker en plass hvor de kan

få en pause, fra en ellers vanskelig hverdag. Festivalene kan bidra til å bygge opp selvtillit og mestring for de involverte i prosjektet, som kan bidra til økt sosial inkludering.

4.5 Festivaler som en arena for å bryte ned fordommer

Det neste hovedtemaet mitt omhandler festivalen som en arena, hvor fordommer brytes ned. I empirien fremstår festivalene som et sted hvor mennesker ikke blir forhåndsdomt ut fra sosial bakgrunn, og blir en arena for sosial inkludering på tvers av ulikheter.

4.5.1 Omvendt integrering og fremmedfrykt

Flere av informantene kunne fortelle om utfordringer knyttet til fordommer, rettet mot de frivillige og de sosiale prosjektene. Kunstnerisk leder på Miniøya mener at dette skyldes at folk er redde for det som er ukjent. På Miniøya jobber mennesker som har sittet inne sammen med de som aldri ha sittet inne, og ofte vet ikke de som jobber der hvem som er hvem. På denne måten er det ingen skille på de innsatte og de «vanlige» frivillige. Daglig leder i Blues Factory kunne fortelle om en pressekonferanse som egentlig skulle handle om programslipp, som endte opp med å kun handle om «de kriminelle» som skulle jobbe på festivalen. Pressen stilte spørsmål til om de frivillige var farlige og om de måtte passe på verdisakene sine.

Organisasjonssjefen ved festivalen SIN kunne også fortelle om fordommer. Organisasjonssjefen løste denne utfordringen med å ha en positivt innstilling til fordommene. Han ble glad om det kom publikum med fordommer, slik at de selv kunne erfare at det ikke var problemer knyttet til deres frivillige. Videre la han stor vekt på viktigheten av å ufarliggjøre, det at mennesker har ulik bakgrunn. Han understrekte viktigheten av dialog, som virkemiddel mot fordommer.

Styreleder på Morodalsfestivalen brukte begrepet «omvendt integrering», om å inkludere majoriteten til å delta på en festivalen. Selv om festivalen ble opprettet med tanke på mennesker med utviklingshemninger, er den åpen for alle og festivalen jobber aktivt med å integrere almenheten til å komme på festivalen.

Her i Norge er det slik at aktiviteter for utviklingshemmede er for utviklingshemmede og ikke for noen andre. Så vi jobbet følt med det, å få til inkludering. I de siste tre årene har det tatt seg veldig opp, og i år så var det veldig bra. Vi fant opp et eget uttrykk, vi kalte det for omvendt integrering (Grinden, 2015).

Produsenten på Buktafestivalen fortalte om fordommer knyttet til tidligere rusmisbrukere. Rusmisbrukere blir ofte møtt med fordommer, da sykdommen setter fysiske spor, som gjør det

lett og se at de har levd et hardt liv. Det kan da være utfordrende å vende tilbake til et samfunn, hvor din tidligere livsstil ikke blir akseptert.

Det er mye som kan være skremmende for tidligere rusmisbrukere, når de skal vende tilbake til samfunnet. Vi forstår jo at de er tidligere rusmisbrukere uten at du trenger å fortelle det, og de blir møtt med fordommer (Bye Damsgård, 2015).

Slik jeg tolker empirien kan fordommer og fremmedfrykt bidra til å opprettholde skiller mellom mennesker med ulik bakgrunn. Laing og Mair (2015) mener at festivaler kan påvirke sosial inkludering, ved å fremme klare standpunkt rundt sosial rettferdighet. Dette kaller Laing og Mair (2015) for politisk engasjement. Når festivalene gir klart uttrykk for at det er greit å ha ulik sosial bakgrunn, etnisitet og tro, vil dette kunne spres videre til musikere, frivillige og publikum på festivalen. Festivalene har da en mulighet til å påvirke andre sin oppfatning av sosial inkludering og sosial rettferdighet. Festivalene fremstår på denne måten som en egnet arena for sosial inkludering, ved å bryte ned fordommer og frykt for mennesker med ulik sosiokulturell bakgrunn. Dette fører igjen til at den sosiale kapitalen blant deltakerne på festivalene styrkes, gjennom brobyggende nettverk (Putnam, 2000).

4.5.2 Tillitserklæring

Det siste undertemaet mitt har jeg valgt å kalle for tillitserklæring. Tillit, normer og nettverk er tre faktorer som utgjør kjernen i sosial kapital (Putnam, 2000). Tidligere i analysekapittelet, har jeg kartlagt festivalenes nettverk, ved å se på graden av brobygging og båndbygging. I dette avsnittet, skal jeg kartlegge tillit og normer på festivalene. For at et samfunn skal være velfungerende må tillit, normer og nettverk ligge i bunn i følge Putnam (2000) og det er derfor relevant å sette empirien min opp mot de ovennevnte faktorene. Festivalsjef på Notodden Bluesfestival fortalte at de har stor tillit til de innsatte og har samme rutiner i møte med dem som med «de andre frivillige».

Vi har våre system og organisasjonen er satt, de blir med på lik linje med alle andre. Vi har ikke mulighet til å ta noe spesielle hensyn og det er det vel ikke noe grunn til heller (Forsberg, 2015).

Daglig leder i Blues Factory påpekte at alkoholkonsum kan være en utfordring for de innsatte med tidligere rusproblemer. Et av fengselsbandene, som har mest spillejobber utenfor fengselsmurene, må forholde seg til at det konsumeres alkohol de stedene de opptrer. Daglig leder i Blues Factory var innforstått med at dette kan skape utfordringer for noen, men fortalte at det er urealistisk å tenke at disse personene skal komme ut fra fengselet og oppføre seg som

edruelige søndagskolebarn (Andersen, 2015). Daglig leder i Blues Factory løste denne utfordringen med å stille krav til de innsatte om at de ikke fikk lov til å bli beruset på spillejobber. Videre fortalte daglig leder i Blues Factory at de innsatte måtte lære seg å omgås i et miljø der det konsumeres alkohol, uten å miste kontroll. Daglig leder mente at den tanken fengslene har om totalt avholdenhet for alltid, er lite bærekraftig og urealistisk. Blues Factory løser denne utfordringen ved dialog med de involverte, hvor de informerte om at det vil være alkoholserving på spillestedet. Da fikk fangene bestemme selv om de var klar for dette, og dersom de ikke trodde de klarte motstå fristelsen måtte de være igjen i fengselet.

Er de innsatte på backstage, og det er et kjøleskap fullt med øl, skal det ikke bli gjemt bort, de må klare å håndtere dette (Andersen, 2015).

Videre fortalte daglig leder i Blues Factory at de derimot aldri hadde hatt problemer med å gi fanger spillejobber på festivaler og andre arenaer der de måtte omgås alkohol. Blues Factory hadde tillit til at de innsatte, klarte å håndtere slike situasjoner. Grunnen til at de ikke hadde hatt problemer med utskeielser i forbindelse med rus, trodde daglig leder skyldes at det «henger høyt» for de innsatte og få være med i dette bandet. De innsatte hadde dermed mye å tape på å bryte reglene.

Produsent på Buktafestivalen var også klar over at det kunne være en utfordring med å inkludere tidligere rusmisbrukere i festivalarbeidet. Produsenten mente likevel at det ikke var festivalens ansvar at de tidligere rusmisbrukerne skulle forbli rusfrie. Også på Buktafestivalen hadde de tillit til de frivillige og forklarte dette med:

dette er noe disse folkene må gjennom uansett. Det handler om: klarer jeg å drikke et par øl på en kveld, eller må jeg holde meg helt unna. Det er ikke en rolle vi kan ta på oss. Men objektivt sett, så er det positivt at man ser et miljø rundt seg, der de andre kan ta seg noen øl uten at det går over stakk og stein (Bye Damsgård, 2015).

Disse eksemplene viser til at festivalene var klar over at det er utfordringer knyttet til å involvere tidligere rusmisbrukere og innsatte i festivaldriften, men valgte å løse dette med dialog. Festivalene hadde stor tillit til de frivillige og det ser ut for at denne måten å håndtere de frivillige på fungerer. Produsent på Buktafestivalen fortalte videre at de frivillige på festivalene ga tilbakemelding på at det føltes godt å bli stolt på. En frivillig hadde oppfattet det som veldig positivt å få sitte alene med verdisaker, uten at noen var redde for at de skulle bli stjålet. For denne frivillige handlet det om å ikke bli sett på som en kriminell, men som en del av den frivillige staben på lik linje med de andre. Videre fortalte produsenten at det var kraftfullt å kunne gi denne tilliten, da den førte til en gjensidig respekt for hverandre.

Kunstnerisk leder på Miniøya hadde også god erfaring med å gi de frivillige tillit. Kunstnerisk leder ga flere av de frivillige frie tøyler og handlingsrom, da dette viste seg å resultere i god gjennomføring av arbeidsoppgaver. Kunstnerisk leder viste til et eksempel hvor ungdommer gjennom organisasjonen ROCKSLO fikk ansvar for alt det arrangørtekniske rundt en av scenene under festivalen. Hun opplevde at når ungdom ble gitt dette ansvaret, kunne hun stole på at de gjorde en god jobb.

Organisasjonssjefen på festivalen Sin, mente at tillit til de frivillige var avgjørende. Han var selv opptatt av å gi de frivillige flere sjanser og opplevde at dersom han tok de frivillige på alvor ble de til store resurser. Han fortalte om flere frivillige som hadde blitt overrasket over å få flere sjanser, noe som tyder på at de ikke er vant med å få denne tilliten.

I min empiri kom det frem at festivalene har høy grad av tillit til de frivillige som er med i de sosiale prosjektene. Holdningen representantene fra festivalen har til de frivillige, fremstår som en grunnleggende norm, som er fastsatt blant ansatte og frivillige på musikkfestivalene. Gjennom gjensidig tillit, opprettholdes gode relasjoner mellom festivalen og de frivillige. Tilliten mellom partene skaper et trygt miljø, hvor de involverte i prosjektet får mulighet til å være en del av samfunnet uten å føle seg stigmatisert eller fremmedgjort. Dette funnet bekrefter også at festivaler ved bruk av tillit og innebygde normer kan øke den sosiale kapitalen på festivalen. Dette kan igjen påvirke holdninger rettet mot grupper som opplever stigmatisering i møte med storsamfunnet.

4.6 Endret plassering i det frivillige feltet

I oppgaven har jeg definert musikkfestivaler ut fra Arbo (2010) sin definisjon, hvor han beskriver festivaler som et senmoderne fenomen, som reflekterer og iscenesetter samfunsmessige endringer. Jeg skal nå argumentere for hvorfor jeg mener festivalene i min undersøkelse passer inn i denne definisjonen. Først skal jeg gjøre rede for hvor i det frivillige feltet mine festivaler befinner seg. Spørsmål jeg ville finne svar på, er i hvor stor grad festivalene jobber innover mot egne medlemmer og utover mot samfunnet. Jeg beskriver i neste kapittel hvordan norske festivaler i 2015 differensierer seg fra folkebevegelsen og fritidsorganisasjoner. Jeg vil videre undersøke om de har likhetstrekk med de ovennevnte. Til slutt ser jeg mine funn i forhold til det Selle og Øymyr (2005) kaller for demokratiske kjennetegn.

4.6.1 Festivaler som hybrid mellom folkebevegelsen og fritidsorganisasjonene

I teorikapittelet har jeg presentert endringene som det frivillige feltet har gjennomgått fra arbeiderbevegelsen etter 1930 til fritidssamfunnet og videre til informasjonsamfunnet som vi

nå er inne i. Der arbeiderbevegelsen rettet fokuset ut mot grupper i samfunnet, rettet fritidsorganisasjonene seg innover mot egne medlemmer.

Forskere har stilt spørsmålsteget til om frivillige organisasjoner ikke er opptatt av annet enn seg selv og kaller dette for organisert individualisme (Selle og Øymyr, 2005). Putnam (2000) er også kritisk til at det sivile engasjementet ser ut til å synke og mener det er samfunnets ansvar å reversere denne nedgangen i sivil engasjement. Selle og Øymyr (1995) påstår at nåtidens organisasjoner har færre av de kjennetegnene som blir omtalt som demokratiske, som gjør at de frivillige organisasjonene ikke nødvendigvis er med på å knytte bånd mellom individ og stat, slik de gjorde før (Ibid). Dette finner jeg interessant, da det ikke ser ut for å stemme overens med min empiri. Men det er verdt å nevnte at det har gått over ti år siden forskningen ble publisert, og feltet kan ha endret seg på disse ti årene. Festivalfeltet har som tidligere nevnt, gjennomgått en stor endring de siste 10-15 årene, med tanke på profesjonalisering, og feltet har utviklet seg siden Selle og Øymyr (1995) sin forskning. Etter å ha gjennomgått nyere forskning på frivillig engasjement, kan det se ut som om det sivile engasjementet ikke nødvendigvis har endret seg, men at organiseringen av frivillig aktivitet har blitt endret. Det som kommer frem av nyere forskning på det frivillige feltet, er at organiseringen har endret seg til å bli mer individ basert, noe som ikke må forveksles med egoisme og nedgang i sivil engasjement (Gulbrandsen og Ødegård, 2011). Dette forklarer forskerne med at vi velger fritidsaktiviteter ut fra interesser og ikke ut fra en gitt sosial posisjon, slik det ofte var før (ibid). I dagens samfunn er vi friere til å velge hvilken identitet, rolle og posisjon vi vil ha i samfunnet, og dette gjør at motivasjonen for frivillig arbeid er mer sammensatt og nyansert. De frivillige er opptatt av overordnede verdier, samtidig som det å tilfredsstille personlige behov gjennom det frivillige arbeidet er viktig. (Gulbrandsen og Ødegård, 2011).

Festivalene i min undersøkelse har flere likhetstrekk til folkebevegelsen, og har dermed kjennetegn som gjør dem til bindeledd mellom individ og stat. For å oppsummere disse kjennetegnene, var folkebevegelsene differensierte i verdier og interesser og var opptatt av samfunnsorienterende aktiviteter innenfor økonomi, politikk, religion, kulturelle og sosiale spørsmål (Vestheim, 1995). Festivalene i min undersøkelse kan sammenlignes med folkebevegelsene da de praktiserer et utadventt samfunnsengasjement. Festivalene jobber utover mot samfunnet og setter kulturelle og sosiale spørsmål på dagsorden. Et eksempel på dette er når Blues Factory og Notodden Bluesfestival, fremmer alternative løsninger på tilbakeføringsarbeid, gjennom musikalske prosjekt i fengsel og på festivalen. Når festivaler som Ladehammerfestivalen og Festivalen Sin legger til rette for sosial inkludering av

asylsøkere, kan de påvirke den politiske oppmerksomheten disse gruppene får. Ved at festivalene fremmer verdier som aksept og sosial rettferdighet, kan de bryte ned fordommer og stigma knyttet til innvandrere og asylsøkere.

Det som er interessant i min empiri er at ikke alle festivalene er klar over at de innehar denne makten. Festivalene fremmer ekskluderte grupper gjennom sosiale prosjekt og kan påvirke oppmerksomheten disse gruppene får i offentligheten. Festivalene skaper oppmerksomhet rundt alternativ habilitering, gjennom frivillig arbeid og bygger ned fordommer rettet mot utsatte gruppene. På denne måten er festivalene en ressurs for staten, gjennom å fremme kunnskap og opplysningsarbeid. Festivalene har på samme måte som folkebevegelsene et svakt bånd til staten og kan gjennomføre sine oppgaver med en stor grad av autonomi. Ved at festivalene jobber som sosiale entreprenører har de mulighet til å tenke kreativt, når de løser utfordringer knyttet til ekskludering.

Folkebevegelsen i etterkrigstiden hadde en viktig rolle som iverksetter av offentlig politikk. Dette viderefører de moderne musikkfestivalene gjennom sine sosiale prosjekter. Eksempler på dette, er at festivalene setter lys på grupper som: innvandrere, innsatte, rusmisbrukere, vanskeligstilte ungdom og utviklingshemmede. Festivalene skaper et tilbud ut over det som de offentlige og private aktørene tilbyr. Med dette gjør festivalene en innsats for å at mennesker med en vanskelig fortid skal kunne vende tilbake til samfunnet fra utenforskap, endt soning eller avrusning. Festivalene har også mange likhetstrekk med fritidsorganisasjonene. Kjennetegn som spesialisering, egenorganisering, sentralisering og profesjonalisering, går igjen i måten festivalene organiserer seg på.

Festivalene er spesialiserte innen musikk og kultur, og de er egenorganisert innover mot publikum og frivillige. Denne måten å jobbe innover mot egne «medlemmer» kaller Putnam (2000) for bonding. De som involverer seg i festivalen enten som frivillige eller som publikum samles ofte om en felles interesse for musikk og det er denne egenskapen som gjør at festivaler innehar bindende kapital. Sentralisering som kjennetegn er ikke like gjeldende for festivalene i min forskning. Festivalene sentraliseres ikke, festivalfeltet er i stadig vekst, noe Arebo (2010) beskriver som en festivalisering av det Norske kulturlivet. Norske festivaler er stort sett desentralisert og er utbredt i hele landet, med unntak av for eksempel Hove festivalen som ble kjøpt opp og er eid av et den britisk konsertarrangøren Live Nation (Johansen, 2013). Interesseorganisasjoner som Norske konsertarrangører, er likevel sentralisert og har kontor i Oslo. Det siste kjennetegnet til fritidsorganisasjonene er profesjonalisering. Festivalene er blitt mer profesjonaliserte i de siste 10-15 årene. Festivalene har endret måten de organiserer seg på og forventningene mellom festival og frivillige har blitt endret (Berthelsen og Drevland,

2009). Festivalene stiller krav til de frivillige, samtidig som de frivillige stiller krav til organisasjonene (ibid). Det er flere festivaler som inngår kontrakter med de frivillige og Norske konsertarrangører oppfordrer norske festivaler til å inngå kontrakter, for deres og de frivillige sin sikkerhet (Norske konsertarrangører, 2016). De frivillige sin motivasjonen er mer kompleks og sammensatt av indre verdier og tilfredsstillelse av egne behov (Gulbrandsen og Ødegård, 2011).

Festivalene i min undersøkelse fremstår derfor som en hybrid mellom folkebevegelsene og fritidsorganisasjonene, da de har både et innadventt fokus, i form av bindende kapital og et utadventt fokus i form av brobyggende kapital. Festivalene innehar kjennetegn som Selle og Øymyr (1995) peker på som demokratiske og kan dermed fremstå som et bindeledd mellom individ og stat. Selv om de frivillige organisasjonene er egenorganisert, er det fremdeles stort samfunnsengasjement blant mine festivaler. Det vil si at individualisme ikke trenger å være negativt, men er snarere et kjennetegn ved informasjonsamfunnet og organiseringen av frivillige aktiviteter ut fra interessefelt (Gulbrandsen og Ødegård, 2011).

Putnam (2000) mener at det sivile engasjementet ikke har blitt svakere gjennom historien, men at det sivile engasjementet har gått i bølgedaler. Dette beskriver han som en historie av kollaps og fornyelse (ibid). Dette er interessant, da det kan se ut som om norske festivalers samfunnsengasjement har tatt på seg en ny rolle og er på veg tilbake til å jobbe mer utadventt.

For å gi en forklaring på hvorfor det har blitt slik, skal jeg presentere mitt resonnement på hva som kan være årsaken til denne endringen. Etter 1930 var det et behov for organisasjoner som kunne rette søkelys på ulike grupper i samfunnet og fremme demokrati. Når familier på 60-tallet fikk det økonomisk og sosialt bedre, var det muligens ikke like viktig med organisasjoner med et utadventt fokus, og fritids organisasjoner med innadventt fokus ble etablert. I dag sier forskere at vi igjen har et behov for organisasjoner som kan tilby støtte til utsatte grupper og vi ser at festivaler tar på seg rollen forskere etterspør. Til tross for at vi har hatt en økende økonomisk vekst og velstand i vesten, viser forskning at det er et stort behov for omsorg, støtte, hjelp og trøst i Norge (Sandal 2007). Velferdsstaten klarer ikke å gripe over alle områder for omsorg som nåtidens samfunn etterspør og Sandal (2007) ser et nytt behov for kreative løsninger. Putnam (2000) argumenterer for at det er samfunnets ansvar å reversere nedgangen i sivil engasjement som har oppstått i det siste århundre. Det kan se ut for at det festivaler nå gjør er å reversere nedgangen i sivil engasjement med sine sosiale prosjekter.

For å oppsummere, vil jeg plassere mine festivaler mellom folkebevegelsen og fritidsorganisasjonene, da festivalene fremstår som en hybrid mellom disse to organiseringsformene. Dette mener jeg med bakgrunn i organiseringen til festivalene, hvor de

både jobber innover mot sine egne medlemmer (publikum/frivillige), samtidig som de jobber utover med sosiale prosjekt. Festivalene fremstår dermed både som egenorganiserte, men også som samfunnsengasjerte, da prosjektene strekker seg utenfor kjernevirksomheten. På bakgrunn av argumentasjonen i dette kapitlet, mener jeg at festivaler kan regnes som et senmoderne fenomen, som reflekterer og iscenesetter samfunnsmessige endringer (Arbo 2010).

5 Oppsummering og Konklusjon

Utgangspunktet for denne oppgaven var å finne ut om festivaler kunne bidra til økt sosial inkludering. Problemstillingen jeg har arbeidet ut fra er: *Kan musikkfestivaler bidra til økt sosial inkludering gjennom sosiale prosjekter?* Jeg førte opp tre underspørsmål, som jeg skulle besvare ved hjelp av mine funn. Spørsmålene lød som følger: Hvordan jobber festivaler med sosiale prosjekter? Jobber festivaler bevisst med sosial inkludering? Og hvilken betydning har de sosiale prosjektene for de involverte?

5.1 Hvordan jobber festivaler med sosiale prosjekter?

Dette spørsmålet er sentralt for å kartlegge arbeidsmetoden på de ulike festivalene. Jeg var interessert i å finne ut om festivalene hadde et innadvent fokus eller et utadvent fokus på festivalarbeidet. Jeg var også interessert i å besvare om festivalene jobbet som sosiale entreprenører.

Min konklusjon er at festivalene er organisert som en hybrid mellom folkebevegelsen og fritidsorganisasjonene. Det vil si at de både har et innadvent fokus, i form av bindende kapital og et utadvent fokus i form av brobyggende kapital. Festivalene har kjennetegn som Selle og Øymyr (1995) peker på som demokratiske, da de synliggjør marginaliserte grupper i samfunnet. På denne måten kan festivalene være et bindeledd mellom individ og stat. Selv om de frivillige organisasjonene er egenorganisert, er det fremdeles stort samfunnsengasjement hos festivalene. Forskere som Sandal (2007) peker på et økende behov for hjelp, støtte og trøst i Norge, og jeg mener at festivalene kan møte dette behovet gjennom sosiale prosjekter. Putnam (2000) dokumenterer en markant nedgang i det sivile engasjementet i løp av den siste tiden. Videre sier han at det sivile engasjementet har gått i bølgedaler over tid og at det er samfunnets oppgave og reversere eventuelle nedganger. Med utgangspunkt i Putnam (2000) mener jeg at dette forklarer at festivalene har tatt på seg en ny form for organisering og plassering i det frivillige feltet. Festivalene møter behovet Putnam (2000) etterspør, og er med på å reversere nedgangen i sivil engasjement.

I analysen har jeg også satt opp min empiri mot Sandal (2007) og (Dees et al., 1998) sine teorier om den sosiale entreprenøren. På bakgrunn av dette og analysen min fremstår arrangørene som tydelige sosiale entreprenører. For det første er festivalarrangørene mer opptatt av sosial vinning fremfor økonomisk profitt. Festivalene løser sosiale utfordringer mellom det offentlige, private og det frivillige feltet. Arrangørene fremstår også som løsningsorienterte, da de benytter seg av synergien mellom festival og samarbeidsorganisasjon

til å imøtekomme utfordringer. Et eksempel på dette er Miniøya, som bruker innsatte fra Nettverk etter soning, til å rigge opp og ned festivalområdet. Blues Factory minsket den finansielle risikoen til Eidsfossfestivalen, ved at de har ansvar for programmet en av dagene.

Jeg vil konkludere med at jeg har fått svar på mitt første spørsmål, da jeg har funnet ut hvordan festivalene er organisert. Jeg har også fått et godt innblikk i hvordan de jobber ved å analysere arrangørene som sosiale entreprenører, som jobber både innadvent og utadvent.

5.2 Jobber festivaler bevisst med sosial inkludering?

I oppstarten av denne oppgaven var jeg også interessert i å undersøke festivalenes motivasjon for å jobbe med sosiale prosjekter. Jeg ønsket å finne ut om festivalene brukte sosiale prosjekter som en bevisst strategi for å oppnå mål om sponsormidler eller for å differensiere seg fra andre festivaler. Jeg ønsket også å undersøke om arbeidet med sosiale prosjekter var en trend for musikkfestivaler generelt.

Selv om altruistiske motiver lå i bunn, snakket mine informanter åpent om egen vinning for festivalene, såvel som for de involverte i prosjektene. Både Ladehammerfestivalen, Festivalen Sin, Buktafestivalen, Blues Factory og Miniøya anså frivillig arbeidskraft som en verdifull betydning for samarbeidet. Nye perspektiver på arrangering kom også frem som en positiv bieffekt av samarbeidet med minoriteter. Notodden Bluesfestival ønsket ikke å trekke frem egne fordeler med samarbeidet, selv om det kom tydelig frem flere positive sider gjennom intervju med informanten fra Blues Factory. Dette kan ha en sammenheng med at Notodden Bluesfestival har hatt status som knutepunkt og har et større behov for å ta et ansvar uten å kreve noe tilbake.

Det kan se ut som om altruistisk motivasjon er hovedmotivasjonen for å arbeide med sosiale prosjekter, men med bakgrunn i begrensningene jeg beskrev i metodekapittelet, så blir det vanskelig å komme med en konsekvent konklusjon på dette spørsmålet.

Som et delspørsmål ønsket jeg samtidig å finne svar på om samfunnsansvar kunne analyseres som et nytt steg i profesjonaliseringen av festivalfeltet. Bakgrunnen for denne tesen var refleksjoner gjort i ettertid av by:Larm konferansen 2015, hvor sosial ekskludering ble presentert som en utfordring. I etterkant har Norske konsertarrangører, igangsatt tiltak for å øke fokus på festivaler og samfunnsansvar. Tiltak som er iverksatt er støtteordninger, kursing og litteratur, som skal oppmuntre til økt samfunnsansvar på festivaler. På bakgrunn av et økt fokus på samfunnsansvar i festivalbransjen, kan det se ut som at dette er en utvikling. Jeg har imidlertid innsett at empirien min er utilstrekkelig for å konkludere med at samfunnsansvar er en trend og at denne trenden kan tolkes som et neste steg i profesjonaliseringen av bransjen.

Jeg vil likevel vektlegge at det er et tydelig økt fokus blant interesseorganisasjoner og festivalarrangører på disse utfordringene.

5.3 Hvilken betydning har de sosiale prosjektene for de involverte?

Sosiale prosjekter fører til gjensidig verdiskaping for festivalen og for de inkluderte i prosjektene. Jeg skal nå kort oppsummere hvilke områder som fører til økt verdiskaping. For å besvare dette forskningsspørsmålet skal jeg også oppsummere betydningen av sosial kapital for de involverte i prosjektene.

Gjensidig verdiskaping som følge av sosiale prosjekter

Et av oppgavens hovedfunn viser til at det skjer en gjensidig verdiskaping som følge av sosiale prosjekter. Verdiskapingen skjer gjennom tilgang til frivillig arbeidskraft, nye perspektiver på arrangering og økt mediaoppmerksomhet for festivalene. For de inkluderte i prosjektene er vinningen i form av verdifull arbeidserfaring, nettverk av ressurspersoner, økt mediaoppmerksomhet, tillit, samt å kunne gi noe tilbake. Jeg vil nå oppsummere de viktigste funnene, som danner grunnlaget for det som skal gi svar på spørsmålet om hvilken betydning de sosiale prosjektene har for de involverte. Jeg vil ta for meg funnene enkeltvis og konkludere til slutt.

Verdifull arbeidserfaring

Sosiale prosjekter fører til en økning i frivillig arbeidskraft på festivalene. For Miniøya var de frivillige i det sosiale prosjektet avgjørende for å rigge opp og ned festivalområdet. Frivillige i prosjektene kunne også bidra til å minske økonomisk risiko. Eksempel på dette er tidligere innsatte som fikk ansvar for det musikalske programmet en av dagene under Eidsfossfestivalen. En tredje positiv betydning er at frivillige i sosiale prosjekter kan trekke et mer variert publikum, som ikke ville ha kommet ellers.

Nye perspektiver på arrangering

En positiv fordel med å inkludere minoriteter i festivalarbeidet var tilgang på nye perspektiver. Leder på Ladehamerfestivalen la vekt på at det var en stor styrke med mangfoldighet i festivalstyret og i arrangeringen. Videre mente han at mangfoldet var en av grunnene til at de hadde lyktes. Organisasjonsjef på festivalen Sin var også opptatt av å inkludere minoriteter, dette for å tilføre festivalen noe nytt og for å fremme utvikling. Det ble også nevnt at

minoriteter bidro til å opprettholde engasjement og fremdrift i festivalarbeidet. På denne måten ble inkluderingen av minoriteter et bidrag til festivalens suksess.

Nettverk av ressurspersoner

Nettverket som opparbeides på festivalen fremsto som betydningsfullt for flere av de frivillige. For frivillige med innvandrerbakgrunn, ble det lagt vekt på viktigheten av å danne nettverk med andre i lokalmiljøet. Dette for å øke sjansen for vellykket integrering. Festivalene kunne vise til at flere av de frivillige hadde fått jobb, grunnet nettverk på festivalen. Festivaler kan dermed være en viktig arena for innvandrere til å danne seg et brobyggende nettverk, som kan åpne muligheter for ansettelse. Funnet mitt viser at nettverk på festivalen også er viktig for innsatte. Nytt bekjentskap på festivalen kan bidra til at den negative sosiale kapitalen som kan bli ervervet før fengsling og innad i fengselet, blir mindre dominerende. Blues Factory og Miniøya kunne på denne måten bidra til at innsatte kunne endre sin plass i det som Bourdieu (1995) kaller det sosiale rommet. Dette bekrefter også Selle og Ømyr (1995) som mener at frivillige organisasjoner er sosialt integrerende og kan være med å forhindre sosiale problem i et samfunn.

Verdifull arbeidserfaring

Arbeidserfaring på festivalen var for flere av de frivillige avgjørende for å komme seg tilbake i arbeidslivet, etter endt soning i fengselet. Ved at Blues Factory ga innsatte mulighet til å opparbeide seg kompetanse gjennom musikkopplæring, fikk de nødvendig erfaring til å søke seg jobb etter soning. Forskning viser også at innsatte som får jobb kort tid etter løslatelse fra fengselet, har mindre sjanse for å bli satt i fengsel igjen, enn de som ikke får jobb etter endt soning (Skarðhamar og Telle, 2009). Funnet mitt viser derfor at arbeidserfaring på festival under soning er verdifullt for de innsatte og kan minske risikoen for nye lovbrudd.

Arbeidsmestring

Festivalene fremstår som en viktig arena for å fremme mestring blant marginaliserte grupper. Det kan tyde på at inkludering gjennom produksjonen av festivalen, gjør at de frivillige føler mestring og tilhørighet til arbeidet de utfører. Når mennesker som tidligere har følt seg utstøtt og dømt på bakgrunn av at de ikke lever opp til den standarden samfunnet setter, kan festivaler bidra med å ivareta og bygge opp selvtillit og mestring for disse personene. Dette er i tråd med erfaringene til Mathisen (2014) i Nettverk etter soning som beskriver at mestring er en viktig faktor, når kriminelle og rusmisbrukere skal vende tilbake til samfunnet (Rørdal 2014). Selv

om festivaler ikke er rustet til å ta på seg ansvar for oppfølging alene, kan de være en viktig støttespiller som kan komplementere andre instanser som eksempelvis det offentlige helsetilbudet eller organisasjoner som kriminalomsorgen og Nettverk etter Soning.

Å kunne gi noe tilbake

Dette funnet viser til at deltagelse i sosiale prosjekter kan motivere til økt samfunnsengasjement blant deltakerne. Gjennom motivasjon til igangsettelse av nye prosjekter, får man en dobbel virkning både for de involverte og for andre utenforstående grupper. Eksempel på dette er når tidligere innsatte som har vært en del av et sosialt prosjekt, viderefører det de har lært til andre ekskluderte grupper. Et annet eksempel er når inkluderte i sosiale prosjekter fører til at lokalmiljøet får økt oppmerksomhet, som følge av arbeidet.

På denne måten får de involverte i de sosiale prosjektene en mulighet til å gi noe tilbake i form av markedsføringsverdi eller igangsettelse av nye prosjekter.

Økt oppmerksomhet

I de fleste tilfeller ga sosiale prosjekter økt oppmerksomhet for både festivalen, for samarbeidsorganisasjonene og for de inkluderte. Det ble nevnt eksempel på oppmerksomhet både lokalt, nasjonalt og noen ganger internasjonalt. Oppmerksomhet av sosiale prosjekter, hadde også positiv betydning for en tredjepart, som eksempelvis fengslene og kriminalomsorgen. Prosjektene hadde også en positiv betydning for lokalmiljø i form av synliggjøring av stedene. Festivalene brukte sin merkevare til å rette mediafokus på marginaliserte grupper og sitter dermed i en posisjon, hvor de kan fremme politikk.

Å bety noe for den enkelte

Festivalene fremsto som tilbydere av meningsfulle aktiviteter for innvandrere og asylsøkere, gjennom sosiale prosjekter. Særlig for asylsøkere som ikke hadde en jobb å gå til, ble festivalen en viktig bidragsyter for at disse menneskene skulle kjenne på at de hadde noe meningsfylt å gjøre, i en tid med mye venting og usikkerhet. Festivalene fremsto som en arena hvor ulike mennesker kunne møtes på tvers av etnisitet og sosial bakgrunn og kunne dermed være et springbrett for de ekskluderte til å skaffe seg et kontaktnett. Festivalen bidro til meningsfull aktivitet og ga de ekskluderte en plass hvor de kunne få en pause, fra en ellers vanskelig hverdag. Festivalene bidro til å bygge opp selvtillit og mestring for de involverte i prosjektene, som bidro til økt sosial inkludering.

Tillitserklæring

I min empiri kom det frem at festivalene hadde en høy grad av tillit til de frivillige som var med i de sosiale prosjektene. Holdningene var gjensidige og fremsto som et felles etos mellom begge partene. Gjennom gjensidig tillit, opprettholdes gode relasjoner mellom festivalen og de frivillige. Tilliten mellom partene skapte et trygt miljø, hvor de involverte i prosjektet fikk mulighet til å være en del av festivalen, uten å føle seg stigmatisert og fremmedgjort. Dette funnet bekrefter at festivaler ved bruk av tillit og innebygde normer kan øke den sosiale kapitalen på festivalen. Dette kan også påvirke holdningene rettet mot grupper som opplever stigmatisering i møte med storsamfunnet.

På bakgrunn av funnene som jeg nå har presentert, vil jeg konkludere med at festivaler kan bidra til økt sosial inkludering, gjennom sosiale prosjekter. Prosjektene fører til økt verdiskaping gjennom tilgang til frivillig arbeidskraft, nye perspektiver på arrangering og økt mediaoppmerksomhet for festivalene. For de inkluderte i prosjektet kommer verdiskapningen gjennom tilgang til verdifull arbeidserfaring, nettverk med ressurspersoner, arbeidsmestring, tillit, økt mediaoppmerksomhet og mulighet til å gi noe tilbake. Min forståelse er at festivalene har endret sin posisjon i det frivillige feltet og har tatt på seg en rolle som sosiale entreprenører mellom det offentlige, private og det frivillige feltet. Denne rollen kan forstås som et resultat av at feltet er i stadig endring, hvor festivaler trolig har blitt mer profesjonaliserte og har opparbeidet seg kompetanse til å jobbe utover med samfunnsansvar. Festivalene skaper en arena for samarbeid på tvers av sosial bakgrunn, etnisitet og religion. Dermed fremstår festivalene som brobyggere, samtidig som at festivalene også innehar båndbyggende egenskaper. Mine funn samsvarer dermed ikke med Wilks (2011), som mener at festivaler ikke er en egent arena for brobygging, da deltakere har for lik sosiokulturell bakgrunn. Festivalene i min undersøkelse fremstår dermed som en egnet arena for å nå mål om økt sosial inkludering. Den sosiale kapitalen som blir opparbeidet på festivalen kan føre til positive ringvirkninger langt utenfor nettverkets grenser, i form av økt oppmerksomhet for lokalmiljøet, samt økt fokus på marginaliserte grupper.

5.4 Videre forskning

I norsk sammenheng er det gjort lite forskning på festivaler og sosiale prosjekter. Når jeg startet denne oppgaven i 2015, fant jeg ingen forskning på dette spesifikke temaet. Jeg mener det derfor er et stort potensiale for å forske mer på dette området. Forslag til videre forskning kan eksempelvis være å intervju flere samarbeidsorganisasjoner, for å få et større innblikk i hvordan samarbeidet fungerer. For å få en dypere forståelse for hvilken betydning sosiale prosjekter har for den enkelte, hadde det også vært interessant å intervju de frivillige som er med i prosjektene. Hvordan opplever de å være en del av det frivillige arbeidet på festivalen, føler de seg inkludert og har arbeidet en større betydning for dem? I denne oppgaven er utvalget basert på festivaler som jobber med inkludering. For videre forskning hadde det vært interessant å intervju et tilfeldig utvalg av festivaler, for å etterprøve resultatene.

6 Kilder

6.1 Elektroniske kilder

Austin, James E. (2001). [18.02.2016]. «Connecting With Nonprofits». Hentet fra <http://hbswk.hbs.edu/item/connecting-with-nonprofits>

Arbo, Peter (2010) [11.06.2015] . Festivalisering. Hentet fra <http://www.nordlys.no/kronikk/festivalisering/s/1-79-5236587>

Blues Factory. (2015). [03.12.2015]. «Velkommen til Blues Factory AS». Hentet fra <http://www.bluesfactory.no/>

Buktafestivalen. (2015). [03.12.2015]. «Om Bukta» Hentet fra <http://bukta.no/om-bukta/>

Festivalen SIN. (2015). [03.12.2015]. Hentet fra <http://www.festivalensin.no/>

Frivillighet Norge. (2015) [2.3.2015] . Nøkkelfakta om frivillighet. Hentet fra http://www.frivillighetnorge.no/no/om_oss/fakta_om_frivillighet/grunnleggende_fakta/N%C3%B8kkelfakta+om+frivillighet.b7C_wlrKX5.ips

Haugland, Mette (2015). [03.12.2015]. «Rekordår for Morodalsfestivalen». Hentet fra <http://www.odalsportalen.no/Nyheter/2015/06/15/morodalsfestivalen>

Ladehammerfestivalen. (2015). [03.12.2015]. «Om festivalen». Hentet fra <http://www.ladehammerfestivalen.no/om-festivalen/>

Lokalhistoriewiki. (2015). [03.12.2015]. «Notodden Blues Festival» Hentet fra https://lokalhistoriewiki.no/index.php/Notodden_Blues_Festival

Miniøya. (2015). [03.12.2015]. «Om festivalen». Hentet fra <http://minioya.no/om/>

Morodalsfestivalen. (2015). [03.12.2015]. «Velkommen til Morodalsfestivalen». Hentet fra <http://morodalsfestivalen.no/>

Nettverk etter soning 2016. (2016) [4.02.2016] Nettverk etter soning. Hentet fra <http://www.nettverkettersoning.no/>

Norske festivaler. (2015) [3.12.2015] Nasjonal statistikk for musikkfestivaler. Hentet fra <http://norwayfestivals.com/nb/news/nasjonal-statistikk-musikkfestivaler>

Norske konsertarrangører. (2015). [09.12.2015]. «1,1 millioner til satsning på konsertarrangører og sosialt entreprenørskap» Hentet fra <http://www.konsertarrangor.no/forside/nyhetsarkiv/2015/6/1,1-millioner-til-satsning-paa-konsertarrangorer-og-sosialt-entreprenorskap.aspx>

Norske konsertarrangører. (2015). [17.04.2015] «NKA på by:Larm» Hentet fra <http://www.konsertarrangor.no/forside/nyhetsarkiv/2015/2/bylarm-2015-arrangoerguide.aspx>

Norske konsertarrangører. (2016). [19.02.2016] «Frivillig» Hentet fra <http://www.konsertarrangor.no/arrangoerwiki/wiki/frivillig.aspx>

Norsk Rockforbund (2013) [14.2.2014] «Festival døden». Hentet fra <http://www.konsertarrangor.no/forside/nyhetsarkiv/2013/5/festivalene-doer-som-fluer.aspx>

Notodden Blues Festival. (2015). [03.12.2015]. «Konsertbesøk» Hentet fra <http://www.bluesfest.no/nyheter/2015/konsertbesok/>

Regjeringen.no. (2015) [2.3.2015] Mer frivillighet – mer demokrati. Hentet fra https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/innlegg_frivillig/id671786/

Regjeringen.no. (2015) [4.12.2015] Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi. St.meld. nr. 10. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-10-2008-2009-/id542966/?ch=1&q=>

Regjeringen.no. (2010-2011) [18.05.2016] Kultur, inkludering og deltaking. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-10-20112012/id666017/>

Regjeringen.no (2016) [14.3.2016] Gjennomgang av knutepunktordningen. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/gjennomgang-av-knutepunktordningen/id2395778/>

Regjeringen.no (2014) [3.3.2015] Kulturutredningen 2014 . Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/1e88e03c840742329b9c46e18159b49c/no/pdfs/nou201320130004000dddpdfs.pdf>

Regjeringen.no (2016) [11.01.2016] Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn— (kriminalomsorgsmelding) St.meld. nr. 37. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-37-2007-2008-/id527624/?q=frivillighet&ch=5>

Rødal, Aina (2014). [13.01.2016]. «Spre suksesshistorie landet rundt». Hentet fra <http://www.nettverketterosning.no/dynside.asp?m=35674&n=49>

Unitet by Music (2016) [28.3.2016] About. Hentet fra <http://www.unitedbymusic.eu/about.html>

Wikipedia (2016). [07.05.2016]. «Festival». Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/Festival#cite_note-1

Wikipedia (2016). [01.05.2016]. «Knutepunktsfestival». Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Knutepunktsfestival>

6.2 Bøker og artikler

Andersen, B., 2015. Blues Factory AS.

Berthelsen, E., Drevland, A., 2009. There's gonna be some rockin', 2. utgave. ed. Norsk Rockforbund, Oslo.

Bø, I., Schiefloe, P.M., 2007. Sosiale landskap og sosial kapital. Universitetsforlaget, Oslo.

Børhen, Ø., 2011. Eierne, styret og ledelsen: Corporate governance i Noorge. Fagbokforlaget, Bergen.

Bourdieu, P., 2006. Kapitalens former. Agora nr 1-2, s. 5-27 (22 sider).

Bourdieu, P., 1995. Distinksjonen. Pax forlag AS, Oslo.

Bowen, H.R., 1953. Social responsibilities of the businessman, 1st ed. ed. Harper, New York.

Burchardt, T., Le Grand, Julian, Piachaud, David, 1999. Social Exclusion in Britain 1991-1995. Soc. Policy Adm. 33, 227–244.

Bye Damsgård, E., 2015. Buktafestivalen.

Carroll, A.B., 1979. A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. Acad. Manag. Vol. 4, No. 4, 497–505.

Coleman, J.S., 1990. Foundations of Social Theory. The Belknap Press of Harvard University Press, London.

Coleman, J.S., 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. Univ. Chic. Press Vol. 94.

Comte, I.A., 1875. System of positive polity. Longmans, Green, London.

Dees, J.G., Haas, M. m, Haas, P., 1998. The Meaning of “Social Entrepreneurship.”

Didriksen, M., 2015. Festivalen Sin.

Fangen, K., 2009. Sosial ekskludering av unge med innvandrerbakgrunn – den relasjonelle, stedlige og politiske dimensjonen. Tidsskr. Ungdomsforskning 9, 91–112.

Fløtten, T., 2003. Hvordan har de fattige det? Samfunnsspeilet 6, 2–8.

Forsberg, J., 2015. Notodden Bluesfestival.

Friedman, M., 2002. Capitalism and freedom, 40th Anniversary Edition. ed. The University of Chicago Press, Chicago and London.

Giddens, A., 1998. The Third Way. Blackwell Publishers, Oxford, UK.

Grinden, K., 2015. Morodalsfestivalen.

Gripsrud, G., Olsson, U.H., 2008. Metode og dataanalyse, med fokus på beslutninger i bedrifter, 5. opplag. ed. Høyskoleforlaget AS, Kristiansand S.

Gulbrandsen, T., Ødegård, G., 2011. Frivillige organisasjoner i en ny tid, Utfordringer og endringsprosesser. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, Oslo/Bergen.

Gustavsen, K., Kobro, L.U., 2012. Sosialt entreprenørskap som ledd i innsatsen mot fattigdom (No. TF-rapport nr. 305). Telemarksforskning, Bø i Telemark.

Ihlen, Ø., 2011. Samfunnsansvar på Norsk. Tradisjon og kommunikasjon. Fagbokforlaget, Bergen.

Jacobsen, D.I., 2005. Hvordan gjennomføre undersøkelser? - Innføring i samfunnsvitenskapelig metode, 2. utgave. ed. Høyskoleforlaget.

Jæger, K., Kvidal, T., Viken, A., 2012. Festivaler i Nord-Norge: Et samhandlingsfelt for reiseliv, øvrig næring, kultur og sosialt liv (No. 10). Norut Alta - Áltá as, Alta.

Johansen, Ø.D., 2013. Hove-festivalen kjøpt av konsertgigant. Verdens Gang.

Karlsen, K., 2011. I et felt av festivaler -En analyse av Buktafestivalen. Slottsfjellfestivalen og Øyafestivalen i et feltteoretisk perspektiv (Masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo.

Kleppe, B., 2010. En plass i solen - En studie av festivalsponsorenes forventinger (TF-rapport No. nr. 273). Telemarksforskning, Bø i Telemark.

Kvale, S., Brinkmann, S., 2009. Interviews - Learning the craft of qualitative research interviewing, 2nd ed. ed. SAGE publications, Inc.

Laing, J., Mair, J., 2015. Music Festivals and Social Inclusion – The Festival Organizers' Perspective. Routledge 37, 252–268.

Langvik Haavind, A.-T., 2012. Profilering av norske musikkfestivaler (Masteroppgave). Høgskolen i telemark, Avdeling for allmennvitenskaplige fag, Bø, Telemark.

Larsen, H., 2015. Miniøya.

Lie, S., 2015. Ladehammerfestivalen.

Malterud, K., 2011. Kvalitative metoder i medisinsk forskning - En innføring, 3. utgave. ed. Universitetsforlaget, Oslo.

Mangset, P., 2012. Demokratisering av kulturen.

Mathisen, A., 2014. Sprer suksesshistorie landet rundt.

Putnam, R.D., 2007. E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. J. Ethn. Migr. Stud. 30, 137–174.

Putnam, R.D., 2000. *Bowling Alone*. Simon & Schuster, New York.

Sandal, J.-U., 2007. *Sosial - Entreprenøren - agent med rett til å endre*, 2. opplag. ed. Kolofon Forlag AS, Oslo.

Selle, P., Øymyr, B., 1995. *Frivillig organisering og demokrati*. Det Norske Samlaget, Oslo.

Skarðhamar, T., Telle, K., 2009. Livet etter soning – hindrer arbeid tilbakefall? *Samfunnsspeilet* Årg. 23, 47–53.

Taket, A., Crisp, B.R., Nevill, A., Lamaro, G., Graham, M., Barter-Godfrey, S., 2009. *Theorising Social Exclusion*. Routledge, New York.

Tjora, A., 2013. *Festival! Mellom rølp, kultur og næring*. Cappelen Damm AS, Oslo.

Vestheim, G., 1995. *Kulturpolitikk i det moderne Norge*. Det Norske Samlaget, Oslo.

Wiborg, Ø., 2006. Suksess i arbeidsmarkedet blant høyt utdannede innvandrere. *Sosiol. Tidsskr.* 14, 276–297.

Wilks, L., 2011. Bridging and bonding: social capital at music festivals. *J. Policy Res. Tour.*

Leis. Events 3, 281–297.

Witcher, S., 2013. *Inclusive Equality, A vision for social justice*. Policy Press, University of Bristol.

Wollebæk, D., Seggaard, S.B., 2011. *Sosial Kapital I Norge*. Cappelen Damm AS, Oslo.

Wollebæk, D., Sivesind, K.H., 2010. Fra folkebevegelse til filantropi? *Sent. Forsk. På Siv. Og Frivillig Sekt.*